

อภินันทนาการ

132290A0

สำนักหอสมุด

กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

อ้อยใจ บุญหล้า

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วันลงทะเบียน 15 มี.ย 2547
เลขทะเบียน 4740585
เลขเรียกหนังสือ 04550

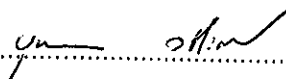
6
156.5
-E26
104550
2547

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตุลาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะกรรมการและคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ ของ
นางสาวอ้อยใจ บุญหล้า เรื่อง "กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่" แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....
(รองศาสตราจารย์บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล)

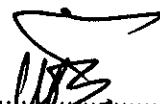
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์เกษม สหรัยทิพย์)

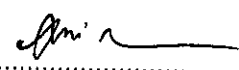
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....
(ดร.จรุณ สารินทร์)

กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๙ ตุลาคม 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
รองศาสตราจารย์บุหงา วชิระศักดิ์มงคล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เกษม
สาทร่ายทิพย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ช่วยเหลือ ตรวจสอบ
แก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ
โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี อ่อนสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ
บัวสนธิ์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ดร.จรรุญ สารินทร์ กรรมการสอบและอาจารย์ประจำภาค
วิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ
ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และอาจารย์ฐิณี ธีพุดม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดแพร่

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ในสาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกท่าน
ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณตาแก้ว คุณยายบุญยัง แดงดง คุณพ่อลำมูล
คุณแม่บุญยืน บุญหล้า คุณน้าลำราญ ม้วยแก้ว และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่เปี่ยมล้นไป
ด้วยความรัก ความห่วงใย คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

อ้อยใจ บุญหล้า

ชื่อเรื่อง : กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชน
ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ผู้วิจัย : นางสาวอ้อยใจ บุญหล้า

สถานที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์บุหงา วชิระศักดิ์มงคล

กรรมการที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์เกษม สาทรรายทิพย์

ประเภทสารนิพนธ์ : วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547

บทคัดย่อ

การศึกษาระบบการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดแพร่ 2) ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาเป็นชุมชนที่มีการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ บ้านแม่ลัว ตำบลป่าแดง, บ้านนาตอง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ และบ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง, บ้านแม่ทราย ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง ประชากรของการศึกษา ได้แก่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จำนวน 165 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.51 มีอายุระหว่าง 33 – 40 ปี ร้อยละ 43.64 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 80.60 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 57.58 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 93.34 มีที่ดินประกอบอาชีพการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 51.30 ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 73.93 นอกจากจะเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้วทุกคนยังเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 42.42 สมาชิกฯ ได้ผ่านการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาเขตแพร์ เจลิมพระเกียรติ ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของรัฐ

กระบวนการตัดสินใจของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งมีทั้งหมดรวม 5 ขั้นตอน ปรากฏผลดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นปัญหา พบว่าสมาชิกทุกคนประสบปัญหาด้านรายได้ ในขณะที่เดียวกันมีความเห็นว่าชุมชนยังประสบปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมถึงร้อยละ 96.97 และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 56.37 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ทางเลือก พบว่าสมาชิกได้วิเคราะห์ทางเลือกในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า มีหน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล ร้อยละ 100.00 มีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุน ร้อยละ 96.97 และได้รับการกระตุ้นและความรู้จากเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร์ เจลิมพระเกียรติ ร้อยละ 93.33 มีรายได้ดีในระยะเวลาด้านและยั่งยืน ร้อยละ 64.85 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตัดสินใจ พบว่าสมาชิกได้ตัดสินใจเลือกการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอาชีพเสริม โดยตัดสินใจจากข้อมูลที่สำคัญว่า เป็นอาชีพที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน ร้อยละ 100.00 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 98.78 ขั้นตอนที่ 4 ขั้นปฏิบัติ พบว่าสมาชิกได้เริ่มจากหาสมาชิกเข้าร่วมชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ระดมทุนโดยให้สมาชิกถือหุ้นตามความสมัครใจ เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ เช่น การจัดโครงสร้างการบริหารงาน กฎระเบียบข้อบังคับชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสำรวจแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น และขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมินผล พบว่าหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นและพอใจกับรายได้ที่ได้รับ ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตระหนักถึงการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับที่มากขึ้น ร้อยละ 100.00 ทุกคนมีความสุขกับการประกอบอาชีพเสริมคือการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่สมาชิก ประสบอยู่คือ 1) คณะกรรมการบริหารงานไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มที่ เพราะมีภารกิจส่วนตัว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางกิจกรรมไม่สามารถทำได้ทุกฤดู 3) บริษัทนำเที่ยวให้ความสนใจนำนักท่องเที่ยวมาในหมู่บ้านน้อย 4) การระดมทุนจากการลงทุนของสมาชิกยังมีน้อย และ 5) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ขาดประสิทธิภาพ

Title : DECISION - MAKING PROCESS ON ECOTOURISM
AS LOCAL COMMUNITY BUSINESS IN PHRAE PROVINCE

Author : Miss Oijai Boonlar

Major Adviser : Assoc.Prof. Bunga Wachirasukmongkol

Adviser : Assoc.Prof. Kasam Saraihip

Type of Degree : Master of Science Degree in Natural Resources and
Environmental Management (M.S. in Natural Resources
and Environmental Management)
Naresuan University, 2004

Abstract

The Purposes of this study is the following (1) To investigate personal and socio-economic backgrounds of ecotourism as local community business in Phrae Province, (2) To study the Member 's decision – making processes on ecotourism as local community business in Phrae Province, and (3) To identify their problems, limitations, and solutions. Research activities were implemented in communities in Phrae Province namely : Ban Mae Lua (Tambol Pa Deang), Ban Na Tong (Tambol Cho Hae) Amphur Muang Phrae Province, and Ban Huay Hom (Tambol Ban Wieng), Ban Mae Sai (Tambol Mae sai) Amphur Rongkwang Phrae Province. The subjects of the study are 165 members, residing in Phrae Province of local business community in ecotourism. Questionnaires were used to collect data. The data was analyzed by using descriptive statistics consisting of percentages.

The results of the among those members who run local business community in ecotourism in Phrae Province ; 52% of them were female, 44% were between 33-44 years old, 80% were married, 57% finished Grade 4, 93.34% were farmers, 51% were land-owning farmers, 73% did not have a part-time job before starting to run this local business community in ecotourism. Those people not only belong to the local business community in ecotourism Club but also belong to other clubs ; however, most of them belong to A farmer-wife Club, which is 42% They've attended a training program on this

business from MaeJo University Phrae Campus and had been trained the participants for the program.

Member's decision-making process of local business community in ecotourism consists of 5 stages. (1), the problem stage ; the common obstructions are finance, environmentally physical problem 97%, and the incomplete of the environmental and natural recourse management 57%. (2), the alternative courses of action stage ; those members give various suggestive opinions as 100% agrees to let the government provide tourists seasonally, 97% would like financial support from the government, 93.33% has been encouraged by the people from MaeJo University Phrae Campus and 65% has gained the benefits that had been promised in short time. (3), the decision stage ; those members decided to have ecotourism as their supplementary-income providing job due to the fact that it directly preserves the environmental and natural resources of the community 100%, and provides supplementary income to them 99%. (4), the action stage ; the members start to proceed the actions by encouraging more people to the Club through telling and explaining the policy to village committee, consolidating of stocking without compulsion, electing the committee of the Club to do management, regulation implement and tourist attraction exploration and (5), the evaluation stage ; those members have turned satisfied financially and become environmentally conservative 100%, after having this business. All of them were satisfied with their new business.

However, there are some obstructions among those members, firstly, the committee cannot work full time due to some other businesses, secondly, some promotions become inactive seasonally, thirdly, travel agents pay too little attention to the village, fourthly, the consolidation of stocking among the members is too little and lastly, the promotions are not yet efficient enough.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	ความเป็นมาของการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแพร่.....	7
	ธุรกิจชุมชน.....	9
	กระบวนการตัดสินใจ.....	11
	พฤติกรรมและแรงจูงใจ.....	13
	องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจ.....	15
	ค่านิยม.....	16
	ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน.....	17
	แหล่งข้อมูลข่าวสาร.....	17
	การเลือกอาชีพและการพัฒนาอาชีพ.....	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	26
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	29
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	29
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่..	37
ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่..	84
5 บทสรุป.....	87
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	87
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	87
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
อภิปรายผลการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	104
ภาคผนวก ข สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	127
ภาคผนวก ค แผนที่แสดงพื้นที่วิจัย.....	151

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง ข้อมูลพื้นฐานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	153
ภาคผนวก จ ทิศทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน.....	169
ประวัติผู้วิจัย.....	173

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	25
2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องลักษณะส่วนบุคคล.....	29
3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องลักษณะเศรษฐกิจและสังคม.....	31
4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เชิงนิเวศจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ.....	35
5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องปัญหาก่อนการตัดสินใจเพื่อประกอบ ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	38
6	แสดงจำนวนและร้อยละลำดับของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ทางเลือกนำมาตัดสินใจ เพื่อมาประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดแพร่.....	50
7	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ และนำมา ตัดสินใจ.....	53
8	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ได้ลงมือปฏิบัติในการประกอบธุรกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	56
9	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลสภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดแพร่.....	60
10	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	67

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
11	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลในการตัดสินใจในการประกอบ ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	76
12	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกที่ประกอบ ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	84

บัญชีภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
2	กระบวนการตัดสินใจ.....	12
3	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมและแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหา ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ด้านทรัพยากรดิน และด้าน ทรัพยากรน้ำ.....	42
4	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของ ประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรสัตว์ป่า และทรัพยากรดิน.....	43
5	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านพื้นที่ทำการ เกษตรและแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหา ด้านพื้นที่ทำการเกษตร.....	44
6	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านรายได้และ แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านรายได้.....	45
7	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านทุนดำเนินการใน การประกอบอาชีพเสริม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มี ต่อสภาพปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพ.....	46
8	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการตลาดในการ ประกอบอาชีพ และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพ ปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ.....	47
9	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการเยี่ยมชม และการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านการเยี่ยม เยือนและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ.....	48

บัญชีภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
10	แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม.....	49
11	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรป่าไม้.....	61
12	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรดิน.....	62
13	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรน้ำ.....	63
14	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรสัตว์ป่า.....	64
15	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปริมาณคุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)	65
16	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความดั่งเสียง.....	66
17	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	77
18	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพรายได้.....	78
19	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความพอใจกับรายได้.....	79
20	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อระบบรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	80
21	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	81
22	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความคุ้มค่ากับการลงทุน.....	82
23	แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน.....	83

บัญชีภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
24	แสดงแผนที่พื้นที่วิจัย.....	152
25	แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทวิวัฒนาด่าน.....	165
26	แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบล บ้านนาตอง.....	166
27	แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้งตำบลบ้านเวียง.....	167
28	แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตำบลแม่ทราย.....	168

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูรุดหน้า มาตามลำดับเป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ โดยตรงของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้ามการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและภาพพจน์ของการท่องเที่ยวถดถอยลง ดังเป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการการท่องเที่ยว มักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ดังนั้นภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กระแสความต้องการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากกระแสดังกล่าวนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544. หน้า 1)

อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสท้องถิ่นนิยมในประเทศไทย ปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 45 และมาตรา 56 ได้ให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้ ตามมาตรา 78 รวมทั้งกระแสการเรียกร้องของชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในชุมชนของตนเอง จึงทำให้ในปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นได้นำแนวคิดการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาเป็นทางเลือกหนึ่งของชุมชน ประกอบกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและ

ภาคเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่ดูแลและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรงได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศ โดยการดำเนินการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบนตั้งแต่ปี 2542 - 2551 ระบุว่า การท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544. หน้า 1) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการกระตุ้นให้กับชุมชนท้องถิ่นในการร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น

จังหวัดแพร่ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบของกระแสใหม่ดังกล่าว อาทิเช่น กระแสการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วยคนในชุมชน กระแสการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระแสการต่อต้านการทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างไม่จำกัด และการสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นตนเอง เช่น กรณีป่าชุมชนบ้านแม่ทราย อำเภอร่องขวาง เป็นต้น และเนื่องจากสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดแพร่ที่ยังคงมีอยู่และที่ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ นอกจากนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังช่วยให้สามารถสืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทย และเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ต่อเนื่องไปได้ นอกจากนี้จังหวัดแพร่ยังมีภูมิประเทศที่โอบล้อมไปด้วยภูเขามีสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร และมีความหลากหลายของชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ม้ง กะเหรี่ยง ลีซอ เป็นต้น กระจายอยู่โดยรอบโดยเฉพาะเป็นที่อยู่อาศัยของ ชนเผ่ามลาบรีหรือที่เรียกว่า “เผ่าตองเหลือง” ซึ่งเป็นชนเผ่าเดียวที่ยังคงเหลืออยู่ในโลก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดแพร่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรมการท่องเที่ยว หรือองค์กรขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเองและประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว การวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากการร่วมกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในแต่ละชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ เช่น ชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่สัวตัวรวผาด่าน ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลบ้านนาตอง ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลแม่ทราย และชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้ง ตำบลบ้านเวียง เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบ เหตุใดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นที่ชื่นชอบและนิยมของชุมชนท้องถิ่น การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศมีรูปแบบและสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดแพร่มีขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจอย่างไร เพื่อที่หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนสามารถใช้เป็นข้อมูลของการศึกษาวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ในจังหวัดแพร่ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของบุคคลและสภาพของชุมชนที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ กระบวนการตัดสินใจในการเลือกประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนแก้ไข้ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสืบสานและอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านและภูมิปัญญาสืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกของชมรมที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านแม่ด้วง, หมู่บ้านนาตอง, หมู่บ้านแม่ทราย และหมู่บ้านห้วยฮ่อม จำนวนทั้งสิ้น 165 ราย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้ในการตัดสินใจเพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นปัญหา (Problem Stage)
2. ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ (Alternative Courses of Action Stage)
3. ขั้นการตัดสินใจ (Decision Stage)
4. ขั้นปฏิบัติการ (Action Stage)
5. ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage)

ขั้นปัญหา หมายถึง ขั้นที่สมาชิกมีความรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างเป้าหมายของตนเองกับสภาพความเป็นจริงที่ประสบอยู่ อันก่อให้เกิดความไม่พอใจในสภาพของตนและสภาพของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความต้องการปรับเปลี่ยนเป้าหมายหรือสภาพการณ์ให้ดีขึ้น เช่น การเพิ่มรายได้ด้วยการประกอบอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ความต้องการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ตรงกับเป้าหมายมากขึ้น

ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาวิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องโอกาสที่จะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ด้านการลงทุน และด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงาน เช่น ความเข้มแข็งของการรวมตัวของชุมชน ความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถสร้างเป็นทางเลือกให้แก่กลุ่มและสมาชิกได้

ขั้นการตัดสินใจ หมายถึง ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเมินทางเลือกที่มีจนวนมองเห็นแนวทางที่จะดำเนินการและเลือกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาทำเป็นอาชีพเสริมในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

ขั้นปฏิบัติการ หมายถึง ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลงมือปฏิบัตินับตั้งแต่การรวมกลุ่มสมาชิก การแสวงหาทุน การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงาน การวางแผนงานด้านต่าง ๆ การดำเนินงานตามแผน ตลอดจนการตรวจสอบและการแก้ไข

ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเมินผลการดำเนินงานการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนว่า สามารถแก้ปัญหาทั้งที่เป็นปัญหาส่วนบุคคล เช่น การมีรายได้เพิ่ม การมีความสุขกับการ ประกอบอาชีพเสริม ตลอดจนถึงปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะกลับ เป็นข้อมูลให้เกิดกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินงานในวงรอบต่อไป

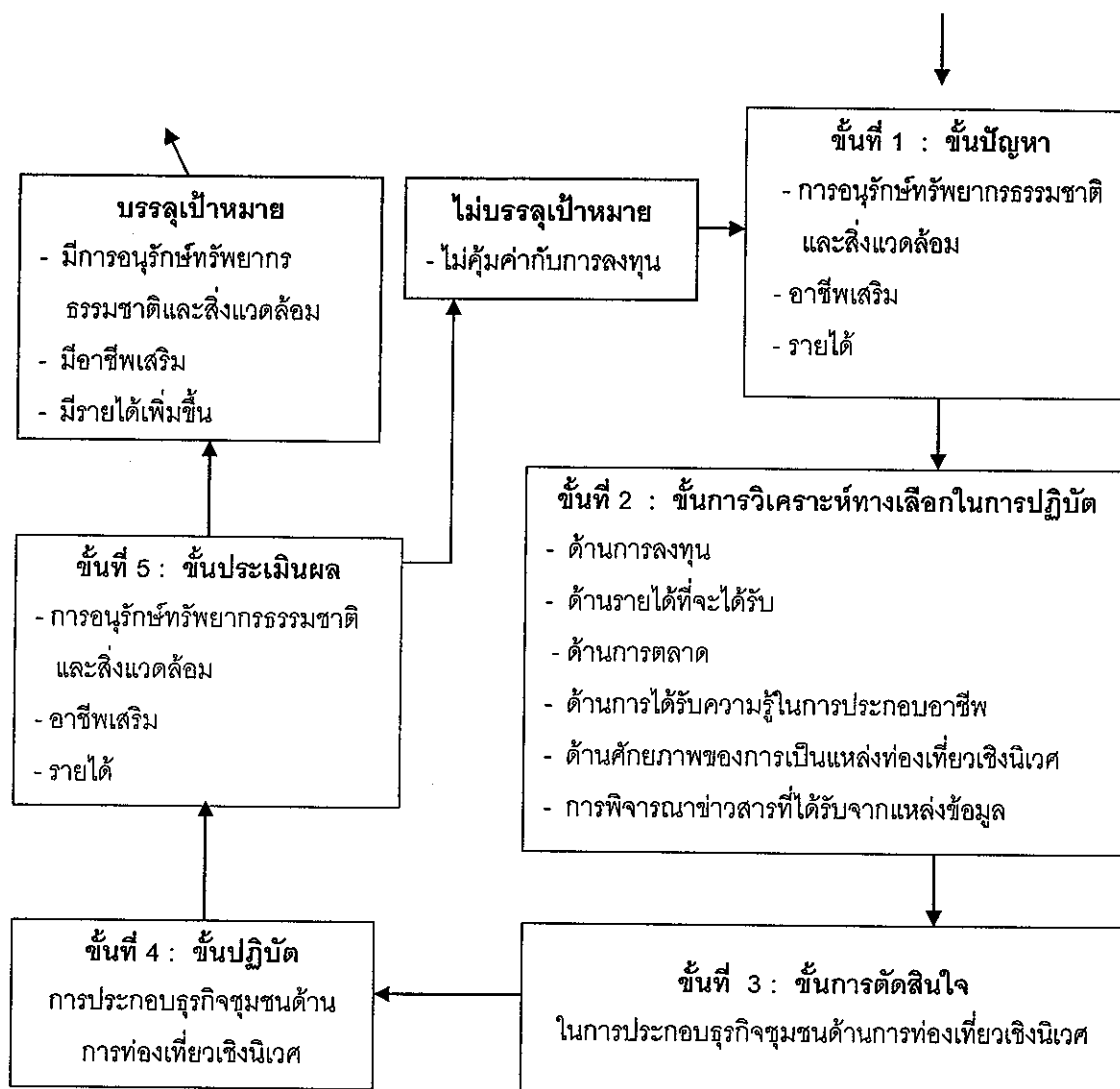
ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การดำเนินงานด้านธุรกิจที่เกิด จากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนในท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง เพื่อทำธุรกิจชุมชน ร่วมกันด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน การบริหารจัดการและร่วม รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน กระบวนการแก้ปัญหาและอื่น ๆ

ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ที่ประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านแม่ลัว, หมู่บ้านนาตอง อำเภอเมืองแพร่ และหมู่บ้านแม่ทราย, หมู่บ้านห้วยส่อม อำเภอร้องกวาง

สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง คณะกรรมการและสมาชิกของชมรมหรือสหกรณ์หรือชื่ออื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ซึ่งได้มีการจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนก็ตาม แต่สมัครใจมาร่วมประกอบธุรกิจชุมชนด้านการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนเดียวกัน

สภาพทั่วไป หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนถึงฐานะทางสังคม ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษากระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร หนังสือ และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบและแนวทางการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ความเป็นมาของการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดแพร่

การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นอาชีพเสริมที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานของภาครัฐบาล คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ หน่วยงานรัฐบาลที่ได้กล่าวมานี้ นับว่าเป็นหน่วยงานที่ได้เข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นประกอบอาชีพเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมาในจังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นผู้สนใจในการประกอบอาชีพเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดแพร่ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น

การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐบาลในจังหวัดแพร่เป็นหน่วยงานแรก คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ เป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรหรือที่เรียกว่า ผู้ช่วยวิจัยประจำหมู่บ้านเป็นผู้เข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้ทางวิชาการในการถ่ายทอดให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการส่งเสริมการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดแพร่ในเขตพื้นที่ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านแม่ลัว ตำบลป่าแดง อำเภอเมืองแพร่, หมู่บ้านนาตอง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่, หมู่บ้านแม่ทราย ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องควางและหมู่บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องควาง ซึ่งเป็นพื้นที่ 4 หมู่บ้านแรกที่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจที่จะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ซึ่งรูปแบบการดำเนินการเริ่มแรกเป็นการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นโดยใช้เทคนิคการระดมความคิด (Appreciation

Influence Control ; AIC) จากผู้นำชุมชน และประชาชนทุกคนในชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน และร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยศักยภาพของตนเองและ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่มีอยู่ ซึ่งประชาชนทุกคนมีมติว่าเห็นสมควร ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพัฒนาให้เป็นธุรกิจของชุมชน โดยประชาชนทุกคนใน แต่ละชุมชนมีมติให้จัดตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมา โดยใช้ชื่อชมรมการท่องเที่ยว ดังนี้ คือ หมู่บ้านแม่ลัว ตำบลป่าแดง อำเภอเมืองแพร่ ให้ชื่อว่า ชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทิวผา ด่าน, หมู่บ้านนาตอง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ ให้ชื่อว่า ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เต่า ปลูกบ้านนาตอง, หมู่บ้านแม่ทราย ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง ให้ชื่อว่า ชมรมการท่องเที่ยว เกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย และหมู่บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านเวียง อำเภอร้องกวาง ให้ชื่อว่า ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้ง ตำบลบ้านเวียง และได้ร่วมกันจัดหา ประธานชมรม รองประธานและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่าย พัฒนาและจัดการนำเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมและประสานงานบริการ ฝ่ายอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรการท่องเที่ยว และฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมในรูปแบบชมรมที่มี โครงสร้างการบริหารที่แน่นอน ร่วมกันจัดทำแผนดำเนินการหรือแผนปฏิบัติของชมรม การท่องเที่ยว ระเบียบข้อบังคับ สำหรับทุนดำเนินธุรกิจของชมรม ได้มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก ชมรม อาทิเช่น ชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทิวผาด่าน หุ้นละ 20 บาท, ชมรมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์เต่าปลูกบ้านนาตอง หุ้นละ 20 บาท, ชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ ทราย หุ้นละ 20 บาท และชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตอง เหลือง คนเมือง เผ่าม้ง ตำบล บ้านเวียง หุ้นละ 10 บาท สมาชิกสามารถมีหุ้นได้ไม่เกินคนละ 100 หุ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการ ผูกขาด ปัจจุบันชมรมการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นมีสมาชิกทั้งสิ้น ดังนี้คือ ชมรมการท่องเที่ยว บ้านแม่ลัว ทิวผาด่าน 47 ราย, ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เต่าปลูกบ้านนาตอง 13 ราย, ชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย 87 ราย และชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่า ตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้ง ตำบลบ้านเวียง 18 ราย รวมทั้งสิ้น 165 ราย ปัจจุบันชมรมการ ท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนได้มีการกำหนดกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ รวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่สมาชิก โดยแบ่งรายการท่องเที่ยวและอัตรา ค่าบริการและกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น รายการนำเที่ยวครึ่งวันมีอัตราค่าบริการ 150 บาท รายการนำเที่ยวแบบค้างคืนอยู่ที่อัตราค่าบริการ 300 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน สำหรับการแบ่งปันผลประโยชน์นั้น ผู้ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจะได้รับค่าจ้างคนละ 100 บาทต่อ การนำเที่ยว 1 กลุ่ม การพักค้างคืนแบบ Home Stay เจ้าของบ้านจะได้รับ 120 บาทต่อ

นักท่องเที่ยว 1 คน ซึ่งต้องจัดเตรียมอาหารเช้าแก่นักท่องเที่ยวด้วย กลุ่มแม่บ้านจะเป็นผู้จัดเตรียมอาหาร โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาจัดทำ สำหรับค่าอาหารและเครื่องดื่มจะได้รับ 60 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ในกรณีที่มิให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมจำนวนน้อย มัคคุเทศก์จะนำนักท่องเที่ยวไปรับประทานอาหารตามร้านอาหารที่เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน และร้านอาหารจะแบ่งเงินเข้าชมรมในอัตราร้อยละ 5 ของค่าอาหารทั้งหมด สำหรับค่าบริการที่เหลือจากรายจ่ายจะนำเข้าเป็นผลกำไรของชมรม และในขณะเดียวกันทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ได้จัดโครงการฝึกอบรมเสริมความรู้ด้านการเงินและบัญชีให้ฝ่ายบริหารจัดการ และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้แก่ฝ่ายพัฒนาและจัดการนำเที่ยว เพื่อเสริมประสบการณ์ด้านการสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมแก่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการทำแผนงานส่งเสริมและพัฒนาจุดสนใจโดยสำรวจและกำหนด เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (Nature Trail) ในบริเวณผืนป่า โดยร่วมกันคำนึงถึงสภาพทางกายภาพ หลักการจัดทำเส้นทาง การกำหนดหลักหมุด และแผ่นพับสื่อความหมายและรายละเอียด ของประเด็นหรือสิ่งที่จะสื่อความหมาย พร้อมทั้งกำหนดหลักหมุดบนจุดสนใจและแผ่นพับสื่อความหมายในแต่ละเส้นทาง ซึ่งปัจจุบันฝ่ายประชาสัมพันธ์ของชมรมการท่องเที่ยวได้ดำเนินการจัดทำแผ่นพับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และดำเนินการเผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปของธุรกิจชุมชนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการที่จะทราบกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ว่าเป็นอย่างไร มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอะไรบ้างเพื่อจะได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ธุรกิจชุมชน

การดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ในกรณีการใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องหารูปแบบที่เหมาะสม แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีธรรมชาติของธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเมื่อจับประเด็นการท่องเที่ยว ชุมชนก็ต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการทำธุรกิจชุมชน ให้มุ่งสู่วิสัยทัศน์ของความยั่งยืนให้ได้ ในฐานะที่ธุรกิจชุมชนนั้น เป็นรูปแบบอันหนึ่งของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา

ธุรกิจชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนทำธุรกิจที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของตนเองเป็นแนวทางการพัฒนาที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มีการระบุแนวทางการทำงานพัฒนาว่าเป็นแบบบูรณาการ กล่าวคือ การพยายามประสานการพัฒนาทุกด้านเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนาคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบังเกิดผลเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีโครงการปฏิบัติการรองรับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นแนวทางหนึ่งที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น หมายถึง การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน เน้นให้ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง พร้อมกับพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง โดยกล่าวได้ว่า ธุรกิจชุมชนคือ ญัตยแจสำคัญอีกอันหนึ่งที่จะสร้างการพัฒนาและความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน (นำชัย ทนุผล, 2543. หน้า 28) และการที่จะเกิดมีธุรกิจชุมชนขึ้นมาได้นั้น ก็เป็นกระบวนการพัฒนาที่ยาวนานและซับซ้อน โดยธรรมชาติแล้วกลุ่มชุมชนใด ๆ ก็มีความเป็นองค์กรชุมชนอยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากแต่ว่าชุมชนนั้น ๆ จะมีจิตสำนึกร่วมในความเป็นองค์กรชุมชนมากน้อยแค่ไหน มีวัตถุประสงค์ร่วม มีระบบบริหารจัดการร่วมหรือไม่อย่างไร แต่ในความหมายขององค์กรชุมชนที่แท้จริงนั้น นำชัย ทนุผล, (2543. หน้า 29) ได้กล่าวว่า มีหลักการของกระบวนการพัฒนากลายเป็นองค์กรธุรกิจชุมชน ซึ่งมีวิวัฒนาการทั้งหมด 4 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้คือ 1) ขั้นก่อร่างสร้างกลุ่มและแสวงหาทางเลือกในระดับความคิด ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นการวิเคราะห์ชุมชน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการทำงานพัฒนา และขั้นการแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรม เป็นการระดมความคิดเพื่อเลือกทำกิจกรรมก่อนหลังให้พอเหมาะกับความสามารถของชุมชน การประเมินความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม รวมทั้งการประเมินโอกาส (Opportunities) และขีดจำกัด (Limits) ของกลุ่มในการเลือกดำเนินกิจกรรมขององค์กรชุมชนนั้น 2) ขั้นลงมือปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนแรกที่ผ่านมา คือ ความเข้าใจและความชัดเจนในสองขั้นตอนแรกจะทำให้ขั้นตอนนี้เป็นไปได้ อย่างราบรื่นหากไม่เช่นนั้นจะทำให้เกิดการลองผิดลองถูกได้ ซึ่งก็จะก่อให้เกิดความเสี่ยง และความล้มเหลวได้ 3) ขั้นขยายตัว ขั้นตอนนี้เป็นธรรมชาติปกติของธุรกิจใด ๆ เมื่อโตแล้วต้องขยายตัว ซึ่งเป็นไปได้ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน กล่าวคือสามารถแพร่ขยายกิจกรรมธุรกิจหนึ่ง ๆ ไปสู่กิจกรรมธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็เป็นได้หรือสามารถเพิ่มขยายกิจกรรมอย่างเดียวกันไปสู่กลุ่มหรือชุมชนอื่นได้ ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายท้องถิ่นได้ 4) ขั้นพลังคือสามัคคี เป็นขั้นตอนสร้างเครือข่ายอย่างแท้จริง

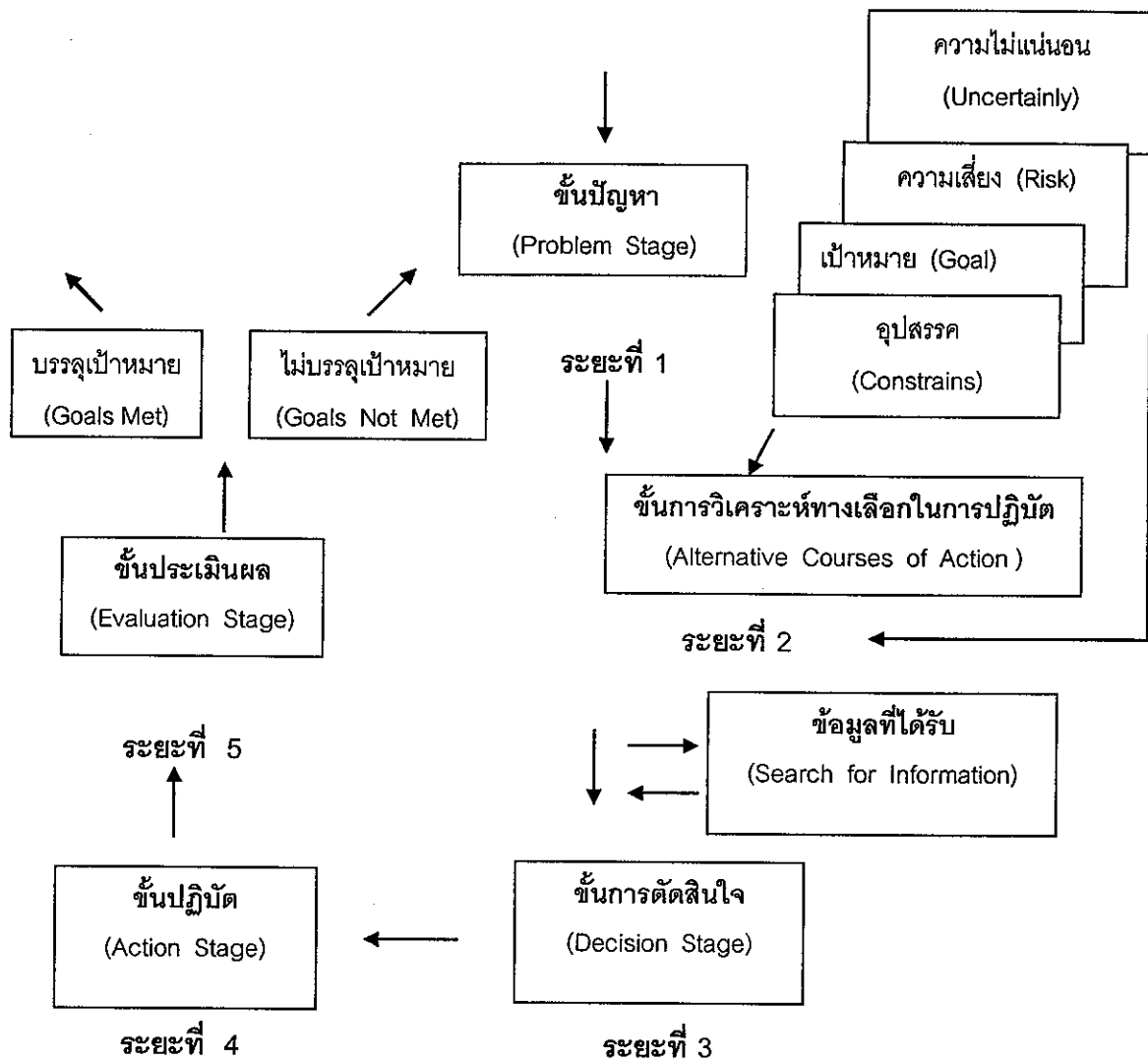
จากการศึกษาและวิจัยค้นคว้าดังกล่าวข้างต้น นำชัย ทนุผล, (2543. หน้า 30) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนเป็นผู้คิดและตัดสินใจวางแผน ดำเนินกิจกรรม และประเมินผลด้วยตนเองทั้งสิ้น ความเกี่ยวข้องของธุรกิจชุมชนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีขอบเขต ลักษณะ และรูปแบบกว้างขวางและหลากหลาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ของชุมชนที่ได้รับทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ในประเด็นของประโยชน์ที่ชุมชนได้รับทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น หากมองในภาพกว้างจะพบว่า ผลประโยชน์โดยตรงที่สมาชิกในชุมชนจะได้รับได้แก่ การเกิดการสร้างงาน การเกิดการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการท่องเที่ยว การเกิดระบบตลาดและเกิดระบบการผลิตวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อป้อนระบบตลาด ซึ่งจะมีผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดรายได้จากแหล่งรายได้ใหม่ นอกเหนือจากแหล่งรายได้เดิม ส่วนประเด็นประโยชน์ทางสังคมนั้น ชุมชนจะเกิดการพัฒนามาในทางสร้างสรรค์ในสังคมขึ้น มีการติดต่อทางสังคมที่มีรูปแบบมากขึ้น (Formal Social Contact) ซึ่งอาจเกิดสัญญาทางสังคมอันเนื่องมาจากการตกลงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารท่องเที่ยวของสมาชิกทุกคนสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา อาจได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง และมีการพัฒนาด้านสาธารณสุข เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชน ซึ่งจะได้รับการเอาใจใส่พัฒนามากขึ้น เมื่อมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์กรของระบบความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความห่วงใย มีความรู้สึกพึงพิงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว สามารถทำให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นเจตนาของมนุษย์ที่จะกระทำทุกสิ่งเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายบางประการ โดยมีพื้นฐานอยู่บนสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลนั้นมีความเข้าใจเป็นอย่างดี และคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะกระทำ (Petil, 1977. p. 63)

กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง และเกิดขึ้นเป็นวงจรเสมอ ตอนจบของกระบวนการตัดสินใจ จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่สำเร็จก็ได้

(ซูซีฟ ซีฟอุดม, 2535. หน้า 13 อ้างอิงจาก Bauer University of Alberta, 1987) โดยการตัดสินใจจะเริ่มทันทีที่รู้ปัญหา ดังภาพ 2

ภาพ 2 กระบวนการตัดสินใจ (Decision - Making Process)

ระยะที่ 1 : ขั้นปัญหา (Problem Stage)

เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องรู้เมื่อมีความแตกต่างระหว่างเป้าหมายของบุคคลกับสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ สกอตต์ (Scott, 1971. p. 19) กล่าวว่า "บุคคลจะสร้างเป้าหมายใหม่ขึ้นเมื่อมีความไม่พอใจในสภาพที่เป็นอยู่หรือสิ่งที่เกิดขึ้น"

ในขั้นตอนระยะที่ 1 นี้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกไม่พอใจในสภาพที่เป็นอยู่หรือสภาพที่เกิดขึ้น บุคคลยกประเด็นนี้ขึ้นมาเป็น ปัญหาสำหรับพิจารณาทางเลือก เพื่อจะตัดสินใจต่อไป

ระยะที่ 2 : ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ (Alternative Courses of Action)

เมื่อบุคคลรู้ปัญหาในขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว ก็จะหาแนวทางปฏิบัติที่ได้ผลในการแก้ปัญหา โดยจะวิเคราะห์ทางเลือก พิจารณาเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสีย ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวทำให้เกิดการผันแปร ทำให้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่น ความเสี่ยง ความไม่แน่นอนของธรรมชาติ เมื่อพิจารณาทั้งหมดแล้วก็ตัดสินใจเลือกเอาหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับของตนเองในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 : ขั้นการตัดสินใจ (Decision Stage)

บุคคลผู้ตัดสินใจจะตัดสินใจเลือกเอาทางเลือกที่ตนเองได้พิจารณาแล้วขั้นตอนระยะที่ 2 ว่าดีที่สุดและพอใจที่สุด เพื่อที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

ระยะที่ 4 : ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action Stage)

บุคคลผู้ตัดสินใจก็จะปฏิบัติตามทางเลือกที่ตนได้เลือกไว้

ระยะที่ 5 : ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage)

ในขั้นตอนนี้บุคคลผู้ตัดสินใจจะต้องประเมินผลว่า ผลการปฏิบัติหรือการปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกมานั้นมีผลเป็นอย่างไรตรงกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามต้องการที่วางไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นที่พอใจหรือไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก็จะกลับไปเป็นปัญหาใหม่และหมุนเวียนตามวงจรการตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าบรรลุเป้าหมายก็จะเป็นอันสิ้นสุดกระบวนการตัดสินใจ การประเมินผลของการตัดสินใจตามความเป็นจริงแล้วเกิดขึ้นทุกระยะหลังทุกขั้นตอน แต่ในระยะที่ 5 กระบวนการประเมินผลจะมีรูปแบบที่สมบูรณ์มากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ

พฤติกรรมและแรงจูงใจ

ในการศึกษากระบวนการตัดสินใจของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น ต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานการกระทำของมนุษย์และแรงจูงใจ พาร์สันและชิลส์ (Parson & Shiles, 1962) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมและแรงจูงใจและการกระทำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ้นสุดกระบวนการตัดสินใจและในเรื่องของพฤติกรรม (ปรีชา วิหคโต, 2532. หน้า 5) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่าเป็นการกระทำทุกอย่างของมนุษย์ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นผู้กระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

ไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตเห็นการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตามและไม่ว่าการกระทำนั้นจะพึงประสงค์หรือไม่ก็ตาม เช่น การเดิน ยืนคิด การตัดสินใจการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การละทิ้งหน้าที่ล้วนเป็นพฤติกรรมโดยกล่าวว่า พฤติกรรมจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือภาวะที่คาดหวังได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมนั้นจะเป็นอย่างมีแบบแผนเป็นไปตามสถานการณ์ พฤติกรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ความพยายามและแรงจูงใจ

แรงจูงใจเปรียบเหมือนพลังอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้บุคคลปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้สำเร็จตามความมุ่งหมายโดยความเต็มใจ แรงจูงใจนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการทำงานไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในระดับใดก็ตาม เพราะแรงจูงใจเป็นแรงเสริมให้บุคคลทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ และเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง (สถิตย์ วงศ์สุวรรณ, 2529. หน้า 116) จากการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518. หน้า 22) พบว่าแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้นให้คนเราแสดงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากคนเรามีความต้องการ การที่เราขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งแสดงว่าคนเราขาดในสิ่งนั้น ๆ มา เมื่อได้สนองความต้องการแล้วเราจะหยุดพฤติกรรมนั้น แต่เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุด จึงมีการแสดงพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น ลัพแดก (นำชัย ทนุผลและสุนิลา ทนุผล, 2531. หน้า 5 อ้างอิงจาก Lupdag, 1984) ได้ระบุว่า ความต้องการและแรงจูงใจสามารถใช้แทนกันได้ เพราะความต้องการเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงความขาดแคลนของบุคคล ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลประกอบกิจกรรมเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของบุคคลนั้น ในการเกิดแรงจูงใจซึ่งอยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมานี้

นิภา แก้วศรีงาม (2542. หน้า 225) ให้ความหมายของแรงจูงใจ (Motive) ไว้ว่าเป็นสถานะที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่แรงจูงใจนั้นต้องการ ส่วนการจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการของการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นแรงจูงใจมากระตุ้นหรือผลักดันให้บุคคลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปอย่างมีทิศทางเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือเงื่อนไขที่ผู้จูงใจต้องการ ซึ่งปัจจัยที่นำมากระตุ้นนั้นอาจจะเป็นสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่มาเร้าล่อจูงใจ และผลักดันให้บุคคลเกิดความต้องการในเบื้องต้น และความต้องการนี้จะป็นพื้นฐานทำให้เกิดเป็นภาวะของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ Movere ซึ่งแปลว่า เคลื่อนไหว ลูเนนเบอร์ก และออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 1999. p. 369) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นแรงผลักดันซึ่งส่งผลต่อบุคคลที่สามารถอธิบายถึงทิศทางความพยายามของบุคคลที่พึงปรารถนา เพื่อให้ไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายเฉพาะอย่าง

ในเรื่องของแรงจูงใจได้มีผู้อธิบาย และให้คำอธิบายความหมายของแรงจูงใจไว้มากมาย ดังเช่น เบเรลสันและสไตเนอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2527. หน้า 139 อ้างอิงจาก Berelson & Steiner, 1964) ได้ให้คำอธิบายแรงจูงใจว่าสิ่งชักจูงอันหนึ่งนั่นก็คือ สถานการณ์ภายในซึ่งช่วยกระตุ้นและริเริ่มของกิจกรรมการเคลื่อนไหว แล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามช่องทางภายใต้ การนำของเป้าหมายและทัศนระของ ปราณี รามสูตร (2528. หน้า 116) ได้ให้ความหมายของแรง จูงใจว่าเป็นสภาวะที่ผลักดันให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ นานาหรือทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่งอย่างมีจุดหมายปลายทางซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกก็ได้ และในทำนองเดียวกันในทัศนระของ นำชัย ทนุผลและสุนิลา ทนุผล (2531. หน้า 5) ได้ให้ความหมายของ แรงจูงใจว่า หมายถึง องค์ประกอบภายในที่ผลักดันหรือกระตุ้นอินทรีย์ให้เกิดพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมาย หรือมีทิศทางเพื่อสนองความต้องการของบุคคล แรงจูงใจนั้นมีทั้งพลังและเป้าหมายหรือมีทิศทาง แต่อย่างไรก็ตามคำว่าแรงจูงใจยังมีผู้ใช้คำอื่นมีอีกหลายคำซึ่งบรรยายถึงแรงจูงใจ เช่น ความ ต้องการ แรงขับ แรงผลักดัน ความปรารถนา เป็นต้น แต่คำที่มักใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ แรงขับ (Drive)

Maslow (1987) ได้อธิบายทฤษฎีแรงจูงใจ โดยกล่าวว่ามียากฐานมาจากการจัดลำดับ ความต้องการซึ่งจะผลักดัน การกระทำทั้งหมดของมนุษย์เมื่อระดับความพอใจและความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์เพิ่มขึ้น แต่ละส่วนก็จะเคลื่อนไหวตามลำดับชั้น ความต้องการที่สูงกว่าจะไม่ ปรากฏออกมาจนกว่าความต้องการในระดับต่ำกว่าเป็นที่พอใจอย่างมากแล้วเท่านั้น

องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในร่างกายของสิ่งมีชีวิตนั้นไม่สามารถจำกัดบทบาทและลำดับ ความต้องการของบุคคลนั้นได้ แรงจูงใจเป็นภาวะหนึ่งภายในจิตใจที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลไม่ เหมือนกัน แม้ว่าจะได้รับสิ่งเร้าในลักษณะแบบเดียวกันก็ตาม ลักษณะของแรงจูงใจของแต่ละ บุคคล ขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. ธรรมชาติของแต่ละบุคคล ธรรมชาติของแต่ละบุคคลย่อมจะมีความแตกต่างกัน ออกไป ทุกคนจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ประกอบด้วยแรงขับและความวิตกกังวลใจ
2. สถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อม ย่อมจะส่งผลทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจได้ แตกต่างกันในแต่ละสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยการแข่งขัน ความร่วมมือ การตั้งเป้าหมาย และ การตั้งความทะเยอทะยาน

ในวงการจิตวิทยาปัจจุบัน นักจิตวิเคราะห์เชื่อว่าพฤติกรรมและอุปนิสัยของมนุษย์เราจะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับ นำชัย ทนุผลและสุนิลา ทนุผล (2531. หน้า 7) กล่าวว่า การที่คนเรามีความแตกต่างกันไปเพราะเนื่องจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ได้สะสมมาเป็นเวลานาน นอกจากนั้น อบรม สันภิบาล ยังได้อ้างถึงข้อความของ บริชท์ และ ไวร็อฟ (Birch & Viroff) ซึ่งเชื่อมั่นว่าการกระทำที่มนุษย์เลือกทำนั้นขึ้นอยู่กับความมากน้อยของแรงขับที่จะต้องตัดสินใจการกระทำนั้น ๆ และยังอธิบายต่อไปอีกว่าแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากระบบรางวัล (Incentive System) ที่จะได้รับคือประสาทสัมผัส (Sensory) การอยากรู้ (Curiosity) การคบค้าสมาคมกับผู้อื่น (Affiliative) ความก้าวร้าว (Aggressive) ความต้องการความสำเร็จ (Achievement) ความต้องการมีอำนาจ (Power) และความต้องการเป็นอิสระ (Independence) ซึ่งระบบต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์เราเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง หรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ค่านิยม

วิลเลียม (William, 1989. p. 284) ได้กล่าวว่าค่านิยมทั้งหมดได้บรรจุเอาส่วนของความรู้สึกซึ่งมีทางเลือก หรือการกำหนดคุณสมบัติและมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและมีผลกระทบต่อกันและกัน ค่านิยมจะทำหน้าที่เหมือนบรรทัดฐานสำหรับการตัดสินใจชอบหรือทางเลือกในกรณีที่เกิดออกโดยนัย และไม่มีผลสะท้อน ค่านิยมจะทำหน้าที่เหมือนว่าได้สร้างพื้นฐานของการตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมซึ่ง สเปนเซอร์ (Spencer, 1981. p.67) ได้ให้คำจำกัดความว่า ค่านิยมคือมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจพฤติกรรมและใช้ทางเลือกในระหว่างเป้าหมายที่เป็นไปได้ ในทำนองเดียวกันนี้ พาร์สัน ชิลล์และโอล์ดส์ (Parson, Shils & Olds, 1962. p. 59) ได้ค้นพบว่าเมื่อใดก็ตามที่บุคคลต้องตัดสินใจ ค่านิยมพื้นฐานของเขาทำให้เขาให้เกณฑ์ ซึ่งจะชี้แนวทางให้บุคคลเลือก ค่านิยมพื้นฐานจะมีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ทั้งหมด

คัลคฮอห์น (Kulckhohn, 1962. p. 411) ได้กล่าวว่า ค่านิยมเบื้องต้นมีผู้ให้ความหมายว่า “เป็นความคิดรวบยอดโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเผ่าพันธุ์”

ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

การตัดสินใจว่ามนุษย์ทุกชาติทุกภาษาส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จก่อนแล้วจึงนำประสบการณ์เหล่านี้มาหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขการที่แต่ละคนพยายามหาแนวทางการตัดสินใจด้วยตนเองอาจใช้เวลานานเพื่อไม่ให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดจึงต้องศึกษาขั้นตอน หลักการและเทคนิคการตัดสินใจจะช่วยให้สามารถนำไปตัดสินใจในวิถีทางที่ถูกต้องในระยะเวลาอันสั้น ทางเลือกในการตัดสินใจ (Alternative) ตามปกติแล้วจะต้องมีอย่างน้อยที่สุด 2 ทางเลือก ถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มีทางเลือก การตัดสินใจนั้นอาจแบ่งได้ 3 ประเภท คือ การตัดสินใจภายใต้ภาวะแน่นอน การตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอน และการตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง โดยถือเกณฑ์ที่ว่า การตัดสินใจไม่ขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์หรือทราบอย่างแน่นอนว่าสภาวะการณ์จะเกิดขึ้น ถ้าไม่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาวะการณ์แล้วจะทำให้การตัดสินใจอยู่ภายใต้ภาวะไม่แน่นอน ส่วนกรณีที่ไม่ทราบความน่าจะเป็นของสภาวะการณ์แล้วการตัดสินใจจะกลายเป็นการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง ขนาดของการตัดสินใจที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นการตัดสินใจภายใต้ความแน่นอนมีน้อยที่สุด การแก้ปัญหาจะต้องแก้ที่สาเหตุแห่งปัญหา ถ้าสาเหตุแห่งปัญหาหมดไปปัญหาก็จะหมดไปโดยปริยาย เนื่องจากปัญหามีหลายสาเหตุ ควรแก้สาเหตุใดสาเหตุหนึ่งที่เกิดการตัดสินใจทางเลือกที่จะแก้สาเหตุที่ก่อปัญหามากที่สุด ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายผู้ตัดสินใจจะต้องเลือกหาทางเลือกที่ดีที่สุด (อัศวิน ศรีภักดี, 2544 .หน้า10 อ้างอิงจาก วีระพล สุวรรณนันต์, 2525)

แหล่งข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต้องการแหล่งข้อมูล เพื่อมาประกอบการตัดสินใจ เพื่อลดอัตราการเสี่ยงให้ลดน้อยลง จะต้องแสวงหาข้อมูลที่ดีและสมเหตุสมผล เพื่อที่จะทำให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในการเทคโนโลยี แหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้ดำเนินงานใช้ประกอบการตัดสินใจ และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่ง วิลเคนนิง ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งข้อมูลไว้

4 แหล่งคือ

1. สื่อมวลชน ได้แก่ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
2. เพื่อนผู้ดำเนินงานด้วยกัน
3. ตัวแทนทางผู้ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แหล่งข้อมูลทางเศรษฐกิจ

สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลในแง่ที่เป็นแหล่งข้อมูลเริ่มต้นของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความสำคัญ
ของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้ดำเนินการได้แสดงให้เห็นจำนวนมากในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ
สำหรับประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อนผู้ดำเนินงานด้วยกันจะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อผู้
ดำเนินงานมากที่สุด เพราะเข้าได้เป็นตัวแทนในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะรับเอาหรือไม่รับเอา
เทคโนโลยีใหม่มาใช้ และในขณะเดียวกัน ตัวแทนผู้ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ
แหล่งข้อมูลทางเศรษฐกิจจะมีอิทธิพลมากในการเตรียมการให้ความรู้ว่าจะเริ่มการเปลี่ยน
แปลงส่วนใดก่อน ตามที่เทคโนโลยีใหม่ได้กำหนดไว้ (Wilkening, 1956. p. 34)

การเลือกอาชีพและการพัฒนาอาชีพ

การประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะเกี่ยวข้องกับ
กับการดำเนินชีวิต การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้นมักจะ
เป็นปัญหาที่ก่อความยุ่งยากให้แก่บุคคลมาก จึงมีผู้สนใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพอย่างกว้างขวาง
แล้วตั้งเป็นทฤษฎีทางการเลือกอาชีพไว้ ซึ่งแต่ละทฤษฎีได้แสดงทัศนะในแง่มุมต่าง ๆ
ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait and Factor Theory)
ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาประยุกต์ ทฤษฎีนี้มี
ความเชื่อว่าการเลือกอาชีพของทุกคนไม่ใช่การลองผิดลองถูก แต่ต้องใช้ความพินิจพิเคราะห์เป็น
อย่างดี

ทฤษฎีนี้มีหลักการเหมือนหลักการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parson)
ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพโดยมีหลักการเลือกอาชีพดังนี้ (ซูชีพ ชีพ
อุดม, 2535. หน้า 17)

1.1 การวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่าง ๆ และองค์
ประกอบของตนเอง เช่น ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพ ฐานะเศรษฐกิจ
และสภาพการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัว

1.2 การวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ เช่น
ลักษณะของอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ รายได้ ความมั่นคง
และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพต่าง ๆ

1.3 การใช้วิจารณ์านในการเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและ
วิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกอาชีพนั้น ซูเปอร์ (Super) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าคนเรามีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ เนื่องจากคนเรามีคุณสมบัติหลายประการ แต่ละคนจึงเหมาะสมกับอาชีพต่าง ๆ หลายอาชีพซึ่งแต่ละอาชีพย่อมต้องการผู้มีความสามารถ ความสนใจของบุคคลเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาด้วย (สวัสดี สุวรรณอักษร, 2520. หน้า 48 - 65)

2. ทฤษฎีของ ฮัฟพ็อค (Happock) กล่าวว่า การเลือกอาชีพต้องใช้เวลาและต่อเนื่องกัน จึงจะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ ดังนั้นจึงได้ประยุกต์เอาทฤษฎีการเลือกอาชีพและการพัฒนาอาชีพตลอดจนศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นทฤษฎีของเขาขึ้นมา มีประเด็นสำคัญดังนี้ (ซูชีพ ชีพอุดม, 2535. หน้า 17 อ้างอิงจาก Happock, 1967. pp.61- 68)

- 2.1 บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง
- 2.2 เมื่อบุคคลเลือกอาชีพใดก็ตาม ย่อมเชื่อว่าอาชีพนั้นจะสนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด
- 2.3 ความต้องการจะเป็นแรงจูงใจ ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ
- 2.4 การเลือกอาชีพของบุคคลเริ่มต้น เมื่อเกิดความรู้สึกการประกอบอาชีพนั้นจะช่วยสนองความต้องการของบุคคลได้
- 2.5 การเลือกอาชีพของบุคคลจะพัฒนาขึ้นเมื่อสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าอาชีพอะไรที่จะสนองความต้องการของเขาได้ในอนาคต ทั้งนี้การเลือกอาชีพต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกตนเอง รู้จักอาชีพ และความสามารถที่คิดอย่างมีเหตุผล
- 2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองมีผลต่อการเลือกอาชีพ ทั้งนี้โดยช่วยให้บุคคลยอมรับความต้องการและคาดการณ์ล่วงหน้าว่า บุคคลจะประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกหรือไม่
- 2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ค้นพบอาชีพที่สนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด และสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะได้รับ ความพึงพอใจในอาชีพที่ตนเลือกมาน้อยเพียงใด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ
- 2.8 ความพึงพอใจในงานอาชีพขึ้นอยู่กับขอบเขตของงานว่าสามารถสนองความต้องการของบุคคลในขณะนี้ หรือมีแนวโน้มที่สนองความต้องการของบุคคลได้ในอนาคต ซึ่งขึ้นอยู่กับสัดส่วนระหว่างสิ่งที่ได้รับและความต้องการที่จะได้รับอาชีพนั้น ๆ

2.9 ความพึงพอใจในงานอาชีพขึ้นอยู่กับว่างงานอาชีพนั้นจะสนองความต้องการของบุคคลได้ดีขึ้น

จากทฤษฎีของ ฮัฟพ็อค (Happock) สรุปได้ว่า บุคคลส่วนมากเลือกอาชีพจะสนองความต้องการของตนเอง และการเลือกอาชีพของบุคคลก็จะพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้การเลือกอาชีพก็ต้องขึ้นอยู่กับความรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลในเรื่องของการตัดสินใจตั้งเป้าหมายว่าจะประกอบอาชีพอะไรในอนาคตนั้น สวิสตี สุวรรณอักษร (2520. หน้า 27 – 29) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตเรามาก ถ้าเราตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างรีบร้อน และไม่รอบคอบ เราจะต้องจำใจทำงานที่ไม่ตรงกับความสามารถและอุปนิสัย ซึ่งจะส่งผลให้งานนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ไม่มีความเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายต่องานนั้น ๆ ซึ่งเป็นผลเสียต่อตนเอง ต่อสังคมและเศรษฐกิจของประชาชาติอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าในวิชาชีพเราควรพิจารณาถึงความถนัดที่แท้จริงของคนเรา ความถนัด คือ ระดับความสามารถของบุคคลซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยที่บุคคลนั้น ๆ ได้รับการฝึกฝนอบรมหรือมีประสบการณ์ในงานนั้น ๆ มาก่อน แล้วสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพในระดับสูง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเราต้องมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหลายประการของงานในอาชีพต่าง ๆ เช่น ประวัติของงาน ว่างงานนั้นมีมานานเพียงใดและจะยั่งยืนในอนาคตหรือไม่ จะต้องรู้ลักษณะของงานว่าเป็นงานประจำหรืองานชั่วคราวและจะต้องทราบถึงสภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับงานว่า บริเวณที่ทำงานนั้นมีสภาพเป็นอย่างไรมีช่องทางโอกาสที่จะก้าวหน้ามีมากน้อยแค่ไหน เพราะปัจจุบันนี้วิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมกำลังพัฒนาอยู่เสมอ ฉะนั้นการเลือกอาชีพอย่างฉลาดนั้นเราต้องพิจารณาถึงโอกาสความก้าวหน้าอยู่เสมอ

กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันอย่างมีเหตุและมีผล สมาชิกจะตัดสินใจรับเอาอาชีพใดอาชีพหนึ่งไปปฏิบัติได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของแต่ละบุคคล โดยผ่านกระบวนการของการตัดสินใจ โดยเริ่มตั้งแต่มองปัญหา ขึ้นการวิเคราะห์ทางเลือกในทางปฏิบัติ ขึ้นตัดสินใจ ขึ้นลงมือปฏิบัติ และขึ้นประเมินผล ผลที่ได้ออกมาบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ก็ได้ ถ้าไม่บรรลุตามเป้าหมาย กระบวนการตัดสินใจก็จะเริ่มต้นใหม่เป็นวัฏจักรต่อไปอีก ในการประเมินผลของผู้ตัดสินใจตามปกติมีอยู่ทุกขั้นตอน แต่ขั้นตอนสุดท้ายหรือขั้นตอนที่ห้าจะมีมากกว่าขั้นตอนอื่นและการประเมินผลเป็นไปอย่างมีระบบ การตัดสินใจของสมาชิกในการรับเอาอาชีพใหม่ไปปฏิบัติ มีปัจจัยหลายประการในวงจรของกระบวนการตัดสินใจที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นสิ่งที่ต้องการศึกษา คือ กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศของชุมชนท้องถิ่น รวม 5 ขั้นตอนคือ ขั้นปัญหาซึ่งมีอุปสรรค ความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน มาเป็นตัวชี้วัด สภาพปัญหา ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางเลือกในทางปฏิบัติ ซึ่งตัวสมาชิกจะเป็นผู้วิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนขั้นตอนการตัดสินใจ รวมไปถึงขั้นการปฏิบัติ และขั้นสุดท้ายคือขั้นประเมินผล จากขั้นตอนดังกล่าวมานี้จะทำให้สมาชิกสามารถบอกได้ว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์ของตนเองหรือไม่ในการที่จะยอมรับเอาอาชีพการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปปฏิบัติ และผลของการศึกษาในครั้งนี้ก็ต้องการทราบถึงสภาพปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ชูชีพ ชีพอุดม (2535. หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมของเกษตรกรจังหวัดแพร่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือมีอำนาจในการตัดสินใจที่ดำเนินการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมในจังหวัดแพร่ ทั้งหมดที่มีรายชื่อในการดำเนินการปลูกหม่อนควบคู่ไปกับเลี้ยงไหมจำนวน 58 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และฐานนิยม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล เป็นเพศหญิงและเป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 4 คน มีอาชีพทำสวน และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมและมีที่ดินประกอบอาชีพเป็นของตนเอง มีน้ำชลประทาน ไม่เคยกู้เงินมาลงทุนแต่ใช้ทุนส่วนตัวที่ได้จากการออมเท่านั้น การฝึกอบรมเรื่องการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมจากสำนักงานส่งเสริมพัฒนาชนบทจังหวัดแพร่ ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรกรรมจังหวัดแพร่ บริษัทจุลไหมไทย จำกัด และศูนย์วิจัยหม่อนไหมจังหวัดนครราชสีมา ข่าวสารได้รับมากที่สุดคือ จากเพื่อนบ้าน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ กระบวนการตัดสินใจปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีด้วยกัน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นปัญหา (Problem Stage) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ พื้นที่ทำการเกษตรที่ขาดแคลนนํ้า ปัญหาที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ทางเลือก (Alternative Courses of Action) พบว่าผู้ให้ข้อมูลหันมาปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมเพราะว่าหม่อนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ขยายพันธุ์ง่าย

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตัดสินใจ (Decision Stage) พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดตัดสินใจที่จะปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมโดยมีการพิจารณาข้อเสียในขั้นตอนที่ 2 มาแล้ว ขั้นปฏิบัติ 4 พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ดำเนินการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมอย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอน ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นประเมินผล พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีความเห็นตรงกันว่าคุ้มค่ากับการลงทุน สมควรยึดเป็นอาชีพหลักต่อไป

นำชัย ทนผล (2544. หน้า 45 - 49) ได้ศึกษา การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาและสำรวจศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นกิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านโป่ง 2) เพื่อศึกษาและพัฒนาการดำเนินกิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ เนื่องจากโครงการวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงประยุกต์แบบจำลองการประเมินผลเป็นกรอบในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นการคัดเลือกปัญหา 2) ขั้นการวางแผนแก้ปัญหา 3) ขั้นประเมินผลดำเนินงาน 4) ขั้นศึกษาผลความก้าวหน้า และ 5) ขั้นประเมินผลที่เกิดขึ้น ซึ่งผลการดำเนินวิจัยขั้นแรกคือขั้นการคัดเลือก พบว่ามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นการวางแผนแก้ปัญหา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เติมรูปแบบโดยร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ครูโรงเรียนบ้านโป่ง พัฒนาการ และชาวบ้านที่สมัครใจ จำนวนทั้งสิ้น 45 คน มาร่วมประชุมตามขั้นตอนของเทคนิคการระดมความคิด (Appreciation Influence Control : AIC) ผลการระดมความคิดพบว่า ชาวบ้านมีปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด จากการวิเคราะห์ปัญหาและเหตุของปัญหาแล้ว สมาชิกได้ประชุมร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยอาศัยศักยภาพของตนเองและทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ทุกคนมีมติว่าเห็นสมควรดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัฒนาให้เป็นธุรกิจของชุมชนโดยทุกคนมีมติให้จัดตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง และร่วมกันจัดทำแผนดำเนินการหรือแผนปฏิบัติของชมรมฯ เช่น การแต่งตั้งประธานชมรมและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อีก 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายพัฒนาและจัดการนำเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมและประสานงานบริการ ฝ่ายอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว และฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีการร่างระเบียบข้อบังคับของชมรม สำหรับทุนดำเนินธุรกิจของชมรมฯ ได้มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกขาด ปัจจุบันชมรมฯ มีสมาชิกทั้งสิ้น 54 ราย มีกำหนดการโปรแกรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าบริการ รวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่สมาชิก โดยแบ่งรายการท่องเที่ยวเป็น

รายการนำเที่ยวที่แน่นอน ปัจจุบันทางชมรมฯ ได้มีดำเนินการประชาสัมพันธ์ นำทำแผนพับแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวสู่สาธารณชน ขั้นตอนที่สาม คือ การประเมินผล พบว่า ผลการประเมินจากนักท่องเที่ยวอยู่ในความพึงพอใจระดับปานกลาง ขั้นตอนที่ดี คือ ความก้าวหน้า ทางชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ห้า คือ ขั้นตอนประเมินผลที่เกิดขึ้น พบว่าการดำเนินธุรกิจของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสมาชิกในชมรมนั้นมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับจากการให้บริการและเป็นผลประโยชน์ทางอ้อมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

บทพิตร ปฏิรูปณกร (2538. หน้าบทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร จังหวัดอุดรธานี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการและระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่นาไม่เหมาะสม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 182 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สำหรับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 48 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน มีขนาดพื้นที่ของการถือครองที่ดินเฉลี่ย 29 ไร่ต่อครอบครัว มีรายได้เฉลี่ย 26,382 บาทต่อปีต่อครอบครัว ส่วนมากกู้ยืมเงินสำหรับการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ได้รับข่าวสารจาก การเกษตรจากเกษตรตำบลและโทรทัศน์มากที่สุด สำหรับกระบวนการตัดสินใจมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ปัญหา 2) พิจารณาค้นหาทางเลือก 3) ประเมินทางเลือก 4) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่งรายงานว่ามีผลเกิดขึ้นจริง โดยระบุว่าผลเกิดขึ้นในด้านการผลิตและด้านสังคม ส่วนในด้านเศรษฐกิจผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่ายังไม่มีผลเกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติ ตามกระบวนการตัดสินใจ คือผู้ให้ข้อมูลบางส่วนไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ชัดเจน ระบุไม่ได้ว่าอะไรเป็นปัญหาชนิดของพืชหรือสัตว์ที่เกษตรกรตำบลนำมาเสนอให้ผู้ให้ข้อมูลพิจารณามีน้อยและข้อมูลเกี่ยวกับพืชหรือสัตว์บางชนิดมีรายละเอียด ไม่เพียงพอสำหรับพิจารณาตัดสินใจ รวมทั้งเมื่อตัดสินใจเลือกแล้วผู้ให้ข้อมูลได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ จากทางราชการช้าไม่ตรงกับฤดูกาลและมีสภาพไม่แข็งแรงทำให้เกษตรกรประสบกับปัญหา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สรุปได้ว่า ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ ทั้ง 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา : บุคคลสามารถมองเห็นถึงสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ : บุคคลมีทางเลือกหรือข้อมูลในการแก้ปัญหาได้ที่ทาง ขั้นที่ 3 ขั้นการตัดสินใจ : อะไรเป็นสิ่งสำคัญกับความพอใจในทางเลือก มีทางเลือกในการตอบสนองกับความต้องการของตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติ : การลงมือปฏิบัติในเรื่องที่ตัดสินใจอย่างมีความพร้อมและมีขั้นตอน และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล : สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนนี้บุคคลผู้ตัดสินใจจะต้องประเมินผลว่า ผลการปฏิบัติหรือการปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกมานั้นมีผลเป็นอย่างไรตรงกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามต้องการที่วางไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นที่พอใจหรือไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก็จะกลับไปเป็นปัญหาใหม่และหมุนเวียนตามวงจรการตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าบรรลุเป้าหมายก็เป็นอันสิ้นสุดกระบวนการตัดสินใจซึ่งการประเมินผลของการตัดสินใจตามความเป็นจริงแล้วเกิดขึ้นทุกระยะหลังทุกขั้นตอน แต่ในระยะที่ 5 กระบวนการประเมินผลจะมีรูปแบบที่สมบูรณ์มากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจจะสลับไปมาหรือไม่ก็มีเพียง 1-2 ขั้นตอนการตัดสินใจเท่านั้น แล้วแต่ตัวบุคคล แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะศึกษาในวงจรรอบใหญ่เพียงรอบเดียว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากร ได้แก่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ประกอบด้วยหมู่บ้านแม่ลัว, หมู่บ้านนาตอง, หมู่บ้านแม่ทราย และหมู่บ้านห้วยฮ่อม จำนวน 165 ราย จำแนกตามหมู่บ้าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (คน)
1. หมู่บ้านแม่ลัว	47
2. หมู่บ้านนาตอง	13
3. หมู่บ้านแม่ทราย	87
4. หมู่บ้านห้วยฮ่อม	18
รวม	165

ที่มา : ทะเบียนรายชื่อสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประจำปี 2547 ของหมู่บ้านแม่ลัว, หมู่บ้านนาตอง, หมู่บ้านแม่ทราย และหมู่บ้านห้วยฮ่อม จังหวัดแพร่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิด (Close Ended Question) และข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

วิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรวบรวมความคิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. จัดทำแบบสอบถามชนิดข้อคำถามปลายปิด และปลายเปิด โดยใช้ความรู้จากข้อ 1 มาวิเคราะห์ประเด็นตั้งเป็นข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนหาความถูกต้องเหมาะสม โดยทั่วไปของแบบสอบถามในเบื้องต้น
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย
 - 4.1. รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี อ่อนสวัสดิ์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 - 4.2. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธิ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

4.3 ดร.จตุฎฐ์ สารินทร์ ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

5. แก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองสัมภาษณ์กับสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 คน พบว่าทุกคนมีความเข้าใจภาษาในแบบสอบถามอย่างเดียวกัน และสอดคล้องกัน

7. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบลและประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย
2. ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามข้อคำถาม จดบันทึกคำตอบด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 165 ฉบับ ใช้เวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2547 จำแนกการเก็บข้อมูลตามหมู่บ้านดังนี้ 1) หมู่บ้านแม่ด้วง วันที่ 24 – 27 มิถุนายน 2) หมู่บ้านนาตอง วันที่ 8 – 10 กรกฎาคม 3) หมู่บ้านห้วยส้ม วันที่ 16 – 18 และ 4) หมู่บ้านแม่ทราย วันที่ 23 – 25 กรกฎาคม 2547
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าและดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดแพร่ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 : ขั้นปัญหา โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตาราง ภาพแผนภูมิวงกลม และภาพแผนภูมิแท่ง พร้อมทั้งบรรยายประกอบภาพแผนภูมิวงกลมและภาพแผนภูมิแท่ง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 - 4 : ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ ขั้นตัดสินใจ และขั้นปฏิบัติการ ตามลำดับ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 5 : ขั้นประเมินผล โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตาราง และภาพแผนภูมิแท่ง พร้อมทั้งบรรยายประกอบภาพแผนภูมิแท่ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (Percentage)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของบุคคล
ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
(1) ชาย	80	48.49
(2) หญิง	85	51.51

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
(1) 25 – 32 ปี	37	22.42
(2) 33 – 40 ปี	72	43.64
(3) 41 – 48 ปี	33	20.00
(4) 49 – 56 ปี	23	13.94
สถานภาพสมรส		
(1) โสด	30	18.19
(2) สมรส	133	80.60
(3) หม้าย	2	1.21
ระดับการศึกษา		
(1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	95	57.58
(2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	55	33.33
(3) ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	6	3.63
(4) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	9	5.46

จากตาราง 2 พบว่า

1. เพศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.51 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 48.49
2. อายุของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ (1) 25 – 32 ปี (2) 33 – 40 ปี (3) 41 – 48 ปี (4) 49 – 56 ปี ร้อยละ 22.42 43.64 20.00 และ 13.94 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 38 ปี
3. สถานภาพสมรสของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ (1) สมรสแล้ว (2) โสด (3) เป็นหม้าย ร้อยละ 80.60 18.19 และ 1.21 ตามลำดับ
4. ระดับการศึกษาของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ (1) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (4) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 57.58 33.33 3.63 และ 5.46 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะเศรษฐกิจและสังคม
ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
<u>เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นใดนอกเหนือจากกลุ่มชมรมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>				
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร				
(1.1) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	58	35.16		
(1.2) เลขานุการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	3.03		
(1.3) ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	2.42		
(1.4) เภรัญญิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3	1.81	70	42.42
2. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร				
(2.1) สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร	30	18.19		
(2.2) เลขานุการกลุ่มสหกรณ์การเกษตร	5	3.03		
(2.3) ประธานกลุ่มสหกรณ์การเกษตร	4	2.42		
(2.4) เภรัญญิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร	4	2.42	43	26.06
3. กลุ่ม ธกส.				
(3.1) สมาชิก ธกส.	30	18.09	30	18.09
4. กลุ่มเกษตรกร				
(4.1) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	10	6.07	10	6.07
5. กลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า				
(5.1) สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า	9	5.45	9	5.45
6. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน				
(6.1) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน	3	1.81	3	1.81

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
<u>อาชีพหลัก</u>				
(1) เกษตรกรรม	154	93.34		
(2) ค้าขาย	6	3.64		
(3) รับจ้าง	3	1.81		
(4) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	2	1.21	165	100.00
<u>อาชีพเสริมก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>				
ไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม	122	73.93	122	73.93
มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม	43	26.07	43	26.07
(1) รับจ้าง	20	46.51		
(2) ค้าขาย	12	27.90		
(3) เกษตรกรรม	11	25.59		
<u>อาชีพเสริมหลังการประกอบธุรกิจ ฯ</u>				
ไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม	24	14.54	24	14.54
มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม	141	85.46	141	85.46
(1) รับจ้าง	120	85.10		
(2) เกษตรกรรม	11	7.80		
(3) ค้าขาย	10	7.10		
<u>สถานภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตร</u>				
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	11	6.67	11	6.67
มีที่ดินเป็นของตนเอง	154	93.33	154	93.33
(1) 1 – 12 ไร่	79	51.30		
(2) 13 – 24 ไร่	26	16.89		
(3) 25 – 36 ไร่	32	20.78		
(4) 37 – 48 ไร่	15	9.74		
(5) 49 – 60 ไร่	2	1.29		

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
<u>การเคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการประชุมธุรกิจ</u>				
<u>ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากหน่วยงาน</u>				
ไม่เคยได้รับ	95	42.42	95	42.42
เคยได้รับ	70	57.58	70	57.58
(1) จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่	66	69.47		
(2) จากศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดแพร่	20	21.05		
(3) จากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานแพร่	9	9.48		
<u>การกู้เงินเพื่อใช้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>				
ไม่เคยกู้เงิน	165	100.00	165	100.00
<u>ภาวะหนี้สินของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>				
ไม่มีหนี้สิน	165	100.00	165	100.00
<u>การพบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่น</u>				
ไม่เคยพบปะพูดคุย	5	3.03	5	3.03
เคยพบปะพูดคุย	160	96.97	160	96.97
(1) จำนวน 1 – 10 ครั้งต่อเดือน	121	75.62		
(2) จำนวน 11 – 20 ครั้งต่อเดือน	21	13.12		
(3) จำนวน 21 - 30 ครั้งต่อเดือน	18	11.26		

จากตาราง 3 พบว่า

- นอกจากสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ทุกคนยังเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอีกด้วย โดยเป็น
 - สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวม 70 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 มีสถานภาพเป็น (1) สมาชิก

(2) เลขานุการ (3) ประธาน (4) เภรัญญิก ร้อยละ 35.16 3.03 2.42 และ 1.81 ตามลำดับ
 2) สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร รวม 43 คน คิดเป็นร้อยละ 26.06 มีสถานภาพเป็น (1) สมาชิก (2) เลขานุการ (3) ประธาน (4) เภรัญญิก ร้อยละ 18.19 3.03 2.42 และ 2.42 ตามลำดับ 3) สมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) รวม 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18.09 ทุกคนมีสถานภาพเป็นสมาชิก 4) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร รวม 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.07 ทุกคนมีสถานภาพเป็นสมาชิก 5) สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า รวม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.45 ทุกคนมีสถานภาพเป็นสมาชิก 6) สมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวม 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ทุกคนมีสถานภาพเป็นสมาชิก

2. อาชีพหลักของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ (1) อาชีพเกษตรกรรวม (2) อาชีพรับจ้าง (3) อาชีพค้าขาย ร้อยละ 93.34 3.64 1.81 และ 1.21 ตามลำดับ

3. ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 73.93 เป็นผู้ไม่มีอาชีพหรืออาชีพเสริม ร้อยละ 26.07 มีอาชีพหรืออาชีพเสริม ได้แก่ (1) อาชีพรับจ้าง (2) อาชีพค้าขาย (3) อาชีพเกษตรกรรวม และ (4) อาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 46.51 27.90 1.21 และ 25.59 ตามลำดับ

4. หลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 14.54 ยังเป็นผู้ไม่มีอาชีพหรืออาชีพเสริม ร้อยละ 85.46 เป็นผู้ที่มีอาชีพหรืออาชีพเสริม ได้แก่ (1) อาชีพรับจ้าง (2) อาชีพเกษตรกรรวม (3) อาชีพค้าขายของที่ระลึก ร้อยละ 85.10 7.80 และ 7.10 ตามลำดับ

5. สถานภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตรของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 6.67 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และร้อยละ 93.33 มีที่ดินเป็นของตนเอง ในจำนวนนี้มีที่ดินเป็นของตนเอง (1) 1 - 12 ไร่ (2) 13 - 24 ไร่ (3) 25 - 36 ไร่ (4) 37 - 48 ไร่ (5) 49 - 60 ไร่ ร้อยละ 51.30 16.89 20.78 9.74 และ 1.29 ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 19 ไร่

6. การเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากหน่วยงาน ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (1) ได้ผ่านการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่

เฉลิมพระเกียรติ (2) ได้ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดแพร่ และ(3) ได้ผ่านการฝึกอบรมศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดแพร่ ร้อยละ 57.58 21.05 และ 9.48 ตามลำดับ

6. สิ้นเชื้อเพื่อให้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุกคนไม่เคยกู้เงินมาเพื่อซื้ออุปกรณ์หรือใช้เครดิตเพื่อการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

7. ภาวะหนี้สินของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุกคนเป็นผู้ไม่มีหนี้สิน ซึ่งเกิดจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดแพร่

8. การพบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่น ร้อยละ 3.03 ไม่เคยพบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่น และร้อยละ 96.97 เคยพบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่น มีจำนวนครั้ง ได้แก่ (1) 1 – 10 ครั้งต่อเดือน (2) 11 – 20 ครั้งต่อเดือน (3) 21 – 30 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 75.62 13.12 และ 11.26 ตามลำดับ โดยมีจำนวนเฉลี่ย 9 ครั้งต่อเดือน

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ

การรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละ
<u>รายการวิทยุด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
ไม่ฟัง	103	62.42
ฟัง จากรายการเสียงจากแม่ใจ 91.00 MHz	62	37.58
<u>อ่านหนังสือพิมพ์บทความทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
ไม่อ่าน	68	41.21
อ่าน	92	58.79

ตาราง 4 (ต่อ)

การรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การชมรายการโทรทัศน์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
ไม่ชม	82	49.70
ชม	83	50.30
<u>อ่านเอกสารเผยแพร่ความรู้และสิ่งพิมพ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
ไม่อ่าน	66	40.00
อ่าน	99	60.00
<u>การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ให้ข้อมูล</u>		
ไม่เคย	4	2.42
เคย	161	97.58
(1) จำนวน 1 – 5 ครั้งต่อเดือน	92	57.14
(2) จำนวน 6 – 10 ครั้งต่อเดือน	60	37.27
(3) จำนวน 11 – 15 ครั้งต่อเดือน	8	4.97
(4) จำนวน 16 – 20 ครั้งต่อเดือน	1	0.62

จากตาราง 4 พบว่า

1. การรับฟังรายการวิทยุด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 62.42 ไม่ได้รับฟัง และร้อยละ 37.58 รับฟัง ในจำนวนนี้ทุกคนฟังรายการวิทยุ จากรายการเสียงจากแม่ใจ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.แพร่) เอฟ.เอ็ม. 91.00 MHz เวลา 06.00น. ทุกวันอาทิตย์
2. การอ่านหนังสือพิมพ์บทความทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 41.21 ไม่อ่าน และร้อยละ 58.79 เป็นผู้ที่อ่าน
3. การชมรายการโทรทัศน์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 49.70 ไม่ชม และร้อยละ 50.30 ชม
4. การอ่านเอกสารเผยแพร่ความรู้และสิ่งพิมพ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 40.00 ไม่อ่าน และร้อยละ 60.00 อ่าน

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 2.42 ไม่เคยติดต่อ และร้อยละ 97.58 เคยติดต่อ จำนวนครั้งของการพบปะกับเจ้าหน้าที่ (1) 1 – 5 ครั้งต่อเดือน (2) 6 – 10 ครั้งต่อเดือน (3) 11 – 15 ครั้งต่อเดือน (4) 16 – 20 ครั้งต่อเดือน เป็นร้อยละ 57.14 37.27 4.97 และ 0.62 ตามลำดับ โดยมีจำนวนการพบปะกับเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อเดือน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ในการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ในครั้งนี้ มีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ขั้นตอนที่ 1 : ขั้นปัญหา (Problem Stage)
- 2.2 ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ (Alternative Courses of Action Stage)
- 2.3 ขั้นตอนที่ 3 : ขั้นตัดสินใจ (Decision Stage)
- 2.4 ขั้นตอนที่ 4 : ขั้นปฏิบัติ (Action Stage)
- 2.5 ขั้นตอนที่ 5 : ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage)

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนที่ 1 : ขั้นปัญหา (Problem Stage)

ขั้นที่สมาชิกมีความรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างเป้าหมายของตนเองกับสภาพความเป็นจริงที่ประสบอยู่ อันก่อให้เกิดความไม่พอใจในสภาพของตนและสภาพของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความต้องการปรับเปลี่ยนเป้าหมายหรือสภาพการณ์ให้ดีขึ้น เช่น ด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านรายได้ เป็นต้น ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลเรื่องปัญหาก่อนการตัดสินใจเพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลก่อนการตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม</u>		
ไม่มีปัญหา	5	3.03
มีปัญหา	160	96.97
<u>มีปัญหาสภาพด้านทรัพยากรป่าไม้</u>	75	45.45
(1) นายทุนลักลอบเข้ามาตัดไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่	34	20.60
(2) การตัดไม้ไผ่ออกไปจำหน่ายจำนวนมาก	22	13.34
(3) การลักลอบตัดไม้หอม (กฤษณา) ไปจำหน่าย	19	11.51
<u>มีปัญหาสภาพด้านทรัพยากรสัตว์ป่า</u>	43	26.06
(1) การลักลอบจับเต่าปูลูไปเป็นอาหารและจำหน่าย	30	18.18
(2) การลักลอบยิงสัตว์ป่าหายาก	13	7.88
<u>มีปัญหาสภาพด้านทรัพยากรดิน</u>	29	17.58
(1) ดินพังทลายจากน้ำป่าไหลหลากในฤดูฝน	15	9.09
(2) ดินเสื่อมคุณภาพ ขาดความอุดมสมบูรณ์ แข็งแข็ง	14	8.49
<u>มีปัญหาสภาพด้านทรัพยากรน้ำ</u>	13	7.88
(1) การทิ้งขยะลงในแม่น้ำและลำธาร	13	7.87

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลก่อนการตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
ไม่มีปัญหา	72	43.63
มีปัญหา	93	56.37
<u>สภาพปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้</u>	54	32.73
(1) ขาดการเฝ้าระวังและเข้มงวดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างจริงจัง	44	26.66
(2) ผู้นำชุมชนไม่เอาใจใส่อย่างจริงจัง	10	6.07
<u>สภาพปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ</u>	28	16.97
(1) ไม่มีหน่วยงานใดมาให้ความรู้สร้างความตระหนัก	17	10.30
(2) ไม่มีกฎระเบียบบังคับให้ของชุมชนเกี่ยวกับการใช้น้ำ	11	6.67
<u>สภาพปัญหาด้านทรัพยากรสัตว์ป่า</u>	9	5.46
(1) ไม่มีกฎระเบียบ และข้อห้ามเกี่ยวกับการจับสัตว์ป่า	5	3.04
(2) ขาดความเอาใจใส่จากผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่	4	2.42
<u>สภาพปัญหาด้านทรัพยากรดิน</u>	2	1.21
(1) ประชาชนไม่มีความรู้เรื่องการพังทลายของดิน	1	0.60
(2) ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจในการปลูกพืชคลุมดินและการรักษาความชุ่มชื้นของดิน	1	0.60
ปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร		
ไม่มีปัญหา	11	6.67
มีปัญหา	154	93.33
<u>สภาพปัญหา</u>	154	93.33
(1) ต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว	130	78.79
(2) น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่เพียงพอ	16	9.70
(3) สภาพดินไม่เหมาะสม	8	4.84

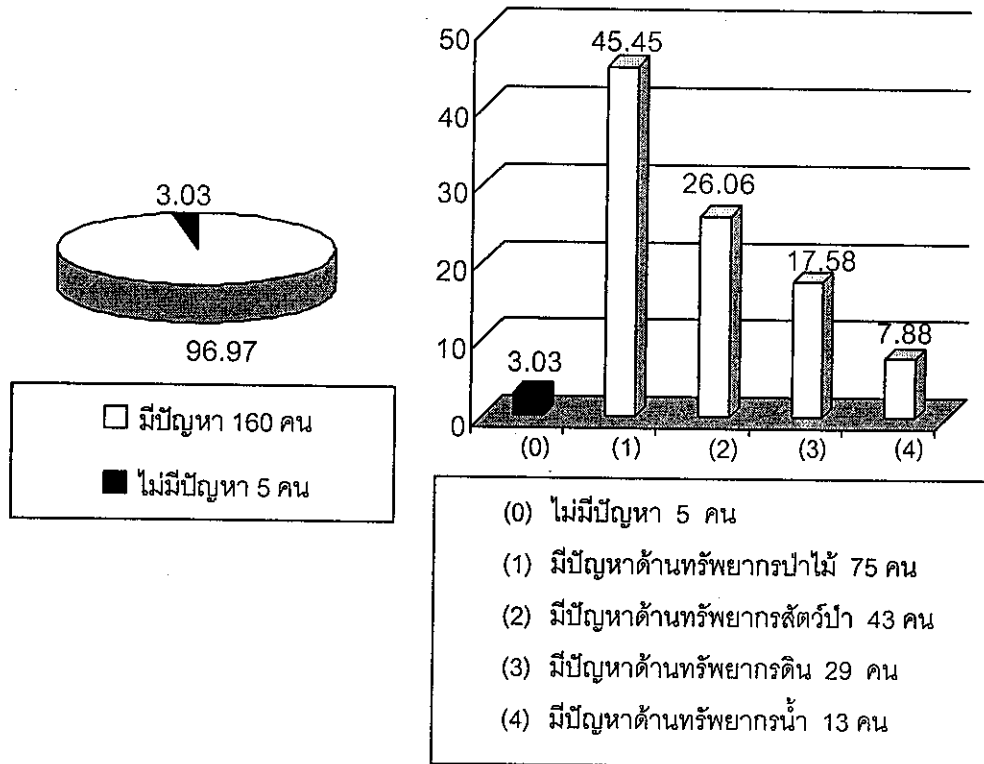
ตาราง 5 (ต่อ)

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลก่อนการตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ปัญหาด้านรายได้</u>		
มีปัญหา	165	100.00
<u>สภาพปัญหา</u>		
(1) รายได้ไม่แน่นอน	130	78.79
(2) รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย	30	18.18
(3) รายได้จาก การจองจำหน่ายผลผลิตอยู่ในขั้นต่ำ	5	3.03
<u>ปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพเสริม</u>		
มีปัญหา	165	100.00
<u>สภาพปัญหา</u>		
(1) ประสบปัญหาการขาดทุนในการประกอบอาชีพ	95	57.58
(2) ต้องการประกอบอาชีพที่ใช้ทุนหมุนเวียนน้อย	49	29.70
(3) ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ	10	6.06
(4) มีหนี้สินผูกพันติดค้างอยู่กับรัฐวิสาหกิจ	9	5.45
(5) ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแหล่งเงินทุน ของรัฐเพราะมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ	2	1.21
<u>ปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ</u>		
ไม่มีปัญหา	11	6.67
มีปัญหา	154	93.33
<u>สภาพปัญหา</u>		
(1) ไม่มีความแน่นอนของตลาด	154	93.33

ตาราง 5 (ต่อ)

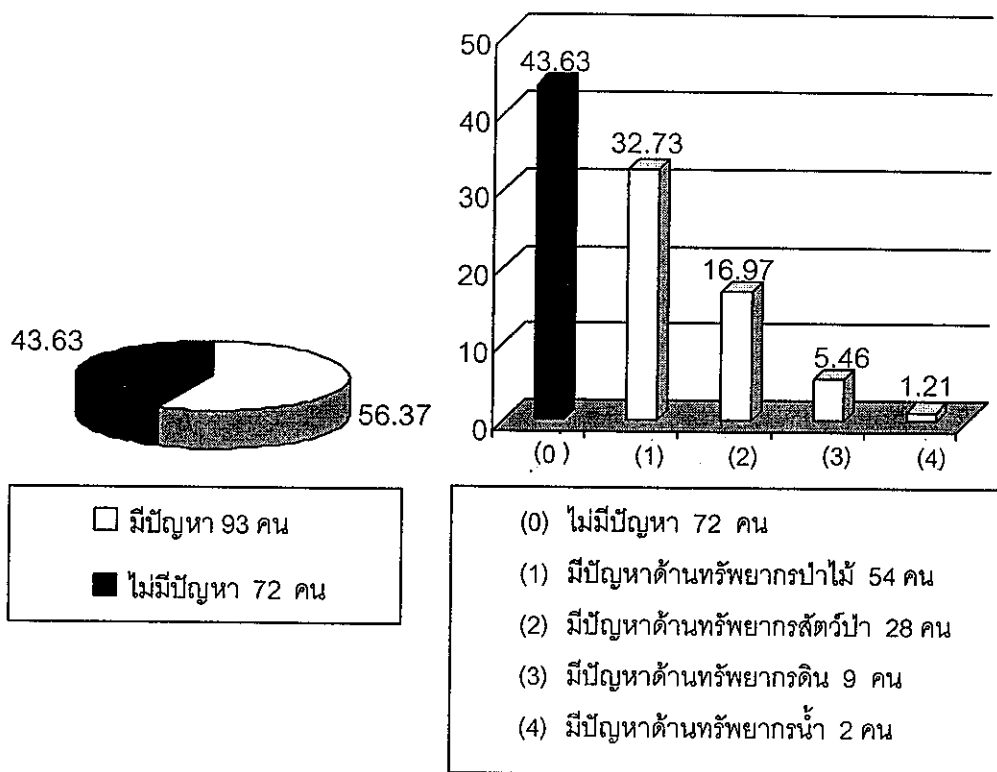
ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลก่อนการตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ปัญหาด้านการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพ เสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ</u>		
มีปัญหา	165	100.00
<u>สภาพปัญหา</u>		
(1) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในอาชีพเสริมประชาชนสนใจ	132	80.00
(2) ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากเจ้าหน้าที่รัฐ	33	20.00
<u>ปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม</u>		
มีปัญหา	165	100.00
<u>สภาพปัญหา</u>		
(1) ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ	99	60.00
(2) กฎหมายไม่อนุญาต	66	40.00

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาด้านรายได้ ปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพเสริม ปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม ดังแสดงในภาพ 3-10

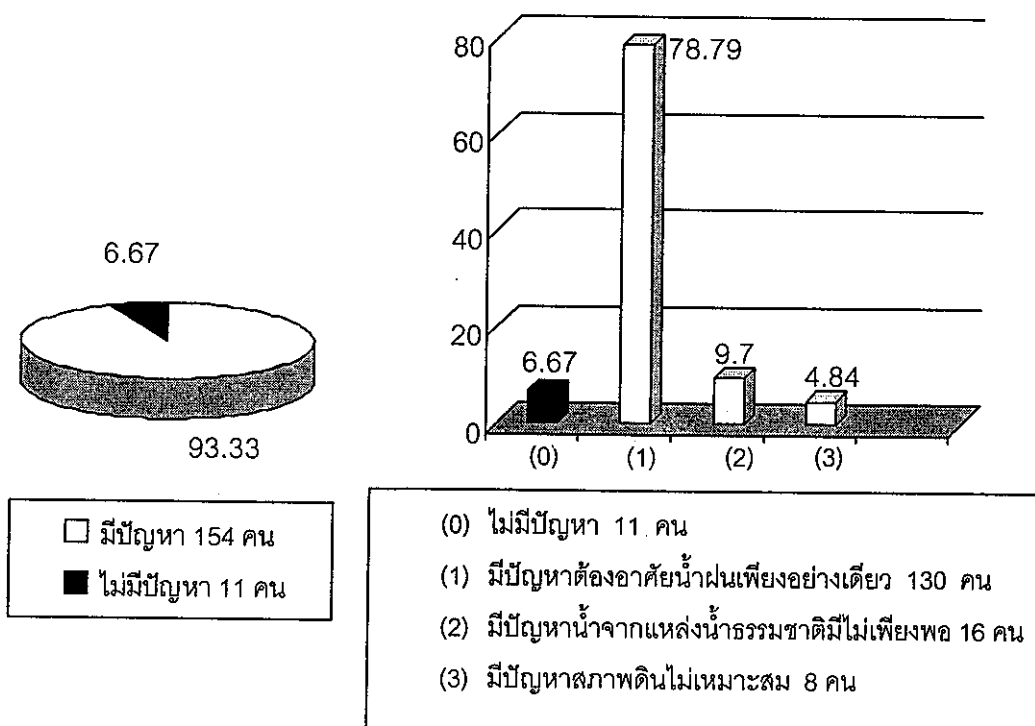
ภาพ 3 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านทรพยากรป่าไม้ ด้านทรพยากรสัตว์ป่า ด้านทรพยากรดิน และด้านทรพยากรน้ำ

จากภาพ 3 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่าก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ไม่มีปัญหาสภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 3.03 และเห็นว่ามีปัญหาด้านกายภาพ ร้อยละ 96.97 โดย (1) มีปัญหาด้านทรพยากรป่าไม้ รวม 75 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 (2) มีปัญหาด้านทรพยากรสัตว์ป่า รวม 43 คน คิดเป็นร้อยละ 26.06 (3) มีปัญหาด้านทรพยากรดิน รวม 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.58 (4) มีปัญหาด้านทรพยากรน้ำ รวม 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.88

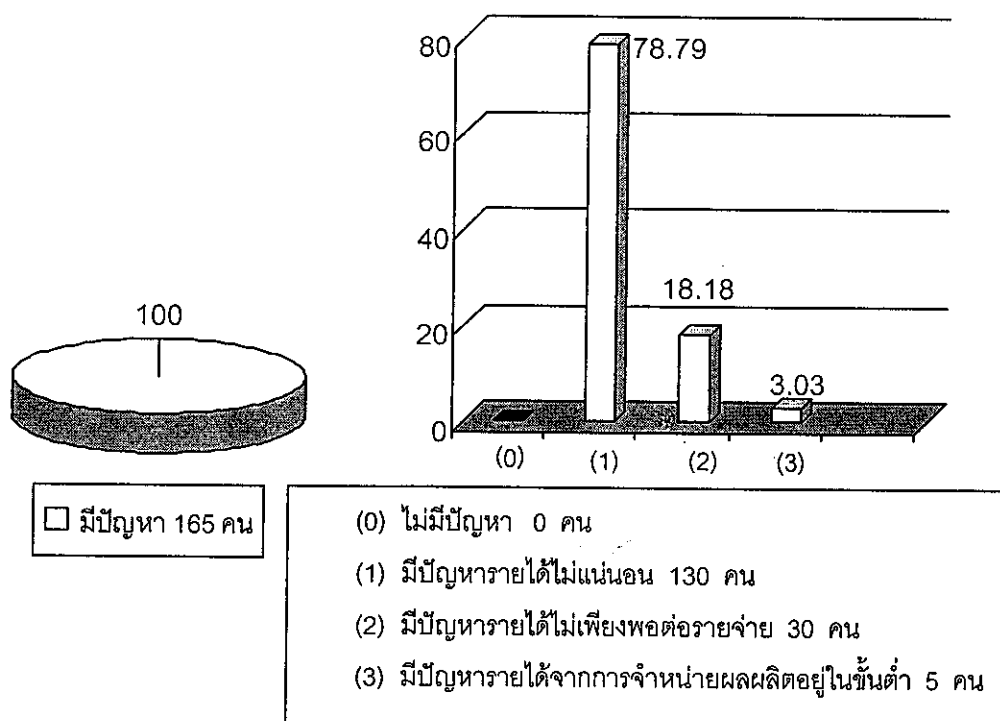
ภาพ 4 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรสัตว์ป่า และทรัพยากรดิน

จากภาพ 4 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ไม่มีปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 43.63 และเห็นว่ามีปัญหา ร้อยละ 56.37 พบว่า (1) มีปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ รวม 54 คน คิดเป็นร้อยละ 32.73 (2) มีปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ รวม 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.97 (3) มีปัญหาด้านทรัพยากรสัตว์ป่า รวม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.46 (4) มีปัญหาด้านทรัพยากรดิน รวม 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.21

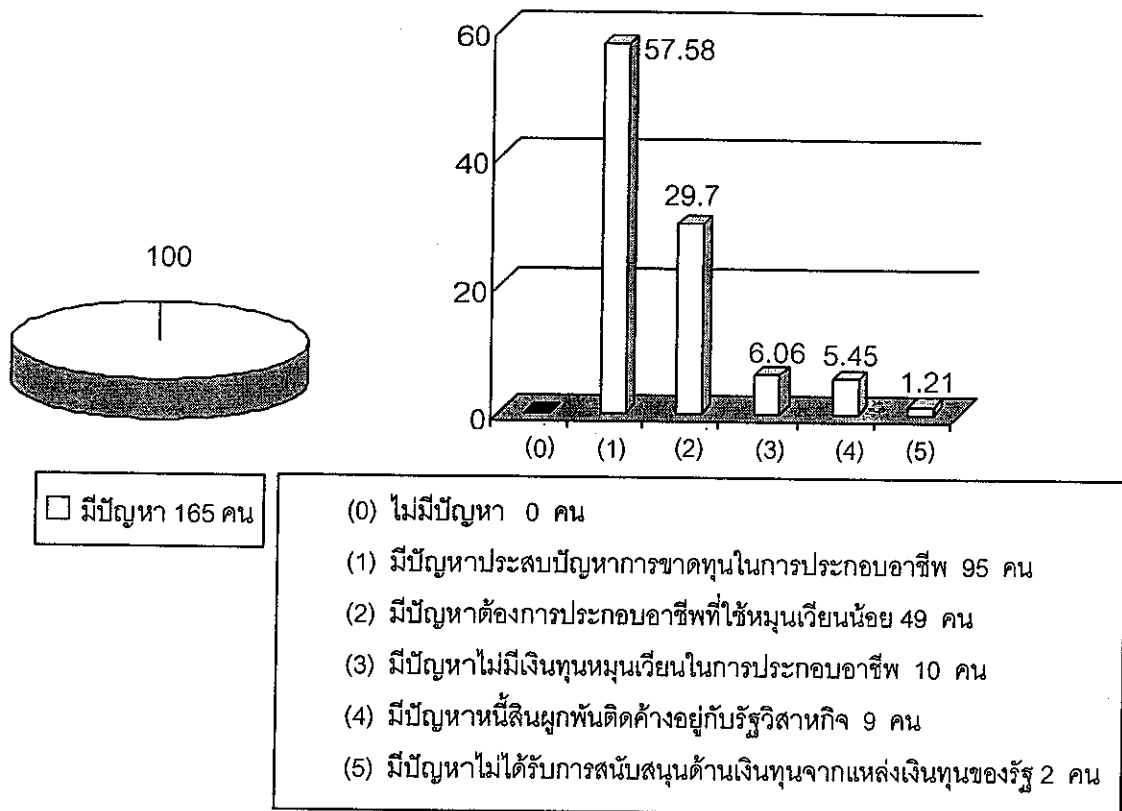
ภาพ 5 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร

จากภาพ 5 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ไม่มีปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 6.67 และมีปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 93.33 โดยมีสภาพปัญหา 3 กรณี ได้แก่ (1) ต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว (2) น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่เพียงพอ (3) สภาพดินไม่เหมาะสม ร้อยละ 78.79 9.70 และ 4.84 ตามลำดับ

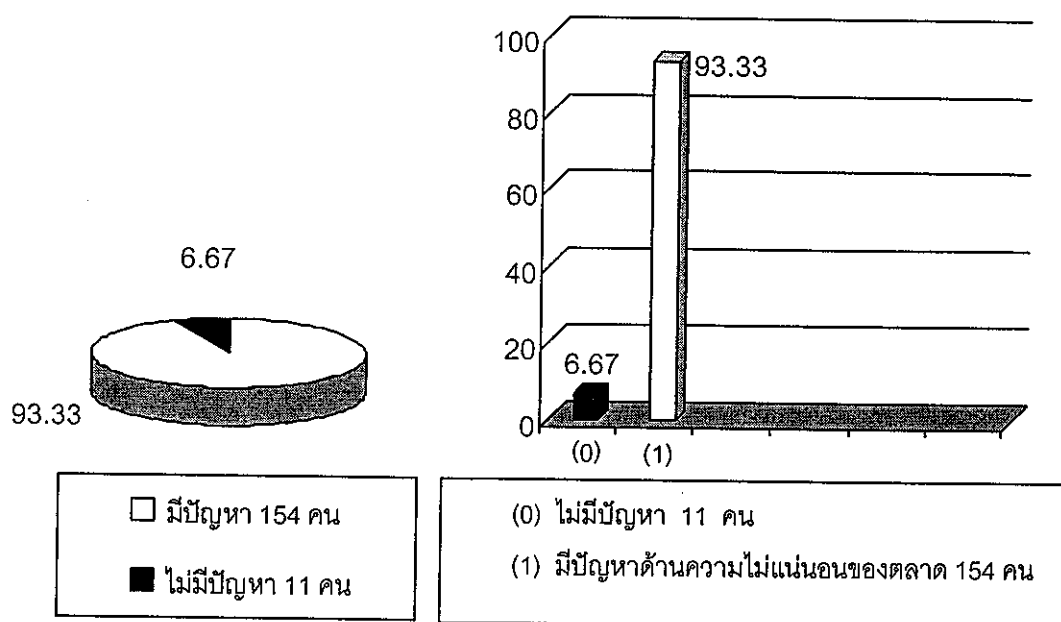
ภาพ 6 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านรายได้ และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านรายได้

จากภาพ 6 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ทุกคนมีปัญหาด้านรายได้ โดยมีสภาพปัญหา 3 กรณี ได้แก่ (1) มีรายได้ไม่แน่นอน (2) มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และ (3) มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตอยู่ในขั้นต่ำ ร้อยละ 78.79 18.18 และ 3.03 ตามลำดับ

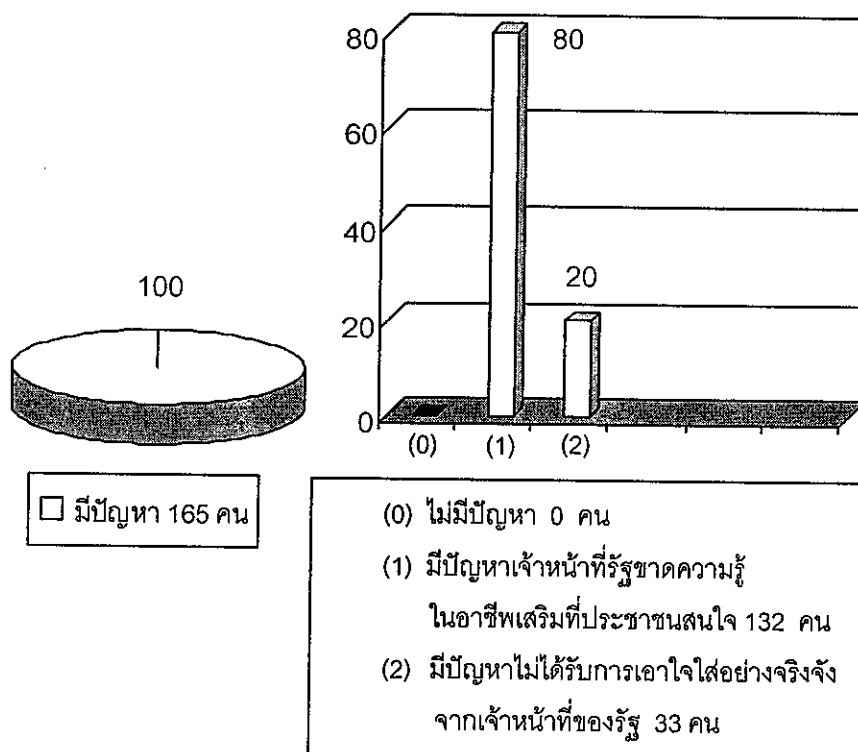
ภาพ 7 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพเสริม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบเสริม

จากภาพ 7 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่าก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ทุกคนมีปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพเสริม โดยมีสภาพปัญหา 5 กรณี ได้แก่ (1) ประสบปัญหาขาดทุนในการประกอบอาชีพ (2) ต้องการประกอบอาชีพที่ใช้ทุนหมุนเวียนน้อย (3) ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ (4) มีหนี้สินผูกพันติดค้างอยู่กับรัฐวิสาหกิจ และ (5) ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแหล่งเงินทุนของรัฐ ร้อยละ 57.58 29.70 6.06 5.45 และ 1.21 ตามลำดับ

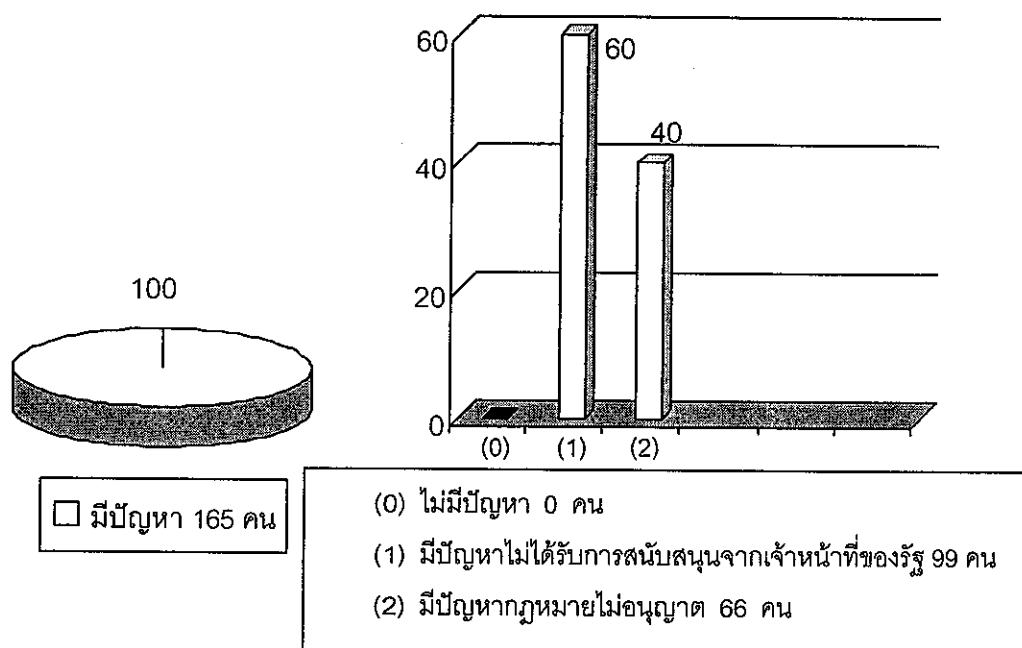
ภาพ 8 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ

จากภาพ 8 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่าก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ไม่มีปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 6.67 และมีปัญหา รวม 154 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 โดยมีสภาพปัญหาคือ ความไม่แน่นอนของตลาด ร้อยละ 93.33

ภาพ 9 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากภาพ 9 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ทุกคนมี ปัญหาด้านการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในอาชีพเสริมที่ประชาชนสนใจ และ (2) ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 80.00 และ 20.00 ตามลำดับ

ภาพ 10 แผนภูมิวงกลมแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม และแผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม

จากภาพ 10 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า ก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ทุกคนมี ปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม โดยมีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) ไม่ได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (2) กฎหมายไม่อนุญาต ร้อยละ 60.00 และ 40.00 ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนที่ 2 : ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ
(Alternative Courses of Action Stage)

ขั้นที่ตามมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาข้อมูล
ทางเลือกในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่
ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ข้อมูลทางเลือกต่าง ๆ มาตัดสินใจ
ใจเพื่อมาประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ใช้ข้อมูลทางเลือกต่าง ๆ มาตัดสินใจเพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่	จำนวน	ร้อยละ
<u>ด้านการลงทุนในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) มีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุน	160	96.97
(2) ใช้ต้นทุนต่ำ	5	3.03
<u>ด้านรายได้ที่ได้รับในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) รายได้ดีในระยะเวลาอันสั้น และสามารถประกอบอาชีพนี้ได้ อย่างยั่งยืน	107	64.85
(2) ทำให้มีรายได้จากอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นจากการรายได้ที่ได้จาก อาชีพหลัก	50	30.30
(3) มีรายได้ที่แน่นอน	8	4.85
<u>ด้านการตลาดในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) หน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล	165	100.00
<u>ด้านการได้รับการส่งเสริม การถ่ายทอดความรู้ และทักษะด้านการประกอบ อาชีพใหม่ ๆ ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) เจ้าหน้าที่ของรัฐจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ดูแล เอาใจใส่และบริการความรู้เป็นอย่างดี ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	153	93.33
(2) ได้รับการบริการความรู้ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	12	7.27

ตาราง 6 (ต่อ)

ใช้ข้อมูลทางเลือกต่าง ๆ มาตัดสินใจเพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่	จำนวน	ร้อยละ
<p><u>ด้านศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u></p> <p>(1) เป็นพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 - 1300 เมตร อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปีและมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ</p> <p>(2) มีพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เช่น กล้วย</p> <p>(3) มีความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่า สัตว์ป่าหายาก เช่น เต่าปูลู ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนประเภทที่ 1</p> <p>(4) ชุมชนมีความหลากหลายทางด้านประเพณี วัฒนธรรม</p> <p>(5) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และป่าที่อุดมสมบูรณ์ควรค่าแก่การอนุรักษ์</p> <p>(6) มีความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ไม้สูง มีพันธุ์ไม้หายาก เช่น ไม้กฤษณา (ไม้หอม) ไม้หายากในถิ่นธรรมชาติ ทำให้เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>(7) มีวัฒนธรรมชุมชนโบราณ ผู้ตั้งถิ่นฐานในอดีต</p>	<p>64</p> <p>43</p> <p>19</p> <p>14</p> <p>10</p> <p>8</p> <p>7</p>	<p>38.79</p> <p>26.07</p> <p>11.51</p> <p>8.48</p> <p>6.07</p> <p>4.84</p> <p>4.24</p>
<p><u>ด้านการรับบริการข่าวสารในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u></p> <p>(1) ได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ ฯ</p> <p>(2) ได้รับทราบข่าวสารเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากบุคคลอื่นที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเช่นเดียวกัน</p> <p>(3) ได้รับทราบข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ</p> <p>(4) ได้รับทราบข่าวสารทางโทรทัศน์ ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากช่อง 5</p>	<p>108</p> <p>31</p> <p>17</p> <p>9</p>	<p>65.46</p> <p>18.79</p> <p>10.30</p> <p>5.45</p>

จากตาราง 6 พบว่า

1. ด้านการลงทุนในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาข้อมูลจาก 2 กรณี ได้แก่ (1) มีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุน (2) ใช้ต้นทุนต่ำ ร้อยละ 96.97 และ 3.03 ตามลำดับ

2. ด้านรายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาข้อมูลจาก 3 กรณี ได้แก่ (1) มีรายได้ดีในระยะเวลาอันสั้น และสามารถประกอบอาชีพนี้ได้อย่างยั่งยืน (2) ทำให้มีรายได้จากอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นจากรายได้ที่ได้จากอาชีพหลัก (3) มีรายได้ที่แน่นอน ร้อยละ 64.85 30.30 และ 4.85 ตามลำดับ

3. ด้านการตลาดในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุกคนได้พิจารณาข้อมูลจากกรณีเดียว คือหน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล

4. ด้านการได้รับการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาข้อมูลจาก 2 กรณี ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ดูแลเอาใจใส่และบริการความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) ได้รับการบริการความรู้ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 93.33 และ 7.27 ตามลำดับ

5. ด้านศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาข้อมูลจาก 7 กรณี ได้แก่ (1) เป็นพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 – 1300 เมตร อากาศเย็นสบาย ตลอดทั้งปี และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (2) การมีพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เช่น เมียง ซึ่งให้ผลตอบแทนอย่างยั่งยืน (3) มีความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่า สัตว์ป่าหายาก เช่น เต่าปูลู ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนประเภทที่ 1 (4) ชุมชนมีความหลากหลายทางด้านประเพณี วัฒนธรรม (5) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และป่าที่อุดมสมบูรณ์ควรค่าแก่การอนุรักษ์ (6) มีความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ไม้สูง มีพันธุ์ไม้หายาก เช่น ไม้กฤษณา (ไม้หอม) ไม้หายากในถิ่นธรรมชาติ ทำให้เหมาะต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (7) มีวัฒนธรรมชุมชนโบราณ ผู้ตั้งถิ่นฐานในอดีต ร้อยละ 38.79 26.07 11.51 8.48 6.07 4.84 และ 4.24 ตามลำดับ

6. ด้านการรับบริการข่าวสารในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาข้อมูลจาก 4 กรณี ได้แก่ (1) ได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ (2) ได้รับทราบข่าวสารเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากบุคคลอื่นที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (3) ได้รับทราบข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียงในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ (4) ได้รับทราบข่าวสารทางโทรทัศน์ในเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 65.46 18.79 10.30 และ 5.45 ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนที่ 3 : ขั้นตอนตัดสินใจ (Decision Stage)

ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ประเมินทางเลือกด้วยการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ และนำมาใช้ตัดสินใจประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ และนำมาใช้ในการตัดสินใจ

ความคิดเห็นต่อการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่และนำมาใช้ในการตัดสินใจ	จำนวน	ร้อยละ
(1) เป็นอาชีพที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน	165	100.00
(2) ทำให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น	163	98.78
(3) เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา และด้านสาธารณสุข ความสะดวก ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนให้ดีขึ้นได้	161	97.57
(4) เป็นอาชีพใหม่ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานรัฐของจังหวัดแพร่	160	96.96

ตาราง 7 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ท้องถิ่นจังหวัดแพร่และนำมาใช้ในการตัดสินใจ	จำนวน	ร้อยละ
(5) ชุมชนท้องถิ่นมีลักษณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีความเหมาะสมมาก	158	95.75
(6) เป็นอาชีพเสริมที่ให้ผลตอบแทนในระยะเวลาอันรวดเร็ว	157	95.15
(7) สามารถดำเนินงานในชุมชนได้โดยไม่ต้องออกไปนอกสถานที่	157	95.15
(8) เป็นอาชีพอิสระ ที่ไม่มีใครมาควบคุม	157	95.15
(9) เป็นอาชีพที่มีปัญหาเรื่องการตลาดน้อย	150	90.90
(10) เป็นอาชีพที่สามารถมีกิจกรรมทำร่วมกันกับเพื่อนบ้านได้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน	150	90.90
(11) ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่ลูก ในชุมชนเพราะมีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน	149	90.30
(12) ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพจึงทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจ	147	89.09
(13) เป็นอาชีพที่สามารถทำได้ตลอดปี ทุกฤดูกาล	145	87.87
(14) กระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความสนใจ จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนโดยนำการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นยุทธศาสตร์หลัก	141	85.45
(15) ได้เห็นตัวอย่างชุมชนอื่น ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	140	84.84
(16) เป็นอาชีพที่ยอมรับของเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นอย่างดี	140	84.84
(17) ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของ สมาชิก	138	83.63
(18) เป็นอาชีพที่สามารถเรียนรู้ ทักชะความชำนาญ หาประสบการณ์ ได้ไม่ยาก	120	72.72

จากตาราง 7 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ได้ตัดสินใจในการเลือกอาชีพเสริม คือ การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความเห็นว่าการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นอาชีพที่

1. ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน ร้อยละ 100.00
2. ทำให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 98.78
3. ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา และด้านสาธารณสุข ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนให้ดีขึ้นได้ ร้อยละ 97.57
4. เป็นอาชีพใหม่ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานรัฐของจังหวัดแพร่ ร้อยละ 96.96
5. ชุมชนท้องถิ่นมีลักษณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 95.75
6. ให้ผลตอบแทนในระยะเวลาอันรวดเร็ว ร้อยละ 95.15
7. สามารถดำเนินงานในชุมชนได้โดยไม่ต้องออกไปนอกสถานที่ ร้อยละ 95.15
8. มีอิสระ ที่ไม่มีใครมาควบคุม ร้อยละ 95.15
9. มีปัญหาเรื่องการตลาดน้อย ร้อยละ 90.90
10. สามารถมีกิจกรรมทำร่วมกันกับเพื่อนบ้านได้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ร้อยละ 90.90
11. ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก ในชุมชน เพราะมีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน ร้อยละ 90.30
12. ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจ ร้อยละ 89.09
13. สามารถทำได้ตลอดปี ทุกฤดูกาล ร้อยละ 87.87
14. กระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนโดยนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นยุทธศาสตร์หลัก ร้อยละ 85.45
15. ได้เห็นตัวอย่างชุมชนอื่น ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 84.84

16. เป็นที่ยอมรับของเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นอย่างดี ร้อยละ 84.84
17. ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของสมาชิก ร้อยละ 83.63
18. สามารถเรียนรู้ ทักษะความชำนาญ หาประสบการณ์ ได้ไม่ยาก ร้อยละ 72.72

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนที่ 4 : ขั้นปฏิบัติ (Action Stage)

ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ได้ลงมือปฏิบัติตามการตัดสินใจ ปรากฏผลดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลที่ได้ลงมือปฏิบัติในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ข้อมูลชั้นลงมือปฏิบัติตามการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การดำเนินการบริหารของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) เป็นการเลือกตั้ง เพื่อคัดเลือกประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รองประธาน เลขานุการ รองเลขานุการ ที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ โดยมีผู้ช่วยได้ตามต้องการของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย	78	47.27
(2) ให้สมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจว่าจะเข้าร่วมในฝ่ายใด เพื่อทำหน้าที่นั้น ๆ เช่น กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การจัดบ้านพัก Home Stay การประกอบอาหาร การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการติดต่อประชาสัมพันธ์	52	31.51
(3) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ	16	9.70

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อมูลชั้นลงมือปฏิบัติตามการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(4) จัดแบ่งภาระหน้าที่ตามกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมการจัดบ้านพัก Home Stay การจัดพื้นที่นันทนาการ (Camp) การ ประกอบอาหาร การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประสานงาน ติดต่อประชาสัมพันธ์ และการกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยว	15	9.10
(5) เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการประชุม และเป็นผู้จัดแบ่ง หน้าที่ให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	14	2.42
<u>การหาสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) ชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทราบ	144	87.28
(2) จัดประชุมผู้สนใจโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตาม สายของชุมชน	20	12.12
(3) เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กิจกรรมเกมส์เป็นสื่อในการละลาย พฤติกรรมและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้า ร่วมประชุม	1	0.06
<u>การระดมทุนของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) สมาชิกซื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท แต่ไม่เกินคนละ 100 หุ้น หรือ 1,000 บาท	90	54.54
(2) การขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กรของรัฐ และเอกชน มูลนิธิภายนอกชุมชน	75	45.46
<u>สถานภาพในกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) สมาชิก	99	60.00
(2) คณะกรรมการ	66	40.00
<u>หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนนักท่องเที่ยว</u>		
(1) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ	165	100.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อมูลชั้นลงมือปฏิบัติตามการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดำเนินงานในปัจจุบัน</u>		
(1) กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	53	32.12
(2) กิจกรรมชมวิถีชีวิตการประกอบอาชีพการเก็บและหมักเมี่ยง	45	27.28
(3) กิจกรรมการแสดงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน	42	25.50
(4) กิจกรรมนวดแผนไทย	18	10.90
(5) กิจกรรมบ้านพัก แบบ Home Stay	7	4.2

จากตาราง 8 พบว่า

1. การดำเนินการบริหารของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 5 กรณี ได้แก่

(1) เลือกตั้งเพื่อคัดเลือกประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รองประธาน เลขานุการ รองเลขานุการ ที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ โดยมีผู้ช่วยได้ตามต้องการของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย (2) ให้สมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจว่าจะเข้าร่วมในฝ่ายใด เพื่อทำหน้าที่นั้น ๆ เช่น กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การจัดบ้านพัก Home Stay การประกอบอาหาร การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการติดต่อประชาสัมพันธ์ (3) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ (4) จัดแบ่งภาระหน้าที่ตามกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมการจัดบ้านพัก การจัดพื้นที่นันทนาการ การประกอบอาหาร การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การประสานงานติดต่อประชาสัมพันธ์และการกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยว และ(5) เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการประชุม และเป็นผู้จัดแบ่งหน้าที่ให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 47.27 31.51 9.70 9.10 และ 2.42 ตามลำดับ

2. การหาสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้วิธีการ 3 กรณี ได้แก่

(1) ชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทราบ (2) จัดประชุมผู้สนใจโดยการประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายของชุมชน (3) เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กิจกรรมเกมส์เป็นสื่อในการละลายพฤติกรรมและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมประชุม ร้อยละ 87.28 12.12 และ 0.06 ตามลำดับ

3. การระดมทุนของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้วิธีการ 2 กรณี ได้แก่

(1) ให้สมาชิกซื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท แต่ไม่เกินคนละ 100 หุ้นหรือ 1,000 บาท (2) ขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กรของรัฐและเอกชน มูลนิธิภายนอกชุมชน ร้อยละ 54.54 และ 45.46 ตามลำดับ

4. สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสถานภาพในกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 60.00 เป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการร่วมระดมทุน ด้วยการลงหุ้น สมัครงเป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรับผลประโยชน์จากการปันผลเท่านั้น ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมในการบริหารงาน และร้อยละ 40.00 เป็นคณะกรรมการบริหารงานของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนนักท่องเที่ยว สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคน ได้รับการสนับสนุนนักท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ เป็นผู้สนับสนุนจัดหานักท่องเที่ยวซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามาเพื่อเป็นห้องเรียนศึกษาธรรมชาติ ตลอดฤดูกาล

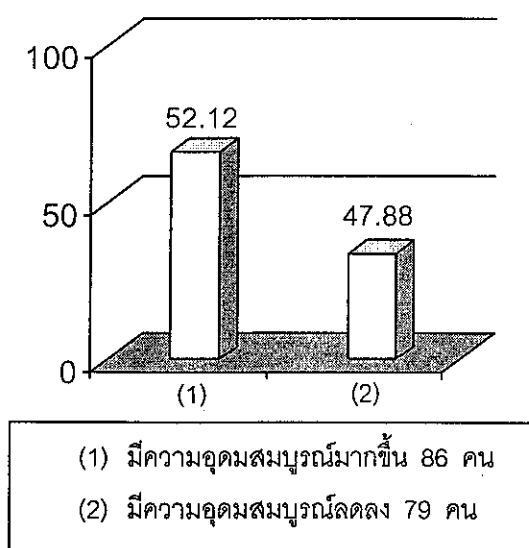
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมาชิกผู้ประกอบการชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน มี 5 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (2) กิจกรรมชมวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยง การเก็บและหมักเมี่ยง (3) การแสดงพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน (4) กิจกรรมนวดแผนไทย (5) กิจกรรมบ้านพัก แบบ Home Stay ร้อยละ 32.12 27.28 25.50 10.90 และ 4.2 ตามลำดับ

2.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนที่ 5 : ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation Stage)
การประเมินผลหลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปรากฏผล
ดังตาราง 9 - 11

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลสภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม
หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

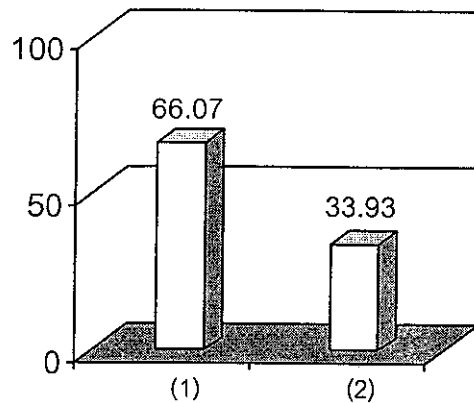
ข้อมูลประเมินผลสภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>สภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) <u>ทรัพยากรป่าไม้</u>		
(1.1) มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น	86	52.12
(1.2) มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง	79	47.88
(2) <u>ทรัพยากรดิน</u>		
(2.1) มีคุณภาพและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น	109	66.07
(2.2) มีคุณภาพและอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม	56	33.93
(3) <u>ทรัพยากรน้ำ</u>		
(3.1) มีคุณภาพและอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม	126	76.37
(3.2) มีคุณภาพและอุดมสมบูรณ์ลดลง	39	23.63
(4) <u>ทรัพยากรสัตว์ป่า</u>		
(4.1) มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น	165	100.00
(5) <u>คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)</u>		
(5.1) มีปริมาณลดลง	165	100.00
(6) <u>เสียง</u>		
(6.1) มีความดังเท่าเดิม	165	100.00

จากตาราง 9 ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดการประเมินผลสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านทรัพยากรดิน ด้านทรัพยากรน้ำ ด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ปริมาณคุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง) และความตึงเครียด ดังแสดงในภาพ 11 - 16

ภาพ 11 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรป่าไม้

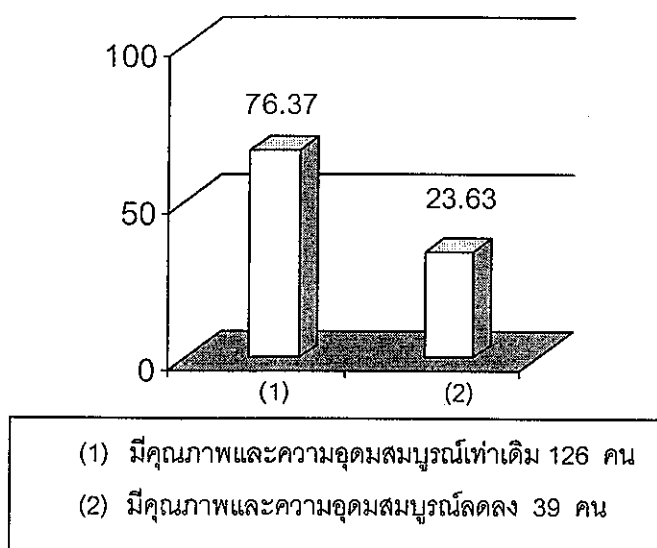
จากภาพ 11 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรับรู้ถึงสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรป่าไม่ว่า มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ร้อยละ 52.12 และมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ร้อยละ 47.88

- (1) มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น 109 คน
 (2) มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม 56 คน

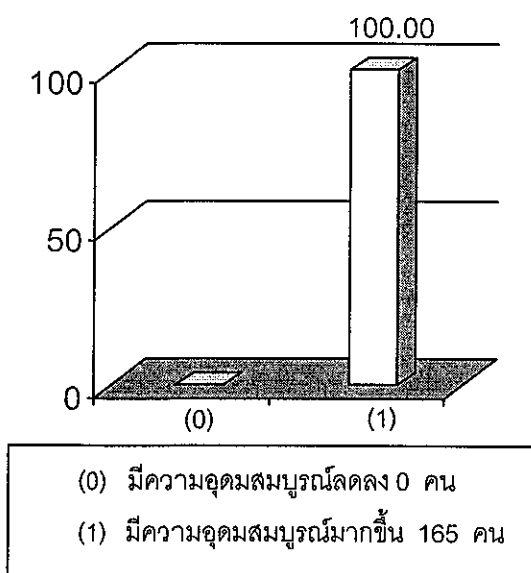
ภาพ 12 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรดิน

จากภาพ 12 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรับรู้ถึงสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรดินว่า มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ร้อยละ 66.07 และมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ร้อยละ 33.93

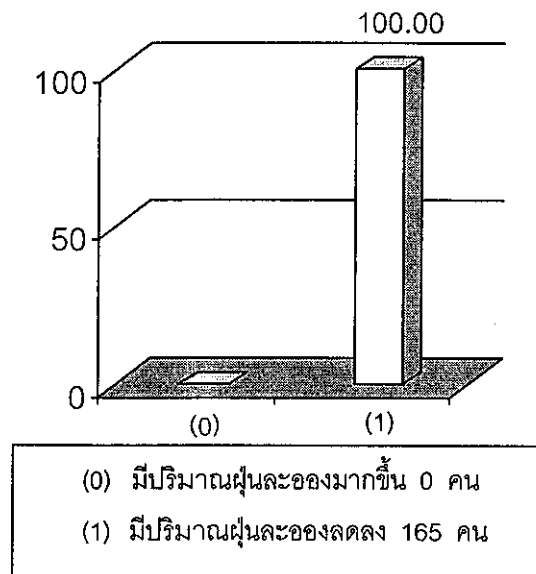
ภาพ 13 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรน้ำ

จากภาพ 13 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรับรู้ถึงสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรน้ำว่า มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม ร้อยละ 76.37 และมีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง ร้อยละ 23.63

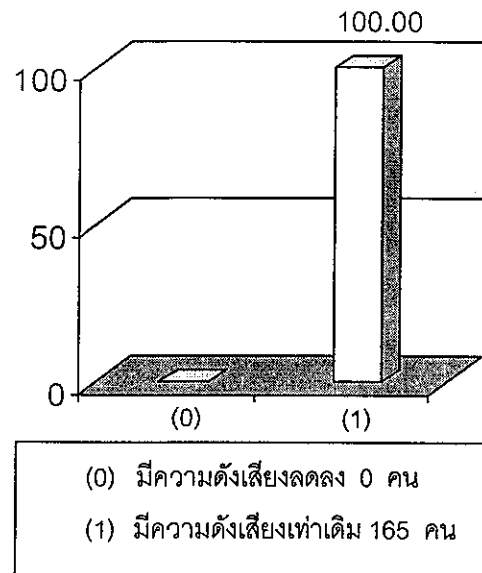
ภาพ 14 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรสัตว์ป่า

จากภาพ 14 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนรับรู้ถึงสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรสัตว์ป่าว่า มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

ภาพ 15 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปริมาณคุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)

จากภาพ 15 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนรับรู้ถึงสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปริมาณคุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง) ว่า มีปริมาณฝุ่นละอองลดลง

ภาพ 16 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพกายภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความดังเสียง

จากภาพ 16 พบว่า หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนรับรู้ถึงความดังเสียงว่า มีความดังเสียงเท่าเดิม

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>พฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) <u>ทรัพยากรป่าไม้</u>		
(1.1) <u>การตัดไม้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์</u>		
- เพื่อให้สอยทั่วไป เช่น ทำเชื้อเพลิง เครื่องมือเครื่องใช้	88	53.33
- เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย	77	46.67
(1.2) <u>วิธีการดูแลพื้นที่หลังจากที่ตัดไม้</u>		
- ปลูกต้นไม้ทดแทน	61	36.98
- ระวังไม่ให้เกิดไฟป่า	53	32.12
- ปล่อยให้ตามธรรมชาติ	51	30.90
(1.3) <u>วิธีสงวนป่าไม้</u>		
- เลือกตัดไม้เท่าที่จำเป็นต้องใช้	65	39.39
- ทำเขตห้ามตัดไม้ในป่าชุมชน	53	32.12
- ตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า	47	28.49
(1.4) <u>วิธีพัฒนาพื้นที่ป่าไม้</u>		
- ปลูกป่าทดแทน	83	50.30
- ป้องกันไฟป่า	50	30.30
- ปล่อยให้ตามธรรมชาติ	32	19.40
(1.5) <u>การนำของป่ามาใช้ประโยชน์</u>		
- ทำอาหาร	94	56.97
- ทำยาสมุนไพรรักษาโรค	41	24.84
- นำมาจำหน่าย	30	18.19

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(1.6) <u>วิธีการสงวนพื้นที่เก็บของป่า</u>		
- ชุมชนร่วมกันออกกฎระเบียบการจำกัดการเก็บของป่า	90	54.54
- ป้องกันไฟป่า	75	45.46
(1.7) <u>วิธีการพัฒนาฟื้นฟูพื้นที่เก็บของป่า</u>		
- ทำแนวกันไฟป่า / ป้องกันไฟป่า	75	45.46
- เก็บของป่าเฉพาะเพื่อการดำรงชีพ	50	30.30
- ลดการหาของป่าเพื่อจำหน่าย	40	24.24
(2) <u>ทรัพยากรดิน</u>		
(2.1) <u>วิธีการเตรียมดินก่อนการเพาะปลูก</u>		
- ถางวัชพืช ทำปุ๋ยหมัก ขุดดินทิ้งไว้ 1 สัปดาห์แล้วย่อยดิน	104	63.03
- ถางวัชพืชแล้วเผา ขุดดินทิ้งไว้ 2 สัปดาห์แล้วย่อยดิน	40	24.25
- ถางวัชพืชแล้วขุดดินทิ้งไว้ 3 สัปดาห์ใส่ปุ๋ยหมักแล้วย่อยดิน	19	11.51
- ถางวัชพืชแล้วเผา ขุดดินทิ้งไว้ 2 สัปดาห์ พ่นยากำจัดศัตรูพืชแล้วย่อยดิน	2	1.21
(2.2) <u>วิธีการเตรียมดินหลังการเก็บเกี่ยว</u>		
- ถางวัชพืชแล้วเผา ขุดดินทิ้งไว้ 1 เดือน ปลูกพืชต่อเนื่อง	88	53.33
- ปลอยทิ้งไว้ไม่ได้ดูแล	58	35.16
- ถางวัชพืชทิ้งไว้	19	11.51
(2.3) <u>วิธีการสังเกตการเสื่อมสภาพของดินที่ใช้เพาะปลูก</u>		
- ปริมาณของผลผลิตน้อยลง	60	36.37
- คุณภาพของผลผลิตไม่ดี	38	23.03
- พืชเจริญเติบโตช้า	32	19.39
- ดินแข็งไม่ร่วนซุย	35	21.21

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(2.4) <u>วิธีการแก้ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ</u>		
- ปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน	100	60.00
- ใส่ปุ๋ยบำรุงดิน	43	26.07
- ปล่อยให้ทิ้งไว้ 1 - 3 ปี แล้วกลับมาทำการเกษตรใหม่	22	13.33
(2.5) <u>วิธีการรักษาความชุ่มชื้นในดิน</u>		
- ปลูกพืชหมุนเวียน	80	48.49
- ไม้เฝ้าวัชพืชคลุมดิน	35	21.21
- ลดปุ๋ยเคมี ให้ใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก อย่างสม่ำเสมอ	30	18.18
- ปลูกต้นไม้ใหญ่ประเภทไม้ผลรอบบริเวณพื้นที่เกษตร	20	12.12
(2.6) <u>วิธีการป้องกันการพังทลายของดิน</u>		
- ปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวบริเวณที่ลาดชัน	96	58.19
- ทำร่องน้ำ ให้น้ำไหลไปทางเดียวกัน	31	18.79
- ปลูกพืชคลุมดิน	20	12.12
- ปลูกพืชขวางตามแนวลาดชัน	18	10.90
(3) <u>ทรัพยากรน้ำ</u>		
(3.1) <u>วิธีการนำน้ำมายังแหล่งเพาะปลูก</u>		
- ใช้น้ำฝนตามธรรมชาติ	105	63.63
- อาศัยน้ำจากระบบประปาภูเขา	44	26.67
- อาศัยน้ำบ่อบาดาล	16	9.70
(3.2) <u>วิธีการนำน้ำมาอุปโภคบริโภค</u>		
- จากท่อประปาภูเขา	122	73.93
- ใช้ภาชนะ ร่อนน้ำฝนตามธรรมชาติ	33	20.00
- ตักน้ำจากบ่อบาดาล	10	6.07

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูลประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(3.3) <u>วิธีการกำจัดน้ำเสียจากกิจกรรมซักล้างอาบ กิจกรรมอื่นๆ</u>		
- ปล่อยน้ำทิ้งไหลไปตามพื้นดิน		
สวนผักบริเวณบ้าน (ไม่ได้บำบัด)	101	61.21
- ทำทางระบายน้ำลงบ่อพักน้ำทิ้ง แล้วปล่อยซึมลงดิน	64	38.79
(3.4) <u>ความเกี่ยวข้องของแหล่งน้ำต่อการประกอบอาชีพของท่าน</u>		
- ใช้ในการปลูกพืชเกษตร	131	79.40
- ใช้ในการเลี้ยงสัตว์	20	12.12
- ใช้ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	14	8.48
(3.5) <u>วิธีประหยัดน้ำที่ได้จากธรรมชาติ</u>		
- ใช้น้ำอย่างประหยัด ใช้น้ำเท่าที่จำเป็น	135	81.81
- มีภาชนะรองน้ำ ปิดก๊อกน้ำทุกครั้งหลังใช้	3	18.19
(3.6) <u>วิธีการเก็บน้ำเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก</u>		
- ได้มีการเก็บน้ำ เช่น สร้างฝายกั้นน้ำ	110	66.67
- ไม่ได้มีการกักเก็บน้ำ	55	33.33
(3.7) <u>วิธีการแก้ปัญหากรณีน้ำขาดแคลนไม่พอต่อการเพาะปลูก</u>		
- มีการแก้ปัญหา เช่น ลดปริมาณการปลูกพืชที่ใช้น้ำมาก		
ลดปริมาณการปลูกพืชให้น้อยลง ขุดบ่อบาดาล	148	89.70
- ไม่มีการแก้ปัญหา ไม่ทำอะไร ปล่อยไปตามธรรมชาติ	17	10.30
(3.8) <u>วิธีการจัดการกรณีแหล่งน้ำของชุมชนเสื่อมโทรมลง</u>		
- รณรงค์ไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำ	67	40.60
- พักน้ำทิ้งก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ	52	31.51
- ออกกฎระเบียบควบคุมการปล่อยน้ำเสีย และการทิ้งขยะของชุมชน	46	27.89

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูลชั้นประเมินผลพฤติกรรมกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(4) <u>ทรัพยากรสัตว์ป่า</u>		
(4.1) <u>การนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์</u>		
- ทำอาหาร	84	50.90
- ไม่เคยนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์	80	48.50
- จำหน่าย	1	0.60
(4.2) <u>วิธีการสงวนสัตว์ป่า</u>		
- ไม่ล่าสัตว์ฤดูผสมพันธุ์	99	60.00
- ไม่ล่าเพื่อจำหน่าย	44	26.67
- ตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า	12	7.27
- ออกข้อบังคับควบคุมการล่าสัตว์ในพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน	10	6.06
(4.3) <u>วิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า</u>		
- ไม่มีการเพาะเลี้ยง	119	72.12
- มีการเพาะเลี้ยง	46	27.88
(5) <u>คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)</u>		
(5.1) <u>วิธีการจัดการกรณีชุมชนมีฝุ่นละออง</u>		
- ปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น	98	59.40
- ลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง	67	40.60
(6) <u>ขยะ</u>		
(6.1) <u>วิธีกำจัดสิ่งปฏิกูล ขยะ และภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง</u>		
- โดยการฝัง	83	50.30
- โดยการเผา	82	49.70
(7) <u>เสียง</u>		
(7.1) <u>วิธีการจัดการกรณีมีเสียงดังรบกวน</u>		
- ออกกฎระเบียบข้อบังคับใช้ในหมู่บ้าน	135	81.81
- หลีกเลี่ยงทำกิจกรรมที่มีเสียงดัง รบกวน	30	18.19

จากตาราง 10 พบว่า พฤติกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

1. ด้านทรัพยากรป่าไม้ มีพฤติกรรม 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) การตัดไม้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ มี 2 กรณี ได้แก่ (1) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ใช้ทำฟืน (เชื้อเพลิง) สำหรับการประกอบอาหารในครัวเรือน ใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนและการเกษตร และเป็นยารักษาโรคพื้นบ้าน และการนำไม้มาทำคอกเลี้ยงสัตว์ประเภทโคและกระบือ (2) นำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัยและการซ่อมแซมบ้านเรือน ร้อยละ 53.33 และ 46.67 ตามลำดับ 2) วิธีการดูแลพื้นที่หลังจากที่ตัดไม้ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) การปลูกต้นไม้ทดแทนขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี (2) การจัดกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่าขึ้นเพื่อคอยป้องกันการลักลอบตัดไม้และการป้องกันไฟป่า (3) ควรปล่อยให้ตามธรรมชาติ ร้อยละ 36.98 32.12 และ 30.90 ตามลำดับ 3) วิธีสงวนป่าไม้ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) การเลือกตัดไม้ที่ได้ขนาดและมีความจำเป็นต้องใช้เท่านั้น (2) การแบ่งเขตการตัดไม้เพื่อใช้ประโยชน์ (3) การจัดตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่าโดยประชาชนเอง เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีค่าสำหรับการดำรงชีวิตของพวกตน ปัจจุบันกรมป่าไม้ได้มีส่วนผลักดันให้ชาวบ้านทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้ โดยการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า ร้อยละ 39.39 32.12 และ 28.49 ตามลำดับ 4) วิธีพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) การปลูกป่าทดแทนที่ได้มีการตัดไม้ออกไป ทั้งนี้เพื่อให้สภาพป่ายังคงเดิมและมีความอุดมสมบูรณ์ (2) ต้องคอยระวังไฟป่าเนื่องจากไฟป่ามักไปทำลายพืชบางชนิดสูญพันธุ์ รวมทั้งทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าด้วย (3) ให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่เข้าไปรบกวนสภาพป่าจะสมบูรณ์ขึ้นเอง ร้อยละ 50.30 30.30 และ 19.40 ตามลำดับ 5) การนำของป่ามาใช้ประโยชน์ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) นำมาประกอบอาหาร (2) ทำยาสมุนไพรรักษาโรค (3) จำหน่ายภายในชุมชน เพราะเป็นส่วนที่เหลือจากการรับประทาน ปัจจุบันสำนักงานป่าไม้จังหวัดแพร่ได้ประกาศห้ามเก็บหน่อไม้จากป่ามาจำหน่าย โดยมีข้อบังคับให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ร้อยละ 56.97 24.84 และ 18.19 ตามลำดับ 6) วิธีการสงวนพื้นที่เก็บของป่า มี 2 กรณี ได้แก่ (1) ชุมชนร่วมกันออกกฎระเบียบการจำกัดการเก็บของป่า (2) ควรระวังป้องกันไฟป่า ร้อยละ 54.54 และ 45.46 ตามลำดับ 7) วิธีการพัฒนาพื้นที่เก็บของป่า มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ทำแนวกันไฟป่า การป้องกันไฟป่า ไม่เผาป่าเพื่อให้ได้ของป่า เช่น การเผาป่าเพื่อให้ผักหวานออกยอดเร็วขึ้น หรือเพื่อให้เห็ดบางชนิดมีจำนวนมากขึ้น (2) การส่งเสริมให้ประชาชนเก็บของป่าเฉพาะเพื่อการดำรงชีพเท่านั้น (3) การลดเก็บของป่าเพื่อการจำหน่าย ร้อยละ 45.46 30.30 และ 24.24 ตามลำดับ

2. ด้านทรัพยากรดิน มีพฤติกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) วิธีการเตรียมดินก่อนการเพาะปลูก มี 4 กรณี ได้แก่ (1) ถางวัชพืชเพื่อทำปุ๋ยหมักไว้ในพื้นที่ แล้วขุดดินตากแดดทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ จากนั้นจึงทำการย่อยดินเตรียมการเพาะปลูก (2) ถางวัชพืชแล้วเผา จากนั้นขุดดินหรือไถทิ้งไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ แล้วจึงย่อยดินเตรียมเพาะปลูก (3) ถางวัชพืช รอให้วัชพืชแห้งแล้วเผา จากนั้นขุดดินตากแดดไว้ประมาณ 3 สัปดาห์ แล้วนำปุ๋ยหมักจากเศษวัชพืชที่ไม่ได้เผาซึ่งมีอยู่ในพื้นที่มาผสมกับดิน จากนั้นย่อยดินเตรียมการเพาะปลูก (4) ถางวัชพืชแล้วเผา ขุดดินทิ้งไว้ 2 สัปดาห์ พ่นยากำจัดศัตรูพืชแล้วย่อยดิน ร้อยละ 63.03 24.25 11.51 และ 1.21 ตามลำดับ 2) วิธีการเตรียมดินหลังเก็บเกี่ยว มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ถางวัชพืชแล้วเผา จากนั้นขุดดินหรือไถทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน จึงปลูกพืชชนิดอื่นต่อเนื่อง เช่น ข้าวไร่ ถั่วเหลือง (2) ปล่อยให้พื้นที่เพาะปลูกไว้ ไม่มีการดูแลสภาพดิน (3) ถางวัชพืชทิ้งไว้จนกว่าจะถึงฤดูกาลเพาะปลูกครั้งต่อไป ร้อยละ 53.33 35.16 และ 11.51 ตามลำดับ 3) วิธีการสังเกตการเสื่อมสภาพของดินที่ใช้เพาะปลูก มี 4 กรณี ได้แก่ (1) ผลผลิตของพืชเกษตรที่ปลูกมีปริมาณลดลง (2) คุณภาพของผลผลิตที่ไม่ค่อยสมบูรณ์ หมายถึงผลผลิตที่ไม่ได้คุณลักษณะไม่ตรงตามพันธุ์ที่ปลูก เช่น แครก แกรน บิดเบี้ยว รสชาติไม่ดี สีผิวไม่สวย เนื้อของผลผลิตไม่แน่น (3) พืชที่ปลูกเจริญเติบโตช้ากว่าปกติ (4) การปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน ปลูกถั่วหลังจากปลูกพืชหลักประเภทข้าวไร่ หรือกะหล่ำปลี แล้วจึงปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว ซึ่งสามารถเก็บผลผลิตจากถั่วได้อีกอย่างหนึ่ง หลังจากนั้นก็จะปล่อยให้คลุม ร้อยละ 36.37 23.03 19.39 และ 21.21 ตามลำดับ 4) วิธีการแก้ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน (2) ใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักใส่บำรุงดินก่อนที่จะมีการเพาะปลูก ซึ่งในส่วนของปุ๋ยหมักจะเป็นวัชพืชที่ขึ้นในพื้นที่นั้น แต่ปุ๋ยคอกนั้นจะใส่บ้างเล็กน้อย เฉพาะพื้นที่เกษตรที่อยู่ใกล้ชุมชนซึ่งสามารถขนปุ๋ยคอกมาได้ แต่สำหรับพื้นที่ที่อยู่ห่างจากชุมชนไม่พบว่ามีใส่ปุ๋ยคอกเนื่องจากการเดินทางเข้าพื้นที่สูงนั้นมีความยากลำบาก จึงไม่ค่อย (3) ปล่อยให้พื้นที่ที่เคยทำบางส่วนให้ว่างแล้วกลับไปเพาะปลูกในพื้นที่ที่เคยปล่อยให้ว่างไว้ในปีก่อน ๆ สลับการใช้พื้นที่หมุนเวียนกัน สลับการใช้พื้นที่หมุนเวียนกันโดยเว้นช่วงห่างประมาณ 1 - 3 ปี เพื่อให้ดินที่เคยใช้แล้วได้มีสภาพดีขึ้นตามธรรมชาติ ร้อยละ 60.00 26.07 และ 13.33 ตามลำดับ 5) วิธีการรักษาความชุ่มชื้นในดิน มี 4 กรณี ได้แก่ (1) ปลูกพืชหมุนเวียน (2) ไม่ควรเผาวัชพืชคลุมดิน (3) ควรลดการใส่ปุ๋ยเคมีแต่เพิ่มการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ประเภทปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกแทน (4) ปลูกต้นไม้ใหญ่ประเภทไม้ผลรอบบริเวณพื้นที่เกษตร ร้อยละ 48.49 21.21 18.18 และ 12.12 ตามลำดับ 6) วิธีการป้องกันการพังทลายของดิน มี 4 กรณี ได้แก่ (1) ควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวบริเวณที่ลาดชันตามเนินเขาและไหล่เขา (2) ควรทำ

ร่องน้ำให้น้ำไหลไปในทางเดียวกัน (3) ควรปลูกพืชคลุมดิน (4) ปลูกพืชขวางตามแนวลาดชัน ร้อยละ 58.19 18.79 12.12 และ 10.90 ตามลำดับ

3. ด้านทรัพยากรน้ำ มีพฤติกรรม 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) วิธีการนำน้ำมายังแหล่งเพาะปลูก มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ใช้น้ำฝนตามธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของการเพาะปลูกในแต่ละพื้นที่ (2) ใช้น้ำจากประปาภูเขา (3) ใช้น้ำจากบ่อบาดาล ร้อยละ 63.63 26.67 และ 9.70 ตามลำดับ 2) วิธีการนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภค มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ใช้น้ำจากประปาภูเขาของแต่ละชุมชน (2) ใช้ภาชนะตักใส่น้ำเก็บไว้ใช้ในเวลาที่ขาดแคลน (3) ใช้น้ำจากบ่อบาดาลในชุมชน ร้อยละ 73.93 20.00 และ 6.07 ตามลำดับ 3) วิธีการกำจัดน้ำเสียจากกิจกรรมซักล้าง อาบน้ำ และกิจกรรมอื่น ๆ มี 2 กรณี ได้แก่ (1) ปล่อยน้ำทิ้งจากการซักล้าง อาบน้ำ การประกอบอาหาร การแปรรูปผลผลิตให้ไหลตามพื้นดินหรือไหลไปตามสวนผักที่อยู่บริเวณบ้านโดยไม่ได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ (2) มีการปล่อยน้ำเสียไหลไปตามทางระบายน้ำไหลลงบ่อพักน้ำทิ้ง แล้วปล่อยให้ซึมลงดิน ร้อยละ 61.21 และ 38.79 ตามลำดับ 4) ความเกี่ยวข้องของแหล่งน้ำต่อการประกอบอาชีพ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ใช้น้ำในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การนำน้ำไปใช้ในการปลูกพืชเป็นความสำคัญอันดับแรก เช่น กะหล่ำปลี ข้าว ถั่ว ถั่วลิสง มะม่วง ส้มโอลางสาด และกระเทียม เป็นต้น (2) ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ สุกร โค กระบือ และเปิดเป็นต้น (3) ใช้น้ำในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรประเภทการทำหมักเมี่ยง ผลไม้กวน ลูกตำลึงเชื่อม และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ร้อยละ 79.40 12.12 และ 8.48 ตามลำดับ 5) วิธีประหยัดน้ำที่ได้จากธรรมชาติ มี 2 กรณี ได้แก่ (1) พยายามใช้เท่าที่จำเป็น (2) ภาชนะรองน้ำจากน้ำประปาภูเขาเพื่อใช้อุปโภคแล้วปิดก๊อกน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้ และมีภาชนะรองรับอยู่บริเวณก๊อกน้ำเพื่อป้องกันหากมีน้ำซึมออกมาจากก๊อกน้ำ ร้อยละ 81.81 และ 18.19 ตามลำดับ 6) วิธีการเก็บน้ำเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก มี 2 กรณี ได้แก่ (1) เก็บน้ำโดยการสร้างภาชนะกักเก็บน้ำ เช่น ถังใส่น้ำขนาดใหญ่ และมีการขุดบ่อน้ำเพื่อรองรับน้ำฝน นอกจากนี้ยังมีการสร้างฝายกั้นน้ำเพื่อชะลอการไหลของน้ำและเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูกสำหรับพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลจากแหล่งน้ำดังกล่าวมากนัก แต่สำหรับพื้นที่เกษตรบางพื้นที่ที่อยู่บนที่สูงและไกลจากแหล่งน้ำมักอาศัยเพียงน้ำฝนอย่างเดียว (2) ไม่ได้มีการกักเก็บน้ำสำหรับการเพาะปลูกเลย ร้อยละ 66.67 และ 33.33 ตามลำดับ 7) วิธีการแก้ปัญหากรณีน้ำขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก มี 2 กรณี ได้แก่ (1) ใช้วิธีการลดปริมาณการปลูกพืชชนิดที่ใช้น้ำมาก การลดปริมาณการปลูกพืชให้น้อยลง และการขุดบ่อน้ำบาดาลแต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากการลงทุนในการขุดบ่อน้ำบาดาลเป็นการลงทุนที่สูง (2) ไม่มีการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด

ส่วนมากเป็นการปลูกพืชฤดูเดียว ชนิดเดียว เฉพาะช่วงฤดูฝนเท่านั้น ร้อยละ 89.70 และ 10.30 ตามลำดับ 8) วิธีการจัดการกรณีแหล่งน้ำของชุมชนเสื่อมโทรมลง มี 3 กรณี ได้แก่ (1) ผนวกค้ให้ชาวบ้านทุกคนไม่ทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำที่ใกล้ชุมชนและแหล่งน้ำในป่า (2) พักน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่ธรรมชาติ โดยเฉพาะการพักไขมันจากการซักล้างและการประกอบอาหาร (3) การออกกฎระเบียบให้ทุกคนในชุมชนมีการควบคุมน้ำเสียและการไม่ทิ้งขยะตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและในพื้นที่ป่าของชุมชน ร้อยละ 40.60 31.51 และ 27.89 ตามลำดับ

4. ด้านทรัพยากรสัตว์ป่า มีพฤติกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์ มี 3 กรณี ได้แก่ (1) การนำมาเป็นอาหาร เช่น อ้น ตุ่น แมลงหนอนไม้ไผ่ ไก่ป่า งู และหนู เป็นต้น (2) ไม่เคยล่าสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด เนื่องจากทราบดีว่าปัจจุบันสัตว์ป่าเหลือน้อยและแทบจะไม่มีให้เห็นแล้ว (3) ได้มีการนำสัตว์ป่าดังกล่าวไปจำหน่ายภายในชุมชนและนอกชุมชน ร้อยละ 50.90 48.50 และ 0.60 ตามลำดับ 2) วิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่ามี 4 กรณี ได้แก่ (1) ไม่ล่าสัตว์ฤดูผสมพันธุ์ (2) ไม่ล่าเพื่อจำหน่าย (3) ตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า (4) ออกข้อบังคับควบคุมการล่าสัตว์ในพื้นที่ป่าของชุมชน ร้อยละ 60.00 26.67 7.27 และ 6.06 ตามลำดับ 3) วิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า มี 2 กรณี ได้แก่ (1) ไม่มีการเพาะเลี้ยง (2) มีการเพาะเลี้ยง ร้อยละ 72.12 และ 27.88 ตามลำดับ

5. คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง) มีวิธีการจัดการกรณีชุมชนมีฝุ่นละออง 2 กรณี ได้แก่ (1) ปลูกต้นไม้ให้มากขึ้นภายในชุมชน ทั้งไม้ดอกไม้ประดับบริเวณริมทาง และหน้าบ้าน (2) ควบคุมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองมาก ๆ ร้อยละ 59.40 และ 40.60 ตามลำดับ

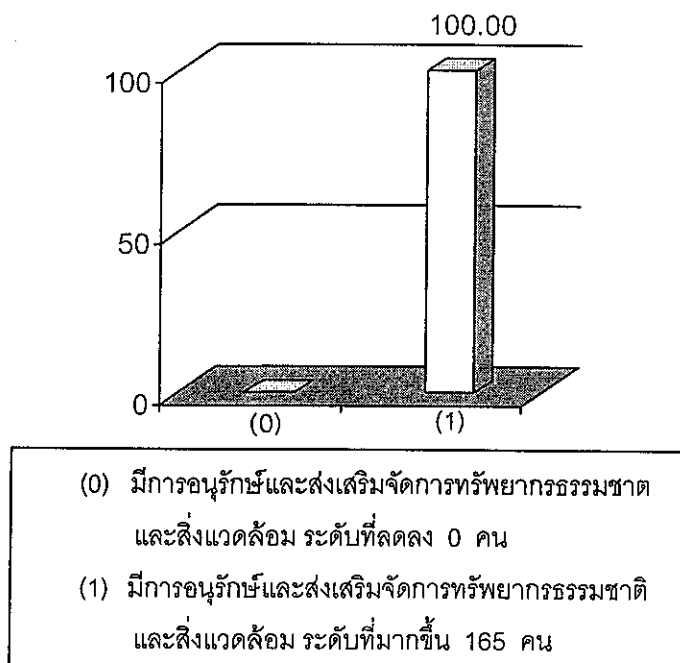
6. ขยะ มีวิธีการกำจัดสิ่งปฏิกูล ขยะ และภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลงไม่ให้ตกค้างในแหล่งน้ำ 2 กรณี ได้แก่ (1) โดยการเผา (2) ใช้วิธีฝังดิน สำหรับภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ภาชนะที่เป็นกระป๋องหรือขวดแก้ว ร้อยละ 50.30 และ 49.70 ตามลำดับ

7. เสียง มีวิธีการจัดการกรณี มีเสียงดังรบกวน 2 กรณี ได้แก่ (1) ควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับใช้ในชุมชน (2) ควรหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีเสียงดังมาก ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ร้อยละ 81.81 และ 18.19 ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลประเมินผลในการตัดสินใจในการประกอบ
ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

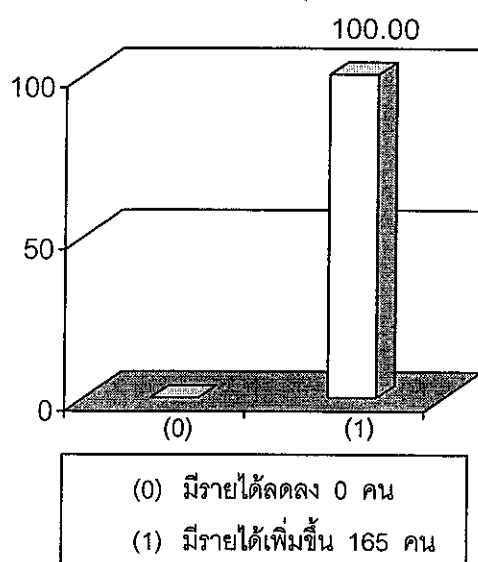
ข้อมูลประเมินผลในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u> (1) ทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรฯ ในระดับมากขึ้น	165	100.00
<u>สภาพรายได้หลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u> (1) มีรายได้เพิ่มขึ้น	165	100.00
<u>ความพอใจเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับ</u> (1) พอใจ กับรายได้ที่ได้รับ (2) ไม่พอใจ กับรายได้ที่ได้รับ เพราะน้อยเกินไป	145 20	87.88 12.12
<u>ระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u> (1) จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งจากการปันผล (หุ้น) เป็นประจำทุกปี (2) จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งหลังการดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว	99 66	60.00 40.00
<u>ความพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u> (1) พอใจ (2) ไม่พอใจ เพราะได้เงินล่าช้า	121 44	73.33 26.67
<u>ความคุ้มค่ากับการลงทุน</u> (1) คุ้มค่า	165	100.00
<u>ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน</u> (1) ทำให้มีความสามัคคีและมีส่วนร่วมมากขึ้น	165	100.00

จากตาราง 11 ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดการประเมินผลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ส่งเสริม
และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพรายได้ ความพอใจเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับ
ระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของ
ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคุ้มค่ากับการลงทุน และความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในชุมชน ดังแสดงในภาพ 17 - 23

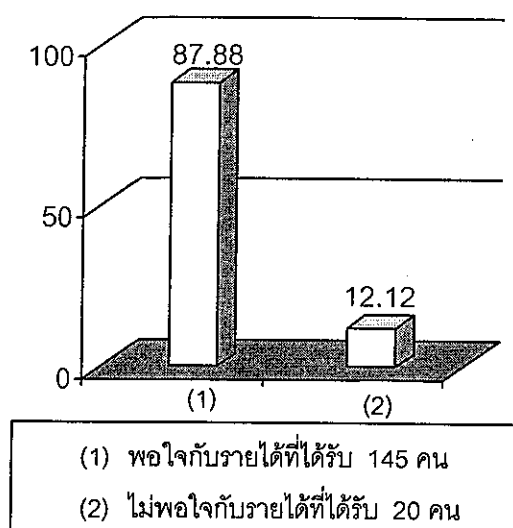
ภาพ 17 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากภาพ 17 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนให้ข้อมูลหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ว่า ทำให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับที่มากขึ้น

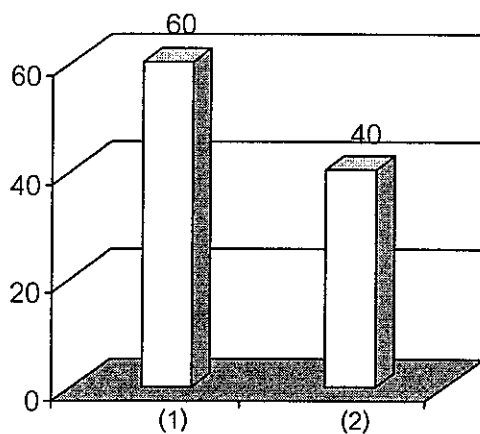
ภาพ 18 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อสภาพรายได้

จากภาพ 18 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนให้ข้อมูลหลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ว่าทุกคนมีรายได้อาจได้เพิ่มขึ้น

ภาพ 19 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความพอใจกับรายได้

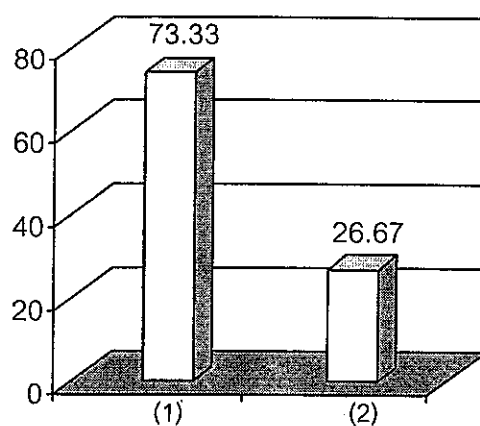
จากภาพ 19 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูล หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ว่า มีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ ร้อยละ 87.88 และไม่พอใจกับรายได้ที่ได้รับ ร้อยละ 12.12

- (1) จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งจากการปันผล (หุ้น) เป็นประจำทุกปี 99 คน
 (2) จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งหลังการดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว 66

ภาพ 20 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อระบบรับจ่ายเงินของ
 ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

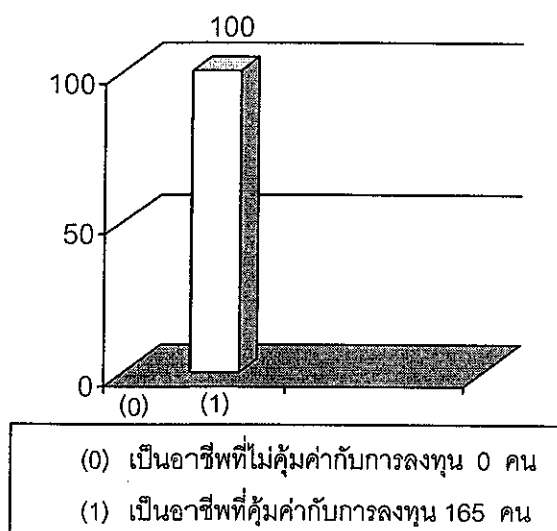
จากภาพ 20 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ข้อมูลว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งจากการปันผล (หุ้น) เป็นประจำทุกปี ร้อยละ 60.00 และจ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งหลังการดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ร้อยละ 40.00

- (1) พอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 121 คน
 (2) ไม่พอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 44 คน

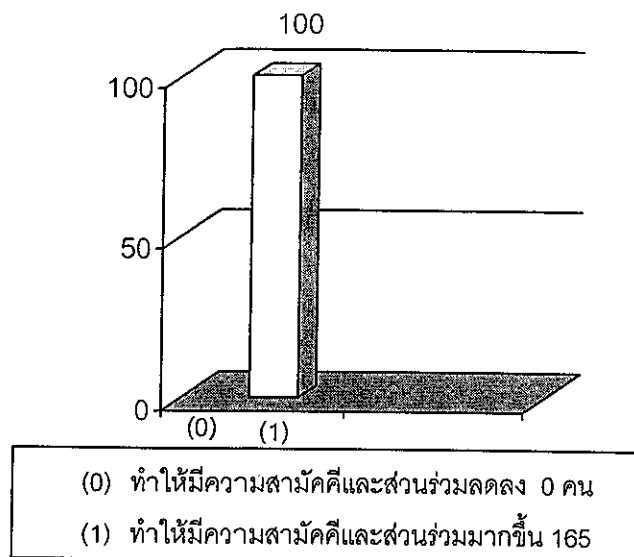
ภาพ 21 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากภาพ 21 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ให้ข้อมูลว่า มีความพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 73.33 และไม่พอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 26.67

ภาพ 22 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความคุ้มค่ากับการลงทุน

จากภาพ 22 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ทุกคนให้ข้อมูลว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นอาชีพเสริมที่มีความคุ้มค่ากับการลงทุนของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภาพ 23 แผนภูมิแท่งแสดงความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

จากภาพ 18 พบว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ทุกคนให้ข้อมูลว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ทำให้สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกคนมีความสามัคคีและส่วนร่วมมากขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็น, ข้อเสนอแนะ ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลปัญหาอุปสรรคของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจ ชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ข้อมูลปัญหาอุปสรรคของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่	จำนวน	ร้อยละ
<u>โครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) ไม่มีปัญหาและอุปสรรค	20	12.12
<u>คณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) ไม่สามารถเข้ามาดำเนินงานได้เต็มที่เพราะมีเวลาน้อย	19	11.51
(2) ไม่มีการประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการบริหารงาน ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ขาดการ ประสานงานและการกระตุ้น	18	10.90
(3) คณะกรรมการไม่มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้วิธีการดำเนินงานและ สิ่งใหม่ ๆ	12	7.29
<u>นักท่องเที่ยว</u>		
(1) ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ	7	4.24
<u>กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>		
(1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนิน กิจกรรมได้ตลอดฤดูกาล	22	13.33
(2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำได้เฉพาะช่วงฤดูหนาวและฤดู ร้อนเท่านั้นไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ในช่วงฤดูฝน เนื่องจาก ไม่นักท่องเที่ยวมาชมเพราะสภาพการคมนาคมไม่สะดวก	2	1.21

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อมูลปัญหา อุปสรรคของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่	จำนวน	ร้อยละ
<u>กำหนดการนำเที่ยว</u>		
(1) ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ	10	6.08
<u>ตลาด</u>		
(1) ไม่มีบริษัทนำเที่ยวให้ความสนใจที่จะมาประกอบการและนำ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน ยกเว้นนักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดิน ทางเข้ามาเอง	8	4.84
(2) ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	1	0.60
<u>ทุน</u>		
(1) การระดมทุนจากการลงหุ้นของสมาชิกยังมีน้อย	16	9.70
(2) ไม่ได้รับการบริจาค สนับสนุนจากมูลนิธิและผู้สนใจต่าง ๆ	7	4.24
<u>เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u>		
(1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่จริงจังและต่อเนื่อง	5	3.03
<u>ปัญหาอื่น ๆ</u>		
(1) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเองยังขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ทำให้บุคคลภายนอกไม่รับทราบข้อมูล	2	1.21
(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรเข้ามามีบทบาทในการ สนับสนุนส่งเสริมชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16	9.70

จากตาราง 12 พบว่า

1. ด้านโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีปัญหาและอุปสรรค
2. ด้านคณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีสภาพปัญหา 3 กรณี ได้แก่ (1) ไม่สามารถเข้ามาดำเนินงานได้เต็มที่เพราะมีเวลาน้อย (2) ไม่มีการประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ขาดการประสานงานและการกระตุ้น (3) คณะกรรมการไม่มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้วิธีการดำเนินงานและ

สิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกเท่าที่ควร จึงทำให้การบริหารงานของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังมีปัญหาอยู่ และไม่มีโอกาสได้พบกับที่อาจารย์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นที่ปรึกษา ร้อยละ 11.51 10.90 และ 7.29 ตามลำดับ

3. ด้านนักท่องเที่ยว มีสภาพปัญหาว่า ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ ร้อยละ 4.24

4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตลอดฤดูกาล (2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำได้เฉพาะช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อนเท่านั้น ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ในช่วงฤดูฝนเนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวมาชมเพราะสภาพการคมนาคมไม่สะดวกในการเดินทาง จึงเป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 13.33 และ 1.21 ตามลำดับ

5. ด้านกำหนดการนำเที่ยว ไม่มีปัญหาและอุปสรรค

6. ด้านการตลาด มีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) ไม่มีบริษัทนำเที่ยวให้ความสนใจที่จะมาประกอบการและนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน ยกเว้นนักท่องเที่ยวทั่วไปที่เดินทางเข้ามาเอง (2) ไม่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ร้อยละ 4.84 และ 0.60 ตามลำดับ

7. ด้านทุน มีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) การระดมทุนจากการลงหุ้นของสมาชิกยังมีน้อย (2) ไม่ได้รับการบริจาค สนับสนุนจากมูลนิธิและผู้สนใจต่าง ๆ ร้อยละ 9.70 และ 4.24 ตามลำดับ

8. ด้านเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสภาพปัญหาคือ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีน้อยมาก และส่งเสริมด้านนี้ไม่จริงจังและต่อเนื่อง ร้อยละ 3.03

9. ด้านอื่น ๆ มีสภาพปัญหา 2 กรณี ได้แก่ (1) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเองยังขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้บุคคลภายนอกไม่รับทราบข้อมูล (2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น ร้อยละ 1.21 และ 9.70 ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาระบบการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีขั้นตอนในการวิจัย การสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาระบบการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากร ได้แก่ สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ประกอบด้วยหมู่บ้านแม่ลาว จำนวน 47 คน, หมู่บ้านนาตอง จำนวน 13 คน, หมู่บ้านแม่ทราย จำนวน 87 คน และหมู่บ้านห้วยฮ่อม จำนวน 18 คน มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 165 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิด (Close Ended Question) และข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบลและประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามข้อคำถาม จุดบันทึกคำตอบด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถาม 165 ฉบับ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2547 จำนวนการเก็บข้อมูลตามหมู่บ้านดังนี้ 1) หมู่บ้านแม่ลัว วันที่ 24 - 27 มิถุนายน 2) หมู่บ้านนาตอง วันที่ 8 - 10 กรกฎาคม 3) หมู่บ้านห้วยส่อม วันที่ 16 - 18 และ 4) หมู่บ้านแม่ทราย วันที่ 23 - 25 กรกฎาคม 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 165 ฉบับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดแพร่ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 : ขั้นตอนปัญหา โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตาราง ภาพแผนภูมิวงกลม และภาพแผนภูมิแท่ง พร้อมทั้งบรรยายประกอบภาพแผนภูมิวงกลมและภาพแผนภูมิแท่ง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 - 4 : ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ
ขั้นตัดสินใจ และขั้นปฏิบัติการ ตามลำดับ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็น
ตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 5 : ขั้นประเมินผล โดยคำนวณค่าร้อยละ
(Percentage) เสนอเป็นตาราง และภาพแผนภูมิแท่ง พร้อมทั้งบรรยายประกอบภาพแผนภูมิแท่ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค
ตลอดจนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยาย
ประกอบตาราง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ลักษณะส่วนบุคคล ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 51.51 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.64 มีอายุอยู่ในช่วง 33 – 40 ปี และ
ร้อยละ 80.60 เป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว และมีระดับการศึกษา จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4
ร้อยละ 57.58

ลักษณะสังคม ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผลการ
วิจัยพบว่า นอกจากจะเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ทุกคนยังเป็นสมาชิกกลุ่ม
ต่าง ๆ ในชุมชนอีกด้วย ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมากที่สุดถึงร้อยละ 42.42

ลักษณะเศรษฐกิจ ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 93.34 มีการประกอบอาชีพหลักคือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำ
สวนเมี่ยง ทำไร่ ทำสวนผักปลอดสารพิษ ทำสวนผลไม้ เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงกระบือ และเลี้ยง
โค เป็นต้น โดยก่อนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพ
เสริม ร้อยละ 73.93 แต่หลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการ
ประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริมมากขึ้น ร้อยละ 85.46 สภาพการถือครองที่ดิน ร้อยละ 93.33
มีที่ดินในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง การเข้ารับการศึกษาเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชน

ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ได้ผ่านการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ร้อยละ 57.58 สภาพเงินทุนในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ไม่มีหนี้สินและไม่เคยกู้เงินมาเพื่อซื้ออุปกรณ์หรือใช้เครดิตเพื่อการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสถาบันการเงินทั้งของภาครัฐหรือเอกชน แต่ใช้เงินทุนที่ได้มาจากการสนับสนุนงบประมาณของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ และจากการสมัครลงหุ้นเป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และร้อยละ 96.67 ได้พบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่น โดยเฉลี่ยจำนวน 9 ครั้งต่อเดือน

ลักษณะการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวกับข่าวสารทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของรัฐเป็นแหล่งข่าวสารที่ได้รับรู้มากที่สุด ร้อยละ 97.58 โดยมีจำนวนการปะทับเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อเดือน และรายการวิทยุเป็นแหล่งข่าวสารที่รับรู้่น้อยที่สุดร้อยละ 37.58

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ในขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจทั้ง 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นปัญหา (Problem Stage) ก่อนจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีปัญหารายได้มากที่สุด ร้อยละ 100.00 มีปัญหาด้านทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 100.00 มีปัญหาด้านการเย็บเยียนและการถ่ายทอดวิชาการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 100.00 มีปัญหาด้านการประกอบอาชีพเสริม ร้อยละ 100.00 มีปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 96.97 มีปัญหาด้านพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 93.33 มีปัญหาด้านการตลาดในการประกอบอาชีพเสริม ร้อยละ 93.33 และมีปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 56.37

ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ (Alternative Courses of Action Stage) สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้พิจารณาวิเคราะห์ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเห็นว่าเป็นทางเลือกใหม่ได้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการตลาด ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า หน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล ร้อยละ 100.00
2. ด้านการลงทุน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า มีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุน ร้อยละ 96.97

3. ด้านการได้รับการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ ยังดูแลเอาใจใส่และบริการความรู้เป็นอย่างดี ร้อยละ 93.33

4. ด้านการได้รับการบริการข่าวสาร ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า ได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 65.46

5. ด้านรายได้ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า มีรายได้ดีในระยะเวลาอันสั้น และสามารถประกอบอาชีพนี้ได้อย่างยั่งยืน ร้อยละ 64.85

6. ด้านศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า การที่ชุมชนเป็นพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 - 1300 เมตร อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และมีพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เช่น เมียง เป็นต้น ทำให้มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดี ร้อยละ 38.79

ขั้นตัดสินใจ (Decision Stage) เป็นขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพิจารณาข้อดีข้อเสียมาแล้วและตัดสินใจเลือกการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นอาชีพเสริม โดยตัดสินใจจากข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นอาชีพที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน ร้อยละ 100.00
2. ทำให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 98.78
3. เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ด้านสาธารณสุข ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนให้ดีขึ้นได้ ร้อยละ 97.57

ขั้นปฏิบัติ (Action Stage) เป็นขั้นที่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ลงมือปฏิบัติงานตามการตัดสินใจแล้วนั้น ผลการวิจัยพบว่า

การปฏิบัติงานเริ่มต้นจากการหาสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้วิธีการชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทราบ ร้อยละ 87.28 การระดมทุนของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นให้สมาชิกถือหุ้น ๆ ละ 10 บาทแต่ไม่เกินคนละ 100 หุ้นหรือ 1,000 บาท แล้วแต่ความสมัครใจ ร้อยละ 54.54 การดำเนินการบริหารของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้วิธีการเลือกตั้ง เพื่อคัดเลือกประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รองประธาน เลขานุการ รองเลขานุการ ที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ โดยมีผู้ช่วยได้ตามต้องการของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย ร้อยละ 47.27

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดำเนินงานมากที่สุดในปัจจุบันคือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 32.12

ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage) ประเมินผลหลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่า

การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ทำให้ทุกคนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทุกคนสามารถรับรู้ถึงสภาพด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรสัตว์ป่าและทรัพยากรป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ทรัพยากรดินมีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ร้อยละ 100.00 52.12 และ 66.07 ตามลำดับ ทุกคนมีพฤติกรรมที่ตระหนักถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในระดับที่มากขึ้น และมีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ ร้อยละ 87.88 และพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 60.00 ซึ่งเป็นการจ่ายเงินสดทุกครั้งจากการปันผล (หุ้น) เป็นประจำทุกปี จึงทำให้ประเมินผลได้ว่าการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นอาชีพที่มีความคุ้มค่ากับการลงทุน จึงทำให้กระบวนการตัดสินใจในครั้งนี้ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่มีความบรรลุเป้าหมาย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่กำลังประสบอยู่ในขณะนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางกิจกรรมไม่สามารถทำได้ตลอดทุกฤดูกาล เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว เพราะเส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก ร้อยละ 13.33
2. คณะกรรมการบริหารงาน ไม่สามารถเข้ามาดำเนินงานได้เต็มที่เนื่องจากเวลาน้อยและมีภารกิจส่วนตัว ร้อยละ 11.51
3. ไม่มีการประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ขาดการประสานงานและการกระตุ้น ร้อยละ 10.90
4. การระดมทุนจากการลงหุ้นของสมาชิกยังมีน้อย ร้อยละ 9.70
5. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 9.70

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สรุปได้ว่า

สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นเพศหญิงและเพศชาย จำนวนใกล้เคียงกัน มีอายุอยู่ในช่วง 33 - 40 ปี นับว่าเป็นผู้อยู่ในช่วงที่บุคคลมีกำลังกาย แข็งแรง มีความอดทน และมีความคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชีพ ชีพอุดม (2535. หน้า 30 - 31) ที่ระบุว่า เป็นช่วงที่บุคคลมีพลังกำลังแข็งแรง มีความรวดเร็ว มีความอดทน และมีความชำนาญ ซึ่งจะมีผลให้การปฏิบัติงานดีเด่น และจับใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นผู้ที่สมรสแล้วมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สมรสแล้วมีผลดีต่ออาชีพเสริมในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างมาก เพราะผู้ที่สมรสแล้ว นับเป็นผู้มีวุฒิภาวะทั้งทางสติปัญญา อารมณ์และสังคม มีความมุ่งมั่นสร้างครอบครัวของตนให้เป็นปึกแผ่น จึงทำให้เป็นผู้ที่มีฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นที่ยอมรับในสังคมของชุมชนว่า เป็นผู้ที่มีความคิดสุขุมรอบคอบ มีเหตุผลในการคิดและตัดสินใจ ระดับการศึกษาชั้นทุกคนได้รับการศึกษาจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเนื่องจากการศึกษาในระดับนี้เป็นระดับภาคบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้นก็กระจายในทุกระดับของการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าไม่มีสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่รายใดเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย เช่นเดียวกับผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นจำนวนน้อยมากเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้มีการศึกษาสูงกว่าอาจเลือกทำงานในแหล่งอื่นที่ไม่ใช่ชุมชนเดิมของตน อย่างไรก็ตามพื้นฐานความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ทำให้บุคคลอ่านออก เขียนได้ มีระบบการคิด การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามสมควร น่าจะช่วยให้สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศปฏิบัติตามการชี้แนะและประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก ดังที่ งานวิจัยของ นำชัย ทนุผล (2529. หน้า 68) ได้ระบุว่า การศึกษาหรือกระบวนการศึกษา (Education Process) จะช่วยดึงพลังความสามารถของคน ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายในให้ออกมาและนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนส่วนรวมได้ ทั้งยังช่วยยกมาตรฐานและส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนให้สูงขึ้นด้วย การศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีทักษะความชำนาญในด้านอาชีพ

นอกจากสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่จะเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ทุกคนยังเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

อีก โดยเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมากที่สุด ผลการวิจัยนี้แสดงว่าผู้รับผิดชอบในกิจกรรมกลุ่มเป็นเพศหญิง ด้วยเหตุผลที่ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นงานที่ค่อนข้างละเอียด ดังนั้นเพศหญิงดูเหมือนจะมีความเหมาะสม ตลอดจนเพศหญิงถือได้ว่าเป็นพลังเงียบ จากผลการวิจัยพบว่า 84 เปอร์เซ็นต์ ของงานด้านเกษตรกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้จะทำโดยผู้หญิง (Hilary Sims Feldstein, Cornelia Butler and Susan V. Poats, 1992. P.177) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ ICAR และ Network Activities รายงานว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้หญิงไม่เพียงแต่ในแง่ของเป็นผู้ใช้แรงงานเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ตัดสินใจและเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะที่ปฏิบัติตาม ๆ กันด้วย

สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่มีการประกอบอาชีพหลักคือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนเมี่ยง ทำไร่ ทำสวนผัก ปลูกดอกสารพัด ทำสวนผลไม้ เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงกระบือ และเลี้ยงโค เป็นต้น จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ก่อนจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมีการประกอบอาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรมมาก่อน ซึ่งอาชีพดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ทางพื้นฐานของการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นผู้ที่มีทักษะทางการดำเนินงาน บริหารจัดการแหล่งทรัพยากรพื้นฐานในชุมชนให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างยั่งยืน โดยมีสภาพการถือครองที่ดินในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง ซึ่งมีความเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี และก่อนที่จะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เป็นผู้ไม่มีอาชีพหรืออาชีพเสริม ร้อยละ 73.93 และได้รับการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นการสะดวกแก่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผู้ประสงค์จะมาเข้ารับการฝึกอบรม อีกทั้งนโยบายของหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนและส่งเสริม บริการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ เพื่อสามารถยึดเป็นอาชีพเสริม และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของรัฐเป็นแหล่งข่าวสารที่รับรู้มากที่สุดที่ให้คำปรึกษาและแนะนำพบปะเยี่ยมเยียนจนถึงบ้าน โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 20 ครั้งต่อเดือน ซึ่งส่งผลดีต่อสมาชิกเป็นอย่างดี และการรับฟังรายการวิทยุทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 4 ครั้งต่อเดือน ซึ่งจำนวนการฟังรายการวิทยุทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในหนึ่งเดือนมีความแตกต่างกันพอสมควร จากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ได้ให้ความสนใจในการรับฟังรายการวิทยุทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับน้อย ๆ มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกระตุ้นให้ตื่นตัวและรับรู้ และเกิดความสนใจเมื่อได้รับข่าวสารที่ตนแสวงหา (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2532. หน้า 52)

2. ผลการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจของสมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สรุปได้ว่า

ขั้นตอนที่ 1 : ขั้นปัญหา (Problem Stage) ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีความรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างเป้าหมายของตนเองกับสภาพความเป็นจริงที่ประสบอยู่ ก่อนการตัดสินใจประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ตนเองประสบปัญหาด้านรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตอาชีพหลักอยู่ในขั้นต่ำ มีความไม่แน่นอนของตลาด ตลอดจนขาดแคลนเงินทุนดำเนินการในการประกอบอาชีพ เพราะในภาวะเศรษฐกิจฝืดผวน อีกทั้งไม่มีเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากมีหนี้สินผูกพันติดค้างอยู่กับแหล่งเงินทุนของรัฐนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนประสบปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางด้านทรัพยากรป่าไม้

ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นวิเคราะห์ทางเลือกในการปฏิบัติ (Alternative Courses of Action Stage) ก่อนจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ได้พิจารณาวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของทางเลือกใหม่ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการที่หน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล การมีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุนและการได้รับการกระตุ้นส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ อีกทั้งมีรายได้ดีในระยะเวลาย้อนหลัง และสามารถประกอบอาชีพนี้ได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนชุมชนของตนเองเป็นพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 - 1300 เมตร มีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและมีพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เช่น เมียง เป็นต้น ซึ่งสามารถจัดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยสามารถแสดงให้เห็นว่า สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้พิจารณาวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ก่อนจะตัดสินใจเลือกอาชีพเสริม

ขั้นตอนที่ 3 : ขั้นตัดสินใจ (Decision Stage) ขั้นที่สมาชิกผู้ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พิจารณาข้อดีข้อเสียมาแล้วและตัดสินใจเลือกการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นอาชีพรองหรืออาชีพเสริม โดยตัดสินใจจากข้อมูลที่สำคัญว่า เป็นอาชีพที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน สามารถทำให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา และด้านสาธารณสุข ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนให้ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันธุ์ สโรบลและคณะ (2546, หน้า 253) ที่ระบุว่า การนำทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นภายในชุมชนซึ่งเป็นสินทรัพย์ร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการพัฒนาความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากรของชุมชนได้ จึงนำไปสู่ขั้นการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 : ขั้นปฏิบัติ (Action Stage) ขั้นที่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ได้ลงมือปฏิบัติงานตามการตัดสินใจ โดยการปฏิบัติงานเริ่มต้นจากการหาสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้วิธีการชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทราบ มีการระดมทุนของกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นโดยให้สมาชิกซื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท แต่ไม่เกินคนละ 100 หุ้นหรือ 1,000 บาท แล้วแต่ความสมัครใจ มีการเลือกตั้ง เพื่อคัดเลือกประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รองประธาน เลขานุการ รองเลขานุการ ที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ มีการแบ่งฝ่ายรับผิดชอบลักษณะการแบ่งงานนั้นมีด้วยกันหลายรูปแบบ โดยหลักจะมีฝ่ายดูแลเรื่องอาหาร ฝ่ายดูแลที่พัก ฝ่ายวิทยากร ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายบริการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายดูแลความปลอดภัย และฝ่ายการตลาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะดำเนินการ การต้อนรับนักท่องเที่ยวนั้นจะเวียนตามลำดับครัวเรือน ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยว สำหรับการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้กับสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ชุมชนมีการจัดแบ่งรายได้คืนกลับในรูปของกลุ่ม สหกรณ์ หรือเงินทุนกองกลาง โดยเงินส่วนนี้ส่วนใหญ่นำไปเป็นกองทุนช่วยเหลือคนในชุมชนหรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เช่น การปลูกป่า การทำกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากร เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ในด้านรูปแบบด้านการบริหาร การแบ่งปันรายได้จากการท่องเที่ยวมีทั้งเต็มรูปแบบคือ สมาชิกได้รายได้ส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือแบ่งเข้ากลุ่มหรือคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อเป็นเงินทุน ปัจจุบันมีกิจกรรมการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศที่ดำเนิน งานมากที่สุดคือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เทียน้ำตก เทียน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวิถีชีวิต เทียนวม การประกอบอาชีพทาง การเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การเข้าพิธีกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและการปักค้างในชุมชนกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นจะมีด้วยกันหลากหลาย แต่ทั้งนี้จะมีกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติเป็นกิจกรรมหลักในชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 : ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation Stage) การประเมินผลหลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ชุมชนสามารถแก้ปัญหาส่วนบุคคลได้ว่า ทุกคนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ และพอใจกับระบบการรับจ่ายเงินของชมรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุกคนรับรู้และมีพฤติกรรมที่ตระหนักถึงการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความสามัคคี การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในระดับที่มากขึ้น จากผลการวิจัยจึงทำให้สรุปได้ว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่เป็นอาชีพที่มีความคุ้มค่ากับการลงทุน จึงทำให้กระบวนการตัดสินใจในครั้งนี้ของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่สิ้นสุดลงโดยบรรลุเป้าหมาย ทุกคนมีความสุขกับการประกอบอาชีพเสริมคือการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจทั้ง 5 ขั้นตอนโดยสมบูรณ์

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันและข้อเสนอแนะของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น สรุปได้ว่า

คณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางคนไม่สามารถเข้ามาดำเนินงานได้เต็มที่ เนื่องจากเวลาที่มีน้อย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางกิจกรรมไม่สามารถทำได้ตลอดทุกฤดูกาล เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว เพราะเส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก ด้านการตลาดไม่มีบริษัทนำเที่ยวให้ความสนใจมาประกอบการและนำนักท่องเที่ยวมาเยือน สมาชิกของชุมชนบางส่วนมองว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความมั่นคง จึงยังไม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดำเนินงานไปไม่เต็มที่อย่างเท่าที่ควรจะเป็น ปัญหาการระดมทุนจากการลงหุ้นของสมาชิกยังมีน้อย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรเข้ามาจับบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ต้องการความมั่นใจ ต้องการความรู้ที่ถูกต้องจากประสบการณ์ ความรู้ ความ

ชำนาญ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องออกไปเยี่ยมเยียน เพื่อให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผู้สนใจในจังหวัดมากยิ่งขึ้น และต่อเนื่อง ควรมีบทบาทในการนำข่าวสารทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปสู่สมาชิก

2. จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานรัฐและเอกชนควรร่วมมือ ประสานกันในการสร้างความเข้าใจความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในด้านลักษณะของการท่องเที่ยวรูปแบบ กิจกรรม จุดมุ่งหมาย รูปแบบการดำเนินงานให้กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจการดำเนินการ นอกจากนี้ก่อนการสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนใด ๆ ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ควรให้ข้อมูลทั้งผลในด้านบวกและด้านลบที่จะเกิดตามมาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้ชุมชนสามารถตัดสินใจได้ว่าจะให้มีการท่องเที่ยวหรือไม่

3. การวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการส่งเสริม สนับสนุนชุมชนใดก็ตาม ให้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวควรเตรียมความพร้อมชุมชนโดยการวางแผนงาน รายละเอียดในการแบ่งงาน การแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว การร่วมมือกับนักท่องเที่ยวที่มาจากทุกสารทิศทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การหาตลาดท่องเที่ยวให้กับชุมชนและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาแก้ไข

4. จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 พื้นที่ ควรบรรจุการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลงในแผนพัฒนาของตำบล เพื่อให้สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลอันจะนำมาซึ่งรายได้ของประชาชนและขององค์การบริหารส่วนตำบลในทางอ้อม

5. จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 จังหวัดเชียงราย ควรบรรจุรายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของทั้ง 4 ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Destination) ที่มาเยือนจังหวัดแพร่ รวมทั้งสนับสนุนด้านเทคนิค วิชาการและเงินทุนในการจัดสร้างและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและพิพิธภัณฑสถาน และวัฒนธรรมชุมชน

6. จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าของและผู้จัดการบริษัทนำเที่ยวของจังหวัดแพร่ ควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งนี้ โดยการบรรจุรายการนำเที่ยวของแต่ละชมรมการท่องเที่ยวเป็นรายการหนึ่งของบริษัทนำเที่ยว

7. จากผลการวิจัยพบว่า หอการค้าจังหวัดแพร่ องค์กรเอกชนต่าง ๆ ในจังหวัดแพร่ รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดแพร่ ควรให้การส่งเสริมในการหาแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา โปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งวิจัยและพัฒนา แนวทางการบริหารธุรกิจชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางด้านการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้พื้นฐานทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลของการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับภายหลังการท่องเที่ยวเพื่อช่วยให้ชุมชนผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงประสิทธิภาพของการจัดการของตน เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไปได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: อัสชา.ชูชีพ ชีพอุดม. (2535). กระบวนการตัดสินใจในการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมของเกษตรกรจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เชียงใหม่.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2518). จิตวิทยาสังคม. ใน เอกสารประกอบการบรรยายวิชาจิตวิทยาสังคม. (หน้า 1-2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นำชัย ทนุผล. (2544). โครงการวิจัยการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแพร่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล. (2543). การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. นิตยสารการท่องเที่ยว, 21(1), 44-54.
- นำชัย ทนุผล. (2542). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบทบาทของชุมชนท้องถิ่น. เชียงใหม่: คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล. (2529). การตอบสนองประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผลและสุนิลา ทนุผล. (2531). ความโน้มเอียงในชนิดของแรงจูงใจของเกษตรกรผู้นำในการทำงานส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นิภา แก้วศรีงาม. (2542). จิตวิทยาองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บพิตร ปริปถนภากร. (2538). กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เชียงใหม่.
- ปราณี รามสูตร. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: บุรพาสาน.
- ปรีชา วิทโคโต. (2532). พฤติกรรมวัยรุ่นในเอกสารการสอนชุดพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 1. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2532). แนวคิดพื้นฐาน : สื่อสารมวลชนกับการพัฒนา. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- วีระพล สุวรรณนันต์. (2525). กระบวนการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- สงวน สิทธิเลิศอรุณ. (2527). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนาพานิช.

- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. (2520). คู่มือการแนะแนวทางการอาชีพ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ.
- สินธุ์ สโรบลและคณะ. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัศวิน ศรีภักดี. (2544). กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืน อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Feldstein, H.S., C.B. Flora & S.V. Poats 2535. ตัวแปรทางเพศในงานวิจัยทางเกษตร. ใน เอกสารประกอบการบรรยายการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องบทบาทชายหญิงในการส่งเสริมและวิจัยระบบการทำฟาร์ม. (หน้า 1-2). เชียงใหม่: โรงแรมเชียงใหม่การ์เดน.
- Kluckhohn, C. (1962). Values and Value Orientations in the Theory of Action. Massachusetts: Harvard University Press.
- Lunenburg, F.C., & Ornstein, A.C. (1999). Educational Administration : concept and practices (2nd ed.) Belmont, California: Wadsworth.
- Parson, T. & Shils, E.A. (1962). Toward a General Theory of Action. Massachusetts: Harvard University Press.
- Petil, M. (1977). The Role of Models in the Decision Process in Agriculture. Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press.
- Scott, W.G. (1971). Decision Concepts. New York : The Open University Press.
- Spencer, M. (1981). Foundations of Modern Sociology. Ontario: Prentice – Hall.
- Wilkening, E.A. (1956). Roles of Communicating Agents in Technological Change in Agriculture Canada: Rural Sociology.
- Williams, R. (1989). The Concept of Values. New York: The Macmillan & The Free Press.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อประกอบการวิจัย
เรื่อง
กระบวนการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

แบบสอบถามเลขที่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

1. เพศ

(1) ชาย

(2) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพสมรส

(1) โสด

(2) สมรส

(3) หม้าย

(4) หย่าร้าง

(5) อื่น ๆ (ระบุ).....

4. จบการศึกษาสูงสุดระดับใด

- (1) ไม่ได้ศึกษาตามระบบโรงเรียน
- (2) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- (3) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- (4) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- (5) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- (6) อื่น ๆ (ระบุ).....

5. นอกจากท่านเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ท่านเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชนอื่นหรือไม่

- (1) ไม่เป็น
- (2) เป็น

5.1 ถ้าเป็นให้ระบุชื่อกลุ่มและสถานภาพในกลุ่ม

- (1) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
ตำแหน่ง.....
- (2) กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
ตำแหน่ง.....
- (3) กลุ่มเกษตรกร
ตำแหน่ง.....
- (4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ตำแหน่ง.....
- (5) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.)
ตำแหน่ง.....
- (6) กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
ตำแหน่ง.....
- (7) กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ).....
ตำแหน่ง.....

6. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านประกอบอาชีพหลักอะไร

- (0) ไม่ได้ประกอบอาชีพหลัก
- (1) มีการประกอบอาชีพหลัก (ถ้ามี โปรดระบุ)
- (1) เกษตรกรรม (ระบุ).....
- (2) ค้าขาย (ระบุ).....
- (3) รับจ้าง (ระบุ).....
- (4) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (ระบุ).....
- (5) อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริมอะไร (อาชีพที่มีรายได้เป็นบางครั้ง หรือฤดูละครั้ง)

- (0) ไม่ได้ประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริม
- (1) มีการประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริม (ถ้ามี โปรดระบุ)
- (1) เกษตรกรรม (ระบุ).....
- (2) ค้าขาย (ระบุ).....
- (3) รับจ้าง (ระบุ).....
- (4) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (ระบุ).....
- (5) อื่น ๆ (ระบุ).....

8. ปัจจุบันท่านมีการประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริมหรือไม่

- (0) ไม่มีการประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริม
- (1) มีการประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริม (ถ้ามี โปรดระบุ)
- (1) เกษตรกรรม (ระบุ).....
- (2) ค้าขาย (ระบุ).....
- (3) รับจ้าง (ระบุ).....
- (4) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (ระบุ).....
- (5) อื่น ๆ (ระบุ).....

9. สถานภาพการถือครองที่ดินที่ท่านใช้ทำการเกษตรเป็นอย่างไร

- (1) มีที่เป็นของตนเอง จำนวน.....ไร่.....งาน
- (2) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง (ท่านได้เช่าที่ดินจากผู้อื่นหรือไม่)
- (1) เช่า เป็นบางส่วน
- (2) เช่าทั้งหมด
- (3) ไม่เช่า

10. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

ถ้าเคยโปรดระบุ จากหน่วยงานใด

- (1) ไม่เคย
- (2) เคย (โปรดระบุ)
- (1) ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัด
- (2) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
- (3) ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด
- (4) สำนักงานเกษตรจังหวัด
- (5) สถาบันการศึกษา (ระบุ).....
- (6) อื่น ๆ (ระบุ).....

11. ท่านเคยกู้เงินมาเพื่อซื้ออุปกรณ์ หรือ ใช้เครดิต เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

- (1) ไม่เคย
- (2) เคย (โปรดระบุแหล่งเงิน)
- (1) ใช้เงินญาติพี่น้อง
- (2) ใช้เงินกู้ธนาคาร ชื่อ.....
- (3) อื่น ๆ (ระบุ).....

12. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่

- (1) มี
- (2) ไม่มี

13. ท่านเคยพบปะพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับบุคคลอื่นหรือไม่
- (1) เคย จำนวน.....ครั้ง/เดือน
- (2) ไม่เคย เพราะ.....
14. ท่านได้รับข่าวสาร เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด
- 14.1 ฟังรายการวิทยุ (1) ฟัง (2) ไม่ฟัง
- 14.2 อ่านหนังสือพิมพ์ (1) อ่าน (2) ไม่อ่าน
- 14.3 รายการโทรทัศน์ (1) ดู (2) ไม่ดู
- 14.4 เอกสารเผยแพร่ (1) อ่าน (2) ไม่อ่าน
15. ในรอบปีที่ผ่านมามีท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้างหรือไม่
- (1) ไม่เคย
- (2) เคย จำนวน.....ครั้งต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 1 : ชั้นปัญหา

ท่านรับรู้สภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจเพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง

1. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนของท่าน มีสภาพปัญหาด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ปัญหาใดบ้างและอย่างไร

- (0) ไม่มีปัญหา
- (1) มีปัญหา ในเรื่อง
- ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

- ทรัพยากรดิน

.....

.....

ทรัพยากรน้ำ

.....

.....

ทรัพยากรสัตว์ป่า

.....

.....

คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)

.....

.....

ชยะ

.....

.....

เสียง

.....

.....

อื่น ๆ (ระบุ)

.....

.....

2. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท่านมีปัญหา
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ปัญหาใดบ้างและอย่างไร

- (1) ไม่มีปัญหา
- (2) มีปัญหา ในเรื่อง
- ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

ทรัพยากรดิน

.....

.....

ทรัพยากรน้ำ

.....

.....

ทรัพยากรสัตว์ป่า

.....

.....

คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)

.....

.....

ขยะ

.....

.....

เสียง

.....

.....

อื่น ๆ (ระบุ)

.....

.....

3. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านมีปัญหากเกี่ยวกับพื้นที่ทำการเกษตรหรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร

(0) ไม่มีปัญหา

(2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) ต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว

(2) น้ำชลประทานไม่เพียงพอ

(3) น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่เพียงพอ

(4) พื้นที่ทำการเกษตรน้อย

(5) สภาพดินไม่เหมาะสม

(6) อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้หรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร
- (0) ไม่มีปัญหา
 - (2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย
 - (2) รายได้จาก การจองนำผลผลิตอยู่ในขั้นต่ำ จึงทำให้ไม่มีรายได้
 - (3) รายได้ไม่แน่นอน
 - (4) อื่น ๆ (ระบุ).....
5. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องทุนดำเนินการ ในการประกอบอาชีพเสริมหรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร
- (0) ไม่มีปัญหา
 - (2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
 - (2) ประสบปัญหาการขาดทุนในการประกอบอาชีพ
 - (3) ต้องการประกอบอาชีพที่ใช้ทุนหมุนเวียนน้อย
 - (4) มีหนี้สินผูกพันติดค้างอยู่กับแหล่งเงินทุนของรัฐวิสาหกิจ เช่น ธกส. และ เอกชน
 - (5) ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแหล่งเงินทุนของรัฐ เพราะมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ
 - (6) อื่น ๆ (ระบุ).....
6. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการตลาด ในการประกอบอาชีพเสริมหรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร
- (0) ไม่มีปัญหา
 - (2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (1) ไม่มีความแน่นอนของตลาด
 - (2) อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท่านมีปัญหาเรื่อง การเยี่ยมชมและการถ่ายทอดวิชาการการประกอบอาชีพเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร
- (0) ไม่มีปัญหา
- (2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (2) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในอาชีพเสริมประชาชนสนใจ
- (3) อื่น ๆ (ระบุ).....
8. ก่อนที่ท่านจะประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านมีปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพรองหรือไม่ และมีปัญหาอย่างไร
- (0) ไม่มีปัญหา
- (2) มีปัญหา ในเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (1) ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ
- (2) กฎหมายไม่อนุญาต
- (3) อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 : ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลทางเลือก

ท่านได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่นำมาสู่การตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง

1. ด้านการลงทุน ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (1) มีแหล่งเงินทุนของรัฐสนับสนุน
- (2) ใช้ต้นทุนต่ำ
- (3) อื่น ๆ (ระบุ).....
2. ด้านรายได้ที่จะได้รับ จากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (1) รายได้ดีในระยะเวลาอันสั้น และสามารถประกอบอาชีพนี้ได้อย่างยั่งยืน
- (2) ทำให้มีรายได้จากอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นจากการมีรายได้จากอาชีพหลัก
- (3) มีรายได้ที่แน่นอน
- (4) อื่น ๆ (ระบุ).....

3. ด้านการตลาดในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (1) นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการให้ความสนใจ
 - (2) หน่วยงานของรัฐได้จัดหานักท่องเที่ยวเข้าไปทุกฤดูกาล
 - (3) อื่น ๆ (ระบุ).....
4. ด้านการได้รับการส่งเสริม การถ่ายทอดความรู้ และทักษะด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ
ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลเอาใจใส่และบริการความรู้เป็นอย่างดี
 - (2) ได้รับการบริการวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ
 - (3) อื่น ๆ (ระบุ).....
5. ด้านศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการประกอบธุรกิจชุมชน
ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (1) ชุมชนมีความหลากหลายทางด้านประเพณี วัฒนธรรม
 - (2) เป็นพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 – 1300 เมตร อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
 - (3) เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และป่าที่อุดมสมบูรณ์ควรค่าแก่การอนุรักษ์
 - (4) มีพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เช่น เมียง ซึ่งให้ผลตอบแทนอย่างยั่งยืน
 - (5) มีความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ไม้สูง มีพันธุ์ไม้หายาก เช่น ไม้กฤษณา (ไม้หอม) ไม้หายากในถิ่นธรรมชาติ ทำให้เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - (6) มีความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่า สัตว์ป่าหายาก เช่น เต่าปูลู ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนประเภทที่ 1
 - (7) มีวัฒนธรรมชุมชนโบราณ ผู้ตั้งถิ่นฐานในอดีต
 - (8) อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ด้านการรับบริการข่าวสารซึ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจชุมชน
ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) ได้รับทราบข่าวสารทางวิทยุ
จาก.....
- (2) ได้รับทราบข่าวสารทางโทรทัศน์
จาก.....
- (3) ได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
จาก.....
- (4) ได้รับฟังข่าวสารจากบุคคลอื่น
- (5) อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 : ขั้นตัดสินใจ

ท่านมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือเหตุผลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจ เพื่อประกอบ
ธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือเหตุผลสำคัญต่อการตัดสินใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) เป็นอาชีพใหม่ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานรัฐ
ของจังหวัดแพร่
- (2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมมาก
- (3) เป็นอาชีพเสริมที่ให้ผลตอบแทนในระยะเวลาอันรวดเร็ว
- (4) เป็นอาชีพที่มีปัญหาเรื่องการตลาดน้อย
- (5) ได้เห็นตัวอย่างชุมชนอื่น ที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจชุมชน
ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- (6) สามารถดำเนินงานในชุมชนได้โดยไม่ต้องออกไปนอกสถานที่
- (7) เป็นอาชีพอิสระ ที่ไม่มีใครมาควบคุม
- (8) เป็นอาชีพที่ยอมรับของเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นอย่างดี
- (9) เป็นอาชีพที่สามารถเรียนรู้ ทักชะความชำนาญ หาประสบการณ์ ได้ไม่ยาก
- (10) เป็นอาชีพที่สามารถมีกิจกรรมทำร่วมกันกับเพื่อนบ้านได้ และรวมตัวกัน
เป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน

- (11) เป็นอาชีพที่สามารถทำได้ตลอดปี ทุกฤดูกาล
- (12) ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
จึงทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจ
- (13) กระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความสนใจ จากทุกฝ่าย
ภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนโดยเอากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
เป็นยุทธศาสตร์หลัก
- (14) ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่และ ลูก
ในชุมชนเพราะมีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน
- (15) เป็นอาชีพที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ยั่งยืน
ต่อไปได้
- (16) เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น
ไฟฟ้า ประปา และด้านสาธารณสุข ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนให้ดีขึ้นได้
- (17) ทำให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น
- (18) ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของสมาชิก
- (19) อื่น ๆ (ระบุ).....
-

ส่วนที่ 4 : ชั้นลงมือปฏิบัติ

ท่านได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามการตัดสินใจ เพื่อประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใดบ้างที่ดำเนินงานในปัจจุบัน

- (1) กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ
- (2) กิจกรรมบ้านพักนักท่องเที่ยว (Home Stay)
- (3) กิจกรรมกางเต็นท์ (Camping)
- (4) กิจกรรมนวดแผนไทย
- (5) กิจกรรมนั่งเกวียนชมวิถีชีวิต
- (6) กิจกรรมการแสดงควายไทย
- (7) กิจกรรมการแสดงพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน
- (8) กิจกรรมชมวิถีชีวิตการประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยง การเก็บและหมักเมี่ยง
- (8) อื่น ๆ (ระบุ).....

2. การหาสมาชิกเข้ามาร่วมในชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้วิธีการใด

- (1) จัดประชุมผู้สนใจโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน
- (2) ชี้แจงวัตถุประสงค์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นทราบ
- (3) เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กิจกรรมเกมส์เป็นสื่อในการละลายพฤติกรรมและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมประชุม
- (4) อื่น ๆ (ระบุ).....

3. ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่ มีวิธีการระดมทุนอย่างไร ได้ทุนมาจากไหน

- (1) สมาชิกซื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท แต่ไม่เกินคนละ 100 หุ้นหรือ 1,000 บาท
- (2) ขอรับการสนับสนุนทางการเงินจาก องค์กรของรัฐและเอกชน มูลนิธิภายนอกชุมชน
- (3) จัดเก็บจากผู้เข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
- (4) อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านเป็นสมาชิก ดำเนินการบริหารอย่างไร

- (1) ดำเนินการเลือกตั้ง ประธาน, รองประธาน, เลขานุการ, ที่ปรึกษา, ประชาสัมพันธ์ โดยมีผู้ช่วยได้ตามความต้องการของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย
- (2) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ
- (3) จัดแบ่งภาระหน้าที่ตามกิจกรรมที่ตกลงกันไว้แล้ว คือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ, กิจกรรมการจัดที่พัก (Home Stay), การจัดพื้นที่นันทนาการ (Camp), การประกอบอาหาร, การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น, การประสานงานติดต่อประชาสัมพันธ์ และการกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยว
- (4) ให้สมาชิกของชมรมทุกคนเลือกตามความสมัครใจว่าจะเข้าสังกัดในฝ่ายใด เพื่อทำหน้าที่นั้น ๆ เช่น กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ, การจัด Home Stay, การประกอบอาหาร การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น, และการติดต่อประชาสัมพันธ์
- (5) เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการประชุม และเป็นผู้จัดแบ่งหน้าที่ให้แก่สมาชิก
- (6) อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ท่านมีสถานภาพใดในกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- (1) สมาชิก
- (2) คณะกรรมการบริหารงาน
- (3) อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด

- (1) สถาบันการศึกษา (ระบุ).....
- (2) ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัด
- (3) สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด
- (4) อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 5 : ชั้นประเมินผล

หลังจากดำเนินงานแล้ว ท่านได้พิจารณาสภาพการณ์ต่าง ๆ ในการตัดสินใจ
การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง

1. หลังการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่านคิดว่า สภาพด้านกายภาพ
สิ่งแวดล้อม เป็นอย่างไร

(1) ทรัพยากรป่าไม้ มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับใด

มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(2) ทรัพยากรดิน มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับใด

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(3) ทรัพยากรน้ำ มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับใด

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(4) ทรัพยากรสัตว์ป่า มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับใด

มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความอุดมสมบูรณ์เท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(5) คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง) มีปริมาณอยู่ในระดับใด

มีปริมาณมากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีปริมาณเท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีปริมาณลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(6) ขยะ มีปริมาณอยู่ในระดับใด

มีปริมาณมากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีปริมาณเท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีปริมาณลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(7) เสียง มีความดังอยู่ในระดับใด

มีความดังมากขึ้น โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความดังเท่าเดิม โดยสังเกตได้จาก.....

.....

มีความดังลดลง โดยสังเกตได้จาก.....

.....

(8) อื่น ๆ (ระบุ).....

.....

2. หลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัจจุบันพฤติกรรมกรรมการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท่านเกี่ยวกับ ด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร

1. ทรัพยากรป่าไม้

(1) การตัดไม้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ อะไรบ้าง

.....
.....

(2) วิธีการดูแลพื้นที่หลังจากที่ตัดไม้

.....
.....

(3) วิธีสงวนป่าไม้

.....
.....

(4) วิธีพัฒนาพื้นที่ป่าไม้

.....
.....

(5) การนำของป่ามาใช้ประโยชน์ อะไรบ้าง

.....
.....

(6) วิธีการสงวนพื้นที่เก็บของป่า

.....
.....

(7) วิธีการพัฒนาพื้นที่พื้นที่เก็บของป่า

.....
.....

2. ทรัพยากรดิน

(1) วิธีการเตรียมดินก่อนการเพาะปลูก

.....
.....

(2) วิธีการเตรียมดินหลังการเก็บเกี่ยว

.....

.....

(3) วิธีการสังเกตการเสื่อมสภาพของดินที่ใช้เพาะปลูก

.....

.....

(4) วิธีการแก้ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ

.....

.....

(5) วิธีการรักษาความชุ่มชื้นในดิน

.....

.....

(6) วิธีการป้องกันการพังทลายของดิน

.....

.....

3. ทรัพยากรน้ำ

(1) วิธีการนำน้ำมายังแหล่งเพาะปลูก

.....

.....

(2) วิธีการนำน้ำมาใช้อุปโภคบริโภค

.....

.....

(3) วิธีการกำจัดน้ำเสียจากกิจกรรมซักล้าง อาบน้ำ และกิจกรรมอื่น ๆ

.....

.....

(4) ความเกี่ยวข้องของแหล่งน้ำต่อการประกอบอาชีพของท่าน

.....

.....

(5) วิธีประหยัดน้ำที่ได้จากธรรมชาติ

.....

.....

(6) วิธีการเก็บน้ำเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก

.....

.....

(7) วิธีการแก้ปัญหากรณีน้ำขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก

.....

.....

(8) วิธีการจัดการกรณีแหล่งน้ำของชุมชนเสื่อมโทรมลง

.....

.....

4. ทรัพยากรสัตว์ป่า

(1) การนำสัตว์ป่ามาใช้ประโยชน์อะไรบ้าง

.....

.....

(2) วิธีการสงวนสัตว์ป่า

.....

.....

(3) วิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า

.....

.....

5. คุณภาพอากาศ (ฝุ่นละออง)

(1) วิธีการจัดการกรณีชุมชนมี ฝุ่นละออง อย่างไรบ้าง

.....

.....

6. ชยะ

(1) วิธีกำจัดสิ่งปฏิกูล ชยะ และภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลงไม่ให้ตกค้างในแหล่งน้ำ

.....

.....

7. เสี่ยง

(1) วิธีการจัดการกรณี มีเสี่ยงดังรบกวน อย่างไร

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีส่วนทำให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่านหรือไม่

(1) ไม่มี เพราะ.....

(2) มี (ถ้ามี อยู่ในระดับใด)

(1) มากขึ้น

(2) เท่าเดิม

(3) น้อยลง

4. หลังจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สภาพรายได้ของท่านอยู่ในระดับใด

(1) มีรายได้เพิ่มขึ้น

(2) มีรายได้เท่าเดิม

(3) มีรายได้ลดลง

5. ท่านรู้สึกพอใจหรือไม่อย่างไรเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(1) ไม่พอใจ เพราะ.....

(2) พอใจ

6. ระบบการรับ - จ่ายเงินจากการเข้าเป็นสมาชิกการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในรูปแบบใด

(1) จ่ายเป็นเงินสดหลังจากมีการปันผล (หุ้น) เป็นประจำทุกปี

(2) จ่ายเป็นเงินสดทุกครั้งหลังดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว

(3) อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ท่านพอใจเกี่ยวกับระบบการรับ - จ่ายเงินของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร

(1) ไม่พอใจ เพราะ.....
ท่านไม่พอใจในด้านใด.....

(2) พอใจ

8. ท่านคิดว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอาชีพเสริมที่คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ อย่างไร

(1) ไม่คุ้มค่า เพราะ.....
ท่านคิดว่าจะเปลี่ยนอาชีพเสริมไปทำอาชีพอะไร.....

(2) คุ้มค่า

9. ท่านคิดว่า การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นสามารถช่วยให้เกิดความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหรือไม่

(1) ไม่มี เพราะ.....

(2) มี (ถ้ามี อยู่ในระดับใด)

(1) มากขึ้น

(2) เท่าเดิม

(3) น้อยลง

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหา อุปสรรคในปัจจุบันและข้อเสนอแนะของสมาชิกที่ประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น

1. โครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....
.....
.....

2. คณะกรรมการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....
.....
.....

3. นักท่องเที่ยว

.....
.....
.....

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....
.....
.....

5. กำหนดการนำเที่ยว

.....
.....
.....

6. ตลาด

.....
.....
.....

7. ทูม

.....
.....
.....

8. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....
.....
.....

9. อื่น ๆ (ระบุ)

.....
.....
.....

10. ข้อคิดเห็นเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ภาคผนวก ข
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานชุมชน

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานชุมชน

1. บ้านแม่ลัว

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

สถานที่ตั้ง บ้านแม่ลัว เป็นหมู่บ้านที่อยู่หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 ตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ซึ่งแบ่งเป็นแม่ลัวเหนือ และแม่ลัวใต้ อาณาเขตของหมู่บ้านประกอบไปด้วย ทิศ ตะวันออก ติดกับจังหวัดน่าน ทิศตะวันตก ติดกับตำบลสวนเขื่อน ทิศใต้ ติดกับ บ้านน้ำกล้วย ทิศเหนือ ติดกับบ้านป่าเวอร์ มีพื้นที่ประมาณ 260 ไร่ ส่วนที่เป็นพื้นที่ป่ามีจำนวน 73,750 ไร่ (อาณาเขตนี้รวมถึงป่าสงวนแม่แคม เพราะในแผนที่ได้รวมบ้านแม่ลัวด้วย) หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่บนที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 800 เมตร จึงทำให้ภูมิอากาศของบ้านแม่ลัวเย็นตลอดปี ในฤดูหนาวจะพบเห็นดอกบัวตองและต้นตรีสมาสตลอดสองข้างทางก่อนเข้าหมู่บ้าน บ้านแม่ลัวเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่นอกเขตสุขภาพิบาล ซึ่งสามารถแยกเป็น บ้านแม่ลัวเหนือ จำนวน 136 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 249 คน เพศหญิง 147 คน รวมเป็น 396 คน และบ้านแม่ลัวใต้ จำนวน 74 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 227 คน เพศหญิง 137 คน รวมเป็น 364 คน

การคมนาคม บ้านแม่ลัวห่างจากอำเภอ 50 กิโลเมตร การเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านแม่ลัวใช้ทางหลวงหมายเลข 1101 ซึ่งแยกจากถนนสาย แพร่-น่าน ไปทางวัดพระธาตุซ่อแฮ แล้วเลี้ยวซ้ายเข้ามายังตำบลสวนเขื่อนประมาณ 10 กิโลเมตร หลังจากนั้นเลี้ยวขวาไปตามถนนดินลูกรังประมาณ 11 กิโลเมตร ซึ่งไม่ค่อยสะดวกในฤดูฝน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หมู่บ้านแม่ลัว มีอายุมากกว่า 120 ปี แต่เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นหุบเขา ต่อมาชาวลัวะได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำการเกษตร หลังจากนั้นมีคนพื้นล่างได้ย้ายขึ้นมาอาศัยอยู่บริเวณนี้ คำว่า "แม่ลัว" สันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากคำว่า "ลัวะ" ซึ่งเป็นชื่อของชนเผ่าลัวะ ซึ่งได้ปรากฏหลักฐานบางอย่างพอที่จะใช้อ้างอิงได้ คือ มีการขุดค้นพบภาชนะดินเผาหม้อ 4 หู และกระดูกรวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งชาวบ้านก็ได้เก็บรวบรวมไว้

โบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่สำคัญ ได้แก่

วัดจอมเขา ตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านแม่ลัวใต้ หมู่ที่ 6 มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ สภาพโดยทั่วไปของวัดจอมเขามีวิหารเก่า 1 หลังอายุประมาณ 70 ปี

วัดมงคลรัตนคีรี ตั้งอยู่ในหมู่บ้านแม่ลัวเหนือ หมู่ที่ 4 มีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ วัดนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2533 มีอายุประมาณ 10 ปี

โบราณวัตถุ ได้แก่ หม้อสีหู ที่นายวงศ์วาท กอบคำ ได้จุดพบโดยบังเอิญจากการสร้างบ้าน หม้อสีหูเป็นเครื่องปั้นดินเผามีลักษณะคล้ายหม้อทรงสูง หรือคล้ายกับไหและมีหู 4 หู

ภายในมีกระดูกและเครื่องประดับ ผู้ค้นพบสันนิษฐานว่าเป็นหม้อสีหูของชาวลัวะ ซึ่งเป็นชนเผ่าหนึ่งที่เคยมาอาศัยอยู่บริเวณนี้ก่อนที่ชาวบ้านแม่ลัวะจะย้ายเข้ามาอยู่และตั้งเป็นหมู่บ้านแม่ลัวะ จะเห็นได้จากปัจจุบัน นอกจากนี้ยังพบเครื่องปั้นดินเผาอีกหลายชนิด และเครื่องมือเครื่องใช้ ชาวบ้านแม่ลัวะได้เห็นความสำคัญของโบราณวัตถุเหล่านี้และได้เก็บเอาไว้เป็นของหมู่บ้าน

ดนตรีพื้นบ้าน

หมู่บ้านแม่ลัวะ มีการเล่นดนตรีอยู่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือ "ซิ่ง" เป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวที่ชาวบ้านแม่ลัวะยังมีการละเล่น ร่วมกับการร้องเพลงขอ ในโอกาสมีงานเทศกาลวันสงกรานต์เพื่อทำให้เกิดความสนุกสนาน

ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน

ประเพณีแก้บนเจ้าพ่อผาด่าน

ประเพณีนี้ทำขึ้นเพื่อตอบแทนบุญคุณเจ้าพ่อผาด่านที่ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาให้ชาวบ้านในหมู่บ้านอยู่รอดปลอดภัย จะจัดขึ้นในเดือนยี่ 2 ค่ำหรือประมาณเดือนพฤศจิกายนทำพิธี

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผืนป่าธรรมชาติ พื้นที่ป่าแม่ลัวะ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่แคมซึ่งมีเนื้อที่ 73,750 ไร่ สภาพป่าเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าดิบเขา ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ตะแบก ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง เป็นต้น ส่วนพืชสมุนไพร เช่น โด่ไม่รู้ล้ม กวางตุศและ หญ้าเอ็นยืด สิบแฉด เป็นต้น

เห็ดหูหนู (*Auricularia Porytricha* (Mont.) Sacc.) ดอกเห็ดคล้ายแผ่นวุ้นสีน้ำตาลอมม่วง รูปถ้วย มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-8 เซนติเมตรหนา 1-2 มิลลิเมตร ผิวด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนหนาแน่นสีขาวหม่นเท่าน้ำตาลอ่อน ในดอกมีรอยจีบและยึดติดกับขอนไม้ เห็ดชนิดนี้มีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทั่วทุกภาค ขึ้นเป็นกลุ่มโคนชิดติดกันในป่าดิบ

ไผ่ (Bamboo) วงศ์ Gramineae ไผ่เป็นหญ้าโบราณตามธรรมชาติ เป็นพืชชั้นกลาง แคมอยู่ในป่าดิบที่ค่อนข้างแล้ง แต่มีมากที่สุดในป่าผลัดใบ เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว เป็นพืชสกุลหญ้าที่สูงที่สุดในโลก ไผ่มีความสามารถในการปรับตัวต่อกรรบกวน เช่น การตัด ฟัน ได้ดีกว่าไม้อื่นในป่าประเภทนี้ ดังนั้นในหลาย ๆ กรณีเมื่อป่าผลัดใบถูกทำลายและทิ้งให้ฟื้นตัว ไผ่จึงเข้ายึดครองกลายเป็นป่าไผ่แทน ประโยชน์ของไผ่มีมากมายหลายรูปแบบ หน่อเป็นอาหารชั้นยอดของมนุษย์และสัตว์ ไผ่เป็นอาหารของสัตว์กินพืชอย่างช้างและกระทิง นอกจากนั้นลำต้นยังสามารถแปรรูปเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ได้มากมาย ดอกไผ่ยังเป็นอาหารอันอุดมไปด้วยคาร์โบไฮเดรต

ชั้นยอดของบรรดานก หนู รวมทั้งมนุษย์ก็สามารถนำมาดัดแปลงเพื่อประกอบอาหารหุงแทนข้าวได้เช่นกัน

ลำห้วย ลำห้วยที่สำคัญ 13 แห่ง เรียงตามลำดับดังนี้ ห้วยปิ่นใจ ห้วยปู่เหล็ก ห้วยร่ององ ห้วยหินขาว ห้วยจำปอด ห้วยปากกล้วย ห้วยป่าเวอร์ ห้วยไชยยะ ห้วยอบน้อย ห้วยผาด่าน ห้วยน้ำออกภู ห้วยจำปู่ และห้วยอีโพ ช่วงฤดูฝนประมาณเดือนมิถุนายน - ตุลาคม ตลอดเส้นทางเดินตามธรรมชาติในป่าสามารถพบพืชจำพวกมอสและเฟิร์นขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น บริเวณที่ขึ้นมาก ๆ โดยเฉพาะบริเวณใกล้ ๆ น้ำตกและจำพวกพันธุ์ไม้ดอกต่าง ๆ ที่ค่อนข้างจะหายาก เช่น พันธุ์กล้วยไม้ต่าง ๆ และไม้ดอกตระกูล ชิง ข่า

เฟิร์นก้านดำฟิลิปปินส์ มีลักษณะจะเป็นใบหยักแฉก ตัวก้านจะมีลักษณะสีดำอย่างเห็นได้ชัด ขนาดของใบจะไม่ใหญ่นัก ประมาณความกว้างได้ 1-2 เซนติเมตร และขนาดความยาวของก้านใบก็อยู่ประมาณ 15-20 เซนติเมตร ซึ่งจะพบได้ตามทางเดินใกล้ลำธารหรือน้ำตก ส่วนรากของเฟิร์นจะไม่ทนต่อดินที่แน่นทึบ ต้องการอากาศที่โปร่ง และมีความชื้นอยู่หนาแน่น

เฟิร์นห้าแฉก เป็นเฟิร์นที่หายากอีกชนิดหนึ่ง จะพบอยู่ในป่าค่อนข้างลึกและมีความชื้นสูง แผลงที่พบมากจะอยู่ระหว่างทางเดิน ตามซอกหินที่มีมอสขึ้นหนาแน่น

กระแตไต่ไม้ ลักษณะทั่วไปพบได้ในสถานที่ที่มีความชื้นสูง เป็นเฟิร์นชนิดหนึ่ง ลักษณะของใบจะเป็นแฉก สลับแบบฟันปลา ตัวก้านจะมีสีดำ ไม่มีดอก

ไลเคน เป็นสิ่งมีชีวิตจำพวกหนึ่งที่เกิดจากการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างรากับตะไคร้ เพราะเราสามารถย่อยสลายธาตุอาหารได้ ส่วนตะไคร้เป็นพืชที่สามารถสังเคราะห์แสงได้เอง จึงมาอยู่รวมกันกลายเป็นไลเคน "ไลเคน" เป็นตัวบ่งชี้ความบริสุทธิ์ของสภาพอากาศ ไลเคนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) แบบแผ่น จะแนบสนิทกับวัตถุที่มันอาศัยอยู่ 2) แบบใบ คล้ายกับกิบที่ไม่ติดกับวัตถุที่มันอาศัยอยู่ด้วย และ 3) แบบพุ่ม จะมีลักษณะเป็นกิ่งก้านเล็ก ๆ

தாக เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งอยู่ในป่าขึ้น ช่วงฤดูฝน เป็นสัตว์ที่ดุเดือดเป็นอาหาร มีความยาวประมาณ 1-5 ซม. กว้างประมาณ 1-5 มม. สีน้ำตาล สามารถยึดเหนี่ยวได้ เวลาเดินป่าต้องเตรียมตัวให้พร้อม ใส่รองเท้าสวมพลาสติกให้รัดกุม แต่ถ้าเป็นชาวบ้านเดินหาของป่า หรือเดินไปเก็บใบเมี่ยง

น้ำตก ลำห้วยดังกล่าวได้ไหลมารวมกันเป็นน้ำตก ซึ่งมีน้ำตก 3 แห่งในพื้นที่ป่าของบ้านแม่ลัว คือ น้ำตกตาดหมอก น้ำตกซาววา และน้ำตกจำปู่ น้ำตกของพื้นที่บ้านแม่ลัวนั้นส่วนใหญ่แล้วจะมีความงดงามตามสภาพธรรมชาติโดยเฉพาะช่วงปลายฤดูฝนต้นหนาว เนื่องจากช่วง

น้ำพรรณไม้ต่าง ๆ ขึ้นอย่างหนาแน่นมีความเขียวชอุ่มชุ่มชื้น ประกอบกับอุณหภูมิที่เย็นสบาย จึงทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นเมื่อเข้าไปอยู่บริเวณน้ำตก บริเวณรอบ ๆ น้ำตกมักพบพรรณไม้นานาชนิด นับตั้งแต่ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ไม้ไผ่ ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย เฟิร์น มอสและไลเคน

ถ้ำ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งพบ 3 แห่งคือ ถ้ำน้ำออกกู ถ้ำผาด่าน และถ้ำค้างคาว แต่ละถ้ำก็มีความน่าสนใจที่แตกต่างกัน เช่น

ถ้ำน้ำออกกู มีลักษณะเป็นตาน้ำผุดออกมาจากใต้โขดหิน มีน้ำไหลตลอดทั้งปี ชาวบ้านแม่ลัวเล่าว่าเวลาเหนื่อยจากการเดินทางไปหาของป่าก็จะมาดื่มน้ำที่นี่ ซึ่งน้ำจะมีความใสสะอาดมาก เนื่องจากไม่ใช่เป็นแอ่งน้ำขังนิ่ง แต่น้ำจะไหลออกมาแทนที่กันตลอดเวลา และในบริเวณนี้สามารถกางเต็นท์ได้ สามารถมองเห็นวิวโดยข้างผาแดงและพระอาทิตย์ตกตอนเย็นได้สวยงามมาก

ถ้ำค้างคาว มีลักษณะเป็นถ้ำขนาดใหญ่ มีห้องโถง ไม่มีทางทะเล เป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวจำนวนมาก ค้างคาวจะออกหากินในตอนเย็นแล้วตอนเช้าก็จะกลับเข้ามาภายในถ้ำมีร่องรอยของคนที่เข้ามาขนมูลค้างคาวไปขาย ชาวบ้านเล่าว่าคนที่มาเอามูลค้างคาวนั้นไม่ใช่คนบ้านแม่ลัวแต่เป็นคนจากที่อื่นลักลอบนำไปขาย เนื่องจากถ้ำนี้อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน ดังนั้นจึงยากที่จะไปดูแลให้ทั่วถึง ภายในถ้ำมาอากาศน้อย และมีกลิ่นอับ และมีความมืดมาก ดังนั้นจะต้องเตรียมไฟฉายให้พร้อมก่อนที่จะเข้าไปในถ้ำ

การประกอบอาชีพของชาวบ้าน

การทำเหมือง ชาวบ้านแม่ลัวทุกครัวเรือนทำอาชีพหลัก คือ ปลูกเหมือง ประมาณ 210 ครัวเรือน ชาวบ้านมีรายได้จากการทำเหมืองระหว่าง 10,000 – 20,000 บาทต่อปี วิธีการปลูก การเก็บเกี่ยว และการหมักนั้น ชาวบ้านจะนำเมล็ดมาปลูกลงในหลุม ๆ ละ 1 เม็ด เหมืองเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากและเป็นพืชที่สามารถเก็บผลผลิตได้ตลอดปี โดยเก็บ 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง

กาแฟ มีชาวบ้าน 2 ครัวเรือน (บ้านแม่ลัวใต้และบ้านแม่ลัวเหนือ) ที่มีการปลูกมากจากการสอบถามชาวบ้าน เริ่มหันมาเพาะปลูกกาแฟบ้างเล็กน้อย รายได้จากการปลูกกาแฟ โดยจำหน่ายเมล็ดกาแฟแห้ง ถึงละ 70 บาท เมล็ดกาแฟสด กิโลกรัมละ 5 บาท ชาวบ้านจะมีรายได้จากการปลูกกาแฟประมาณ 1,000 – 2,000 บาทต่อปี

การปลูกผัก ชาวบ้านประมาณ 8 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะปลูกผักวางตั้งแต่ไม่มากนัก และมักจะปลูกบริเวณที่ติดกับบ้านและชาวบ้านในละแวกนั้นมาซื้อตัวเอง

2. บ้านนาตอง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

สถานที่ตั้ง บ้านนาตอง หมู่ 9 ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลป่าแดง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดอุตรดิตถ์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดอุตรดิตถ์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอสูงเม่นจังหวัดแพร่ มีพื้นที่ประมาณ 9,537 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน 130 ครัวเรือน จำนวนประชากรแยกเป็นเพศชาย 186 คน เพศหญิง 156 คน รวมทั้งสิ้น 342 คน สภาพพื้นที่เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ท่ามกลางภูเขาสูงล้อมรอบ บ้านนาตองอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 35 กิโลเมตร ตั้งอยู่ท่ามกลางภูเขาสูง

การคมนาคม การเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านนาตองใช้เส้นทางเดียวกับสุวิัตพระธาตุช่อแฮ จากตัวเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร เมื่อถึงวัดพระธาตุช่อแฮจะพบทางแยกซ้ายมือเข้ามายังหมู่บ้านนาตอง สภาพถนนเป็นถนนลาดยางประมาณ 8 กิโลเมตร และถนนดินลูกรังอีกประมาณ 19 กิโลเมตร ลัดเลาะตามไหล่เขาจนถึงหมู่บ้าน รวมระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร จากเมืองจังหวัดแพร่ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ค่อนข้างลำบาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

การดำเนินการเกษตร อาชีพทำการเกษตร แยกเป็นการปลูกข้าว จำนวน 15 ครัวเรือน ปลูกกาแฟ จำนวน 8 ครัวเรือน ทำสวนไม้ผล จำนวน 13 ครัวเรือน ได้แก่ ผักกาด ผักคะน้า ซาโยเต้ ถั่วฝักยาว มะเขือ หอม และ พริก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงโค 7 ครัวเรือน เลี้ยงกระบือ 3 ครัวเรือน เลี้ยงไก่ 82 ครัวเรือน เลี้ยงสุกร 4 ครัวเรือน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หมู่บ้านนาตองก่อตั้งเป็นชุมชนมาแล้วประมาณ 150 ปี เดิมมีพวกขมุมาแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่และอาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่อมาจึงได้ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น ในตอนนั้นชาวบ้านจากตำบลช่อแฮ และตำบลป่าแดงจากหมู่บ้านธรรมเมือง บ้านไคร์บ้านโนและบ้านปง ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ล่าง ได้เดินทางผ่านมาพบพื้นที่ดังกล่าวและเห็นว่าพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี จึงได้ทำการแผ้วถางป่าเพื่อปลูกข้าวไร่และหาของป่าขาย เมื่อชาวบ้านเข้ามาทำไร่และหาของป่ากันมากขึ้น บางคนก็ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินสร้างครอบครัวสืบลูกสืบหลานเรื่อยมา และในสมัยนั้นพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านได้มีชาวเขาเผ่าเย้าอพยพมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ราบเชิงเขาและได้ตัดไม้แผ้วถางป่าตามจุดต่าง ๆ เพื่อปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอยโดยมีชาวเขาเผ่าผีตองเหลืองมารับจ้างทำงาน ชาวเขาเผ่าเย้าได้ส่งฝิ่นออกไปขายตามหมู่บ้านที่ใกล้เคียงและในเมือง บางครั้งชาวเขาเผ่าเย้าและชาวเผ่าตองเหลืองก็ได้นำเอาสัตว์ป่าเข้ามาแลกอาหารและเครื่องนุ่งห่มในหมู่บ้านนาตอง ต่อมาทางราชการทราบข่าวการปลูกฝิ่นจึงได้ทำการออกปราบปรามอย่างหนัก จนชาวเขาเผ่าเย้าทนไม่ได้จึงอพยพ

จากป่าไปหาที่อยู่ใหม่ โดยปรากฏร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ ภาชนะดินเผาอยู่ตามสวนและอยู่ที่เดิม ชาวบ้านเรียกว่า “ห้างเย้า” ซึ่งแปลว่ากระท่อมเย้า ต่อมาชาวบ้านนาตองได้นำดินเมียงมาปลูกเพราะเห็นว่ามีคนชอบรับประทานกันมาก โดยไม่คิดว่าจะทำเป็นอาชีพ ชาวบ้านเห็นว่าสามารถปลูกได้ง่าย สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ครอบครัว จึงได้นำเอาดินเมียงจากหลาย ๆ จังหวัด เช่น จังหวัดน่าน อุตรดิตถ์ และบางอำเภอในจังหวัดแพร่ มาปลูก และหลังจากนั้นมาชาวบ้านส่วนใหญ่จึงได้ยึดอาชีพหลักคือการทำสวนเมียงและนึ่งเมียงขายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สวนอาชีพรองได้แก่การหาของป่าขาย สำหรับชื่อหมู่บ้าน “นาตอง” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากในพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นตอง (ต้นทองกลางป่า) มาก และชาวบ้านมักจะใช้ประโยชน์จากต้นตองในการนำมาเป็นไผ่หนึ่งเมียงและนำไปมารองใบเมียง ต่อมาได้ผันมาเป็น “หมู่บ้านนาตอง” จนถึงปัจจุบัน

ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน

ประเพณีเลี้ยงเจ้าพ่อดำ ทุกปีชาวบ้านนาตองจะมีพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อดำ โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 ส่วนคือ บ้านเหนือและบ้านใต้ บ้านเหนือจะเลี้ยงวันขึ้น 5 ค่ำเดือนมกราคมของทุก ๆ ปี ส่วนบ้านใต้จะเลี้ยงวันขึ้น 11 ค่ำเดือนมกราคมของทุก ๆ ปี

พิธีสะเดาะเคราะห์ เมื่อเดือนธันวาคมหรือเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าชาวบ้านเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีพิธีสะเดาะเคราะห์ โดยมีการทำสดวง (กระทงใบตอง) ใส่กับข้าว แกง ของหวาน กัลย เมียง บุหรี่และน้ำมันส้มป่อย แล้วนำไปไว้นอกบ้าน จากนั้นให้หนาน (คือผู้ที่เคยบวชมาก่อน) ทำพิธีขึ้นท้าวทั้ง 4 จะทำในวันที่เป็นวันดี ขึ้นก็คำก็ได้ ส่วนใหญ่จะทำในวันขึ้นปีใหม่ ลอยกระทง วันสงกรานต์ และวันพระ

พิธีทำบุญทานข้าวใหม่ การทำบุญทานข้าวใหม่ จะทำกันในวันเพ็ญเดือน 4 (เดือนมกราคมของทุกปี) หลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวข้าวแล้วโดยขั้นตอนการประกอบพิธีนั้นเหมือนการทำบุญทั่ว ๆ ไปในวันพระแต่จะเป็นวันที่ชาวบ้านมาที่วัดกันมากที่สุด เกือบทุกหลังคาเรือน ชาวบ้านถือว่าเป็นการเริ่มต้นของปีใหม่ เป็นการเริ่มต้นของปีใหม่ เป็นการเริ่มต้นใหม่ที่ดี จึงได้มีการกระทำพิธี

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าไม้ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านนาตองมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 9,237 ไร่ สภาพป่าโดยภาพรวมเดิมเป็นป่าเบญจพรรณ มีต้นไม้ขึ้นอยู่หลายชนิด เราจึงเรียกว่าป่าเบญจพรรณ ต้นไม้ในป่าประเภทนี้จะมีใบร่วงเมื่อฤดูแล้ง และจะเริ่มผลิใบอ่อนในฤดูฝน พรรณไม้ที่พบ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะเกลือ ไม้กระพี้ กระบาก กระเจา ชี้เหล็ก แคน ชัยพฤกษ์ ตะแบก ติว ปอ มะกอก และมะขามป้อม เป็นต้น พืชสมุนไพรและยาสมุนไพรที่พบในหมู่บ้านนาตอง ได้แก่

มะแตกเครือ กวาวเครือ กำลังเสือโคร่ง เอมเลือด โตไม่รู้ล้ม ทองพันชั่ง กลิ้งกลางดง รางจืด มะลิด ไม้ ก้องแกบ และสาบเสือ เป็นต้น ซึ่งในหมู่บ้านนาตองผู้ที่รู้เรื่องของสมุนไพร ได้แก่ นายสุข สอนไคร้ นายสนิท อากาศทิพย์ เป็นผู้ที่พอจะมีความรู้ในเรื่องของการนำเอาพืชที่พบในธรรมชาติมาทำเป็นยา เช่น ขี้เหล็กเลือด ชาวบ้านเรียกกันว่า “เอมเลือด” เป็นพรรณไม้ขนาดกลาง มีลักษณะคล้ายขี้เหล็กบ้าน ปลายใบจะแหลม และโตกว่าใบแคเล็กน้อย ส่วนท้องใบจะมีสีแดง มีลักษณะเป็นฝักเล็กมีขนาดเท่าฝักแคและมีสีแดง ส่วนที่ใช้คือ แก่น ใบอ่อน และดอกตูมสรรพคุณ แก่นใช้ปรุงเป็นยารักษาโรคสตรีที่มีโลหิต ระดูเสีย และเป็นยาขับล้างโลหิต ต่อมาเป็นยาบำรุงโลหิต รักษาอาการปวดบั้นเอว ยากษัย ขับปัสสาวะ และไตพิการ ใบอ่อนและดอกตูม รับประทานเป็นอาหารได้ ใช้พอกหนังได้ด้วย ฝัก ประกอบด้วยของฝาด (tannin) ประมาณ 23 % มักใช้ผสมในน้ำต้มย้อมผ้า จะได้เป็นสีธรรมชาติมากขึ้น ฝักดิบสีเขียว จะมีรสฝาดมาก ใช้ต้มน้ำล้างแผล แก้ผิวหนังและเยื่อเมือกอักเสบ เมื่อต้มน้ำกิน สามารถแก้โรคบิดได้ ราก เปลือก และใบ จะมีรสฝาด ใช้ต้มน้ำกรองเอาน้ำใช้ล้างผิวหนัง อาการเยื่อเมือกอักเสบ เช่น ที่คอและตา เป็นต้น ใบแก่ ใช้ตำแล้วคั้นเอาน้ำจากใบ ใช้ทาบริเวณเอว และหลัง ช่วยบรรเทาอาการปวดได้ ใบอ่อนใช้ตำแล้วเอากากมาพอกแก้แผลเรื้อรัง และแก้บาดแผลได้ เมื่อนำเอามาต้มน้ำกรองเอาน้ำใช้ล้างแผลได้ ยางจากราก ใช้อม กิน เคี้ยวแก้ไอ แก้เจ็บคอ ราก ใช้ตำแล้วนำมาพอกที่กิบเท้าควาย วัว สามารถฆ่าหรือป้องกันพยาธิได้ และยังสามารถนำมาสสมเหล้าตำพอกแก้ขาแขนบวมและอักเสบได้ เนื้อหุ้มเมล็ด ใช้ตำแล้วนำมาพอกแก้ฝีหลายหัว และใช้แก้เนื้องอกเกสรจากดอก เมื่อเข้าตาอาจจะทำให้เคืองตาได้ พรรณไม้ชนิดนี้สามารถใช้เลี้ยงครั้งได้

ลำห้วย ลำห้วยที่สำคัญได้แก่ ลำห้วยแม่ก้อน ซึ่งเป็นลำห้วยสายหลักในหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้อุปโภคและบริโภค มีต้นกำเนิดมาจากต้นน้ำในป่าลึก เป็นแหล่งอาหารสำคัญของชาวบ้านในการจับปลาและปู และใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร

น้ำตกและถ้ำ

น้ำตกห้วยอ้ายสาย มีการสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากผู้ที่ค้นพบน้ำตกนี้เป็นคนแรก ชื่อ “สาย” จึงเรียกชื่อน้ำตกว่า “ห้วยอ้ายสาย” จนถึงปัจจุบัน ระยะทางจากหมู่บ้านไปยังน้ำตกประมาณ 6 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางเดียวกับน้ำตกผาบ่องและถ้ำกระเจา เดินลัดเลาะไปตามป่าและลำห้วย เป็นน้ำตกที่ไหลมาจากต้นน้ำในป่าลึก ตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ 10 เมตร สภาพพื้นที่ยังคงความเป็นสภาพป่าที่สมบูรณ์ มีพรรณไม้ที่น่าสนใจมากมายเช่น เฟิร์นมหัศจรรย์ เฟิร์นยุคดึกดำบรรพ์ มอส ไลเคน และพรรณพืชสมุนไพรมากมาย โดยรวมแล้วเป็นน้ำตกที่สวยงามแต่มิ่้น้ำไม่มากนัก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านนาตอง

น้ำตกผาบ่อง ได้มีการสันนิษฐานว่ามาจาก คำว่า “บ่อง” ซึ่งหมายถึง หน้าผาที่ถูกเจาะเป็นรู ชาวบ้านจึงเรียกชื่อตามลักษณะของน้ำตกที่ไหลผ่านหน้าผาเป็นรูออกมาทางเดียวซึ่งลักษณะเหมือนกับมีใครมาเจาะรูให้น้ำไหลมาทางเดียว ระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงน้ำตกประมาณ 3 กิโลเมตร เดินลัดเลาะไปตามป่าและลำห้วย มีปริมาณน้ำที่มากกว่าน้ำตกห้วยอ้ายสายเพราะเป็นน้ำที่ไหลมาจากน้ำตกห้วยอ้ายสาย มีเส้นทางเข้ามาที่สามารถเดินเข้าไปถึงได้

ถ้าระอา ถ้าผาระอานี้ได้มีการสันนิษฐานว่า คำว่า “ระอา” น่าจะมาจากการเดินทางเข้าถึงถ้ำค่อนข้างลำบากและไกล ทำให้ผู้ที่เดินทางรู้สึกเหนื่อย เพราะเส้นทางมีความชัน ต้องเดินขึ้นเขาไปเรื่อย ๆ จนถึงตัวถ้ำ ทำให้ผู้คนที่เดินทางมาเที่ยวเอื่อมระอากับการเดินทาง ระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงถ้ำระอาประมาณ 4 กิโลเมตร โดยเดินลัดเลาะไปตามป่าและลำห้วย ผ่านน้ำตกผาบ่อง แล้วเดินแยกไปทางขวาขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงถ้ำลักษณะภายในถ้ำ สามารถเดินเข้าไปได้ประมาณ 15 เมตร

ถ้านาตอง คนในสมัยก่อนเชื่อว่าถ้านาตองเป็นถ้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะทุกคืนวันพระคือวันขึ้น 15 ค่ำ จะได้ยินเสียงฆ้องเสียงกลองดังออกมาจากถ้ำ ได้ยินไปทั้งหมู่บ้านนาตอง และเมื่อมีพระพุทธรูปมาจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำ เสียงเหล่านี้ก็เงียบไป ชาวบ้านนาตองเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์รักษาสมบัติอยู่ในถ้ำ ถ้านาตองเรียกชื่อตามหมู่บ้านนาตอง มี 5 ถ้ำ ย่อยด้วยกันดังนี้ ถ้ำที่ 1 เรียกว่า ถ้ำปูบันตานิ ซึ่งพบโครงกระดูกของคนที่ถูกเสื่อนำไปกินเหลือแต่โครงกระดูก ภายหลังได้มีพระพุทธรูปได้เข้ามาจำศีล ดังจะสังเกตได้จากอุปกรณ์เครื่องใช้ของพระพุทธรูปที่ยังคงมีให้ชมในปัจจุบัน ถ้ำที่ 2 เรียกว่า ถ้ำพระ พบพระพุทธรูปโบราณ ประการต่าง ๆ หลายองค์ ที่พระพุทธรูปได้นำมาประดิษฐานไว้ตามมุมต่าง ๆ ของถ้ำ ชาวบ้านจึงเรียกติดปากว่าถ้ำพระ ประกอบกับมีต้นไทรขึ้นในบ้านเหมือนเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของพระพุทธศาสนา ถ้ำที่ 3 หรือถ้ำบนสุดเรียกว่า ถ้ำเก้งจัน หมายถึง ความงามซึ่งมีเสาหินระยิบระยับอยู่ และมีหินงอกหินย้อยงดงามมากกว่าถ้ำอื่น ๆ เสาหินนี้มีลักษณะคล้ายแผ่นหลังและสะโพกของหญิงสาว ชาวบ้านจึงเรียกชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า “ถ้ำสาวงาม” นอกจากนี้ยังมีหินงอกหินย้อยออกมาจากผนังถ้ำ มองดูแล้วคล้ายนิ้วมือซ้ายของหญิงสาวที่รอคอยสวมแหวนจากคนรัก ถ้ำที่ 4 เรียกว่า ถ้ำรันตุ ซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยของงูเหลือม เพราะชาวบ้านเคยเห็นงูเหลือมขนาดใหญ่อาศัยอยู่ในถ้ำ ปัจจุบันไม่พบแล้ว นอกจากนี้ยังมีหินงอกและหินย้อยภายในถ้ำ มีลักษณะเหมือนเขี้ยวเสือกำลังอ้าปาก ถ้ำที่ 5 เรียกว่า ถ้ำสูด คือ ถ้ำที่ต้องลอดหินเข้าไปเพราะถ้ำนี้อากาศไม่ค่อยถ่ายเท ทำให้หายใจลำบากและทำให้เหนื่อย คำว่า “สูด” คนทางภาคเหนือแปลว่า “เหนื่อย” ส่วนคำว่า “สู” ก็หมายถึง “รู”

ถ้ำผาเข็ก แต่เดิมมีชาวบ้านมาอยู่ที่เชิงเขาข้างล่างของถ้ำ ชื่อหมู่บ้านผาเข็ก มีน้ำซึ่งไหลจากในถ้ำผ่านมากกลางหมู่บ้านชาวบ้านจึงเรียกถ้ำนี้ว่า "ถ้ำผาเข็ก" ต่อมาชาวบ้านได้อพยพไปอยู่ที่ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงถ้ำผาเข็กประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นทางที่มีลักษณะสูงชัน ทำให้การเดินทางค่อนข้างลำบากและเหนื่อยมาก ภายในถ้ำจัดว่ามีความสวยงามกว่าถ้ำอื่น ๆ มีหินงอกหินย้อยสามารถเดินเข้าไปในถ้ำได้ประมาณ 20 เมตร

สัตว์ป่า

เต่าปูลู เต่าชนิดนี้มีส่วนหางใหญ่มาก และด้านบนมีแผ่นแข็งปกคลุม ปากงุ้ม เป็นตะขอและมีกรามแข็งแรงมาก ทำให้ไม่สามารถจะหดตัวและส่วนคอเข้าภายในกระดองได้ หางยาวกว่ากระดองเป็นข้อปล้องสีเหลืองเรียงต่อกันกระดองหลังและกระดองท้องเชื่อมติดกันด้วยเนื้อเยื่อเหนียวมาก ยังมีลิ้นเล็ก ๆ ตรงกลางกระดองหลัง กระดองหลังมีสีเขียวเข้ม สีน้ำตาลแกมแดงหรือสีดำ กระดองด้านท้องสีเหลืองมีแต้มสีน้ำตาลเข้ม ลูกเต่ามักมีขอบกระดองด้านหลังหยักคล้ายฟันเลื่อย ออกหากินในเวลาากลางคืน กินปูน้ำตก ปลา หอย และกุ้ง ไม่ค่อยชอบกินอาหารจำพวกพืช อาศัยอยู่ตามลำธารน้ำเย็นบนภูเขาในระดับสูงกว่า 1,000 เมตร ปัจจุบันเต่าปูลูได้รับการประกาศให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 1 สาเหตุของการใกล้จะสูญพันธุ์ เนื่องจากชาวบ้านชอบกินเนื้อเพราะเห็นว่าอร่อย และการทำลายป่าดิบเขาและสภาพของลำธารลงอย่างรวดเร็วทำให้โอกาสคงอยู่ของเต่าปูลูเหลือน้อยลงและใกล้จะสูญพันธุ์ ในหมู่บ้านนาตองพบได้ตามลำห้วยบริเวณป่าใกล้เคียงของหมู่บ้าน

เลียงผา เป็นสัตว์จำพวกเดียวกับแพะและแกะ เมื่อโตเต็มที่มีความสูงประมาณ 1 เมตร ขาวและแข็งแรง ใบหูยาว ใหญ่ คล้ายใบหูลา ขนตามลำตัวค่อนข้างหยาบและมีสีดำ ด้านท้องขนสีจางกว่า มีขนเป็นแผงยาวบนสีข้างและสันหลังมีเขาทั้งในตัวผู้และตัวเมีย ตรงโคนเขามีลักษณะกลม หน้าเป็นวงแหวน โดยรอบค่อย ๆ เรียงไปทางปลายเขาและปลายเขาจะโค้งไปข้างหลังเล็กน้อย ในเวลากลางวันจะพักอาศัยตามถ้ำตันหรือในลุ่มน้ำออกหากินในตอนเย็นจนถึงพลบค่ำและในเวลาเช้ามีด อาหารได้แก่พืชต่าง ๆ แทบทุกชนิด เลียงผามีประสาทตา หู และรับกลิ่นดีมาก อาศัยอยู่ตามภูเขา ที่มีหน้าผาสูงชันที่มีป่าคลุม ในหมู่บ้านนาตองสามารถเห็นได้บริเวณถ้ำบนยอดเขาที่มีลักษณะสูงชัน บริเวณป่าใกล้เคียงหมู่บ้าน

ไก่ฟ้าหลังเงิน ไก่ฟ้าหลังเงินตัวผู้กับตัวเมียจะไม่เหมือนกัน ตัวผู้ขนหงอนสีดำอมเขียวปนน้ำเงิน ขนด้านบนของลำตัวส่วนใหญ่มีสีขาว ขนมีลายสีดำเหลืองเขียวอมน้ำเงิน ขนบนตัวส่วนใหญ่สีน้ำตาลปนสีทองและมีลายสีขาวเป็นรูปวงรี ชอบอาศัยอยู่บนภูเขาสูง ทั้งที่เป็นป่าดงดิบและเป็นป่าโปร่ง ชอบอยู่รวมเป็นฝูงเล็ก หรืออยู่เป็นคู่ ๆ ปราดเปรี้ยวมากโดยเฉพาะเวลาเช้า

และใกล้คำ อาหารได้แก่แมลงและเมล็ดพืชบางชนิด ผสมพันธุ์ในฤดูร้อน ทำรังตามแอ่งบนพื้นดิน ได้ พุ่มไม้ปูดด้วยใบไม้ ปัจจุบันนี้มีน้อยและหายาก พบได้ในบริเวณยอดเขาในป่าใกล้เคียง หมู่บ้านนาตอง

ปูก่ำ เป็นปูกูเขาที่มีรสชาติอร่อยมาก มีเฉพาะในหุบเขาที่มีภูเขาสูงและมีอากาศเย็นตลอดปี เช่น ที่บ้านแม่ลัว บ้านน้ำจ้อม บ้านน้ำกลาย และบ้านนาตอง เป็นต้น โดยในเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาว จะเป็นช่วงที่ชาวบ้านจะได้มีโอกาสลิ้มรสปูก่ำ ปูก่ำมีลำตัวเป็นสีม่วงปนดำหรือแดงปนดำ ซึ่งในภาษาพื้นเมือง เรียกว่า "ก่ำ" มีขนาดโตกว่าปูนาประมาณ 3-4 เท่าตัว โตเต็มที่เท่าฝ่ามือผู้ใหญ่ มีก้ามหรือครีบใหญ่โต ใช้สำหรับจับเหยื่อและศัตรู ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในลำห้วยและบนภูเขา

ปลามัน นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปยังหมู่บ้านนาตองแล้วไม่ได้ลิ้มรสอาหารพื้นบ้านโดยเฉพาะปลามันแล้วก็เหมือนไปไม่ถึงหมู่บ้านนาตอง ปลามันมีรสชาติพิเศษไม่เหมือนปลาชนิดอื่น คือมีความมันและรสชาติออกขมเล็กน้อย คล้ายปลากระบอกซึ่งอร่อยมาก สามารถนำมาทำเป็นอาหารที่ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของบ้านนาตองได้มากมายหลายอย่าง

การประกอบอาชีพของชาวบ้าน

การทำเมี่ยง การทำเมี่ยงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านนาตอง เรียกว่า "สวนเมี่ยง" โดยการปลูกเมี่ยงจะใช้เมล็ดหวานในฤดูฝนแล้วปล่อยให้มันขึ้นเองแต่จะให้ผลผลิตต่ำจึงนิยมปลูกกันเป็นแถวตามที่ลาดเชิงเขาเรื่อยไปจนถึงยอดเขา หน่วนุ่นแลรักษาประมาณ 3 ปี ก็เก็บใบได้ และเก็บใบเรื่อยไปจนกว่าต้นจะแก่ตาย ในปีหนึ่ง ๆ จะเก็บใบเมี่ยงได้ 5-6 เดือนเท่านั้นเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์จากนั้นก็หยุดเก็บ เพราะใบอ่อนหมดต้น ชาวบ้านจะออกเก็บใบเมี่ยงตั้งแต่เช้า โดยเลือกเก็บใบขนาดกลาง คือ ไม่อ่อนและไม่แก่จนเกินไป จนได้เต็มกำมือจึงใช้ตอกมัดถือเป็นหนึ่งกำมือ แล้วเอาใส่ตะกร้าที่สะพายไว้ข้างหลัง อัตราค่าจ้างเก็บใบเมี่ยงคิดกันเป็นกำประมาณกำละ 1 บาท (รวมหนึ่ง) เมื่อเก็บใบเมี่ยงสด ๆ มาแล้วก็นำมาวางเรียงกันในไหไม้จนเต็มซึ่งไหใบหนึ่งจะจุเมี่ยงได้หลายร้อยกำ ไหหนึ่งเมี่ยงมีรูปทรงเหมือนครกตำข้าวแต่สูงกว่า ทำจากไม้มะเดื่อหรือไม้เนื้อแข็งและมีไม้ยาวขนานข้าง สำหรับคนยกจะตั้งหม้อหนึ่งบนเตาไฟซึ่งใช้ฟืนจนน้ำในหม้อเดือด ซึ่งโดยทั่วไปจะหนึ่งประมาณ 1 ชั่วโมง จากนั้นก็ยกไหหนึ่งเมี่ยงลงแล้วปล่อยให้ใบเมี่ยงเย็น จึงนำไปหมักน้ำในไหหมักนานประมาณ 1 เดือน จึงจะได้ใบเมี่ยงที่ใช้อ้อมกับเกลือได้

การปลูกข้าว การทำนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การทำนาดำและการปลูกข้าวไร่ โดยเน้นเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน การทำนาจะเริ่มทำการเพาะปลูกตั้งแต่เดือนมิถุนายนไปจนถึงเกี่ยวในราวเดือนธันวาคม – มกราคม สำหรับพันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์ข้าวเหนียวพื้นเมือง

หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวก็จะทำการหมุนเวียนบำรุงดินโดยการปลูกถั่ว เพื่อเตรียมการรอกปลูกข้าวในครั้งต่อไป ส่วนข้าวไร่ก็ทำเช่นเดียวกับการทำนา แต่ต่างกันตรงที่ไม่ต้องการการดูแลมากมาย อาศัยน้ำในช่วงฤดูฝนและทำการเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูหนาวเช่นเดียวกัน

การทำไร่กาแฟ พันธุ์กาแฟที่นิยมปลูกกันในหมู่บ้านนาตอง คือ กาแฟพันธุ์โรบัสต้า (Robusta) ซึ่งมีลักษณะใหญ่กว่าพันธุ์อะราบิก้า ต้นสูงประมาณ 7-16 ฟุต ข้อปล้องยาว ใบมีขนาดใหญ่สีเขียวเข้มแต่ไม่เป็นมัน จากอายุการออกดอกจนถึงอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 10 – 11 เดือน กาแฟจะเริ่มให้ผลผลิตหลังจากการปลูกแล้วประมาณ 3 ปี ช่วงของการให้ผลผลิต คือ เดือนพฤศจิกายน – เมษายน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้นกาแฟและสภาพของพื้นที่ปลูก

การทำสวนผลไม้ สวนผลไม้ของบ้านนาตอง เช่น สวนมะขาม และสวนกลางสาต ปัจจุบันมีประมาณ 13 ครัวเรือนที่มีสวนผลไม้ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่ผลผลิตได้ไม่ดีเท่าที่ควรเนื่องจากสภาพดินไม่เหมาะสม ทำให้ชาวบ้านไม่นิยมปลูกกันมากนัก

ปลูกผักสวนครัว การปลูกผักสวนครัวมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่เหลือก็ขายภายในหมู่บ้าน ส่วนมากจะปลูกผักสวนครัวในช่วงฤดูหนาว ผักที่นิยมปลูกได้แก่ ผักกาดขาว กระน้ำ ซาโยเต้ ถั่วฝักยาว มะเขว่น หอมแดง และพริก เป็นต้น โดยมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกในปีต่อไป รายได้ไม่ค่อยมีโดยมากจะปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

การเลี้ยงสัตว์ บ้านนาตองมีการเลี้ยงไว้ใช้งานในการเกษตร และเลี้ยงไว้เป็นอาหารสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้ในงานเกษตรกรรมได้แก่ กระบือ วัว ส่วนสัตว์เลี้ยงประเภทหมู และไก่ เลี้ยงเพื่อขาย และเพื่อบริโภคหากเหลือนิยมจึงนำมาขายภายในหมู่บ้าน

การหาของป่า ของป่าที่ชาวบ้านหาออกมาขายส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ป่า พืชสมุนไพร ก้อยไม้ป่า หน่อไม้ เห็ด และผัก เป็นต้น ของป่าจะถูกนำไปขายภายในหมู่บ้าน หรือ บริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนรายได้จะได้ไม่แน่นอนแล้วแต่ชนิดของป่าที่หาได้ แต่โดยมากจะนำไปบริโภคเอง

3. บ้านห้วยฮ่อม

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานชุมชน

สถานที่ตั้ง บ้านห้วยฮ่อมตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ประกอบด้วยประชากร 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1)ชาวไทยพื้นราบ อาศัยอยู่ที่บ้านปากห้วยฮ่อม 2) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง (ม้งดำ) อาศัยอยู่ที่บ้านห้วยฮ่อมบนและห้วยฮ่อมล่าง เรียกอีกอย่างว่า บ้านผามุง และบ้านน้ำก้า และ 3) ชาวเผ่าตองเหลือง อาศัยอยู่บ้านบุญยืน

ชาวไทยพื้นราบ : บ้านปากห้วยอ้อย

หมู่บ้านปากห้วยอ้อย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลบ้านเวียง ประชาชนที่อาศัยอยู่เป็นชาวพื้นเมือง ใช้ภาษาคำเมืองในการพูด ชาวเมืองส่วนมากเป็นชาวไทย

การคมนาคม บ้านปากห้วยอ้อยสามารถเดินทางโดยรถยนต์ได้ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางแรกเริ่มจากที่ว่าการอำเภอร่องกวางตรงไปยังบ้านปากทาง (ตำบลร่องเข้มน) ถึงสี่แยกเลี้ยงขวาไปเชียงราย ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที เส้นทางที่ 2 เริ่มจากที่ว่าการอำเภอร่องกวาง ขับรถตรงไปยังเส้นทางสายแพร่ - น่าน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 50 นาที

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง : บ้านห้วยฮ่อม

เป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ หมู่ 5 ตำบลบ้านเวียง เป็นหมู่บ้านภูเขาเผ่าม้งดำ อาศัยอยู่บริเวณป่าสงวน บริเวณลุ่มน้ำเกรด A โดยชุมชนนี้จะอยู่ในพื้นที่สูงมีทางลูกรังเชื่อมต่อระหว่างบ้านปากห้วยอ้อยมายังบริเวณบ้านห้วยฮ่อม จะแบ่งเป็นห้วยฮ่อมล่าง ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บ้านน้ำก้า ส่วนห้วยฮ่อมบนมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ผามุง บ้านห้วยฮ่อมบน มีประชากรทั้งหมด 417 คน เป็นชาย 98 คน เด็กชาย 95 คน หญิง 116 คน เด็กหญิง 108 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 39 ครัวเรือน มีประชากรที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยจำนวน 25 คน หรือจำนวน 3 ครัวเรือน บ้านห้วยฮ่อมล่าง มีประชากรทั้งหมด 227 คน เป็นชาย 25 คน เด็กชาย 54 คน หญิง 21 คน เด็กหญิง 21 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 27 ครัวเรือน มีประชากรที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยจำนวน 18 คน หรือ จำนวน 4 ครัวเรือน

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดกับ บ้านห้วยเสียด ตำบลห้วยโรง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ทิศใต้ ติดกับ บ้านต้นหนูน หมู่ 7 ตำบลบ้านเวียง จังหวัดแพร่ ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านปากห้วยอ้อย หมู่ 5 ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

การคมนาคม เส้นทางคมนาคมจากบ้านห้วยฮ่อม ถึงตัวอำเภอสามารถใช้เส้นทางเดียวกันกับบ้านปากห้วยอ้อยได้ แต่ถ้าจะเดินทางไปยังบ้านห้วยฮ่อมจะต้องวิ่งรถผ่านบ้านปากห้วยอ้อยไปตามทางลูกรังอีก 4 กิโลเมตร เป็นทางขึ้นเขา ลักษณะค่อนข้างชันใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 20 นาที สภาพถนนไม่ดีเท่าที่ควร ในฤดูฝนไม่สามารถใช้รถยนต์ในการเดินทางได้เพราะถนนค่อนข้างลื่น

การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยจะนิยมปลูกข้าวไร่ไว้รับประทานเอง และปลูกกะหล่ำปลีหรือกะหล่ำดอกเป็นพืชเศรษฐกิจ ปลูกพริกขี้หนู ปลูกมะเขือเทศ และมีการทำสวนลิ้นจี่

เผ่าตองเหลือง : บ้านบุญยืน

เผ่าตองเหลืองมีประชากรทั้งหมดรวม 93 คน เป็นชาย 25 คน หญิง 21 คน เด็กชาย 26 คน เด็กหญิง 21 คน ก่อนหน้านั้นเผ่าตองเหลือง เป็นชนเผ่าเร่ร่อนมักจะย้ายถิ่นฐานตามทีต่าง ๆ ที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ เช่น มีแหล่งน้ำพอเพียง มีสัตว์ป่าชุกชุม มีพืชพรรณต่าง ๆ แต่จะย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย ๆ หากที่ใดอาหารเริ่มขาดแคลนชนกลุ่มนี้จะอพยพไปอยู่ที่อื่นก่อน เมื่อเวลาผ่านไป ก็จะย้ายกลับมายังแหล่งอาหารเดิมเผ่าตองเหลืองถือว่าเป็นชนเผ่านักอนุรักษ์เผ่าหนึ่ง เนื่องจากวิถีการดำรงชีวิตของชนเผ่านี้จะอาศัยธรรมชาติเป็นตัวกำหนด เช่น การย้ายถิ่นของตองเหลือง ถ้าพืชพรรณ อาหารเริ่มขาดแคลน ชนเผ่านี้ต้องย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น หลังจากนั้นจึงย้ายกลับมาถิ่นเดิม เมื่อเห็นว่าธรรมชาติเริ่มสร้างสมดุลในตัวเอง พืชพรรณหรืออาหารเริ่มอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมแล้ว หรือการขุดมันในการนำมาทำอาหาร ชนเผ่านี้จะไม่ขุดมากินหมด แต่จะเลือกขุดเฉพาะที่มีขนาดสามารถรับประทานได้เท่านั้น ส่วนที่เหลือจะฝังดินไว้เพื่อให้ขยายพันธุ์ต่อไปได้ ชนเผ่าตองเหลือง เป็นเผ่าที่ด้วยพัฒนาและขาดโอกาสเป็นอย่างมาก แต่ชนกลุ่มนี้ก็มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่น่าสนใจ เผ่าตองเหลืองเรียนรู้การดำรงชีวิตในป่าได้อย่างน่าอัศจรรย์ รวมทั้งยังมีการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันชนเผ่าตองเหลืองมีประชากรเหลืออยู่ไม่มากนัก แต่ก็ได้รับการพัฒนามาบ้าง โดยอยู่ในความดูแลของคุณบุญยืน สุขเสน่ห์ และครอบครัว นอกจากนี้ยังมีครอบครัวลุงคำ ซึ่งทั้งสองครอบครัวนี้เป็นมิชชันนารีมาจากสหรัฐฯและออสเตรเลีย ซึ่งเป็นเป้าหมายและจุดประสงค์ที่จะพัฒนาชนเผ่าตองเหลืองให้มีโอกาสที่ดีขึ้น

การคมนาคม เส้นทางเผ่าตองเหลืองมีการคมนาคมที่ไม่สะดวก ถนนเข้าไปลำบาก ต้องนั่งรถหรือเดินต่อบ้านผามุงซึ่งเป็นบ้านชาวเขาไปอีก 300 เมตร

ลักษณะที่อยู่อาศัย บ้านของเผ่าตองเหลือง จะเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ทำด้วยไม้ไผ่ นำมาทำเป็นฝาบ้าน หลังคามุงด้วยหญ้าคาถัก ยกพื้นสูงประมาณ 1 – 2 ฟุต ไว้สำหรับนอนอย่างเดียว ไม่มีห้องครัว และห้องน้ำ เวลาจะหุงต้มอาหารจะทำเป็น สามเส้า (นำหิน มาตั้งเป็นรูปสามเหลี่ยม เพื่อก่อไฟข้างล่าง แล้วนำหม้อหรือกระทะวางข้างบน) ซึ่งจะประกอบอาหารบริเวณข้าง ๆ กระท่อม ส่วนมากใช้เชื้อเพลิงหุงต้มจากเศษกิ่งไม้แห้งในป่ามาทำเป็นฟืน

การประกอบอาชีพ เผ่าตองเหลืองปัจจุบัน ประกอบอาชีพรับจ้างทำไร่ หรือใช้แรงงานเป็นส่วนมาก และมักจะไปรับจ้างชาวเขาเผ่าม้ง มีบางส่วนที่รับจ้างคุณบุญยืนปลูกป่า พัฒนาการของชาวตองเหลืองขณะนี้คือ บางคนเริ่มรู้จักการปลูกผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์บ้างแล้ว แต่การเกษตรที่นี้ยังเป็นลักษณะของการเกษตรยังชีพ ชาวตองเหลืองไม่รู้จักการค้าขาย

การศึกษาของเผ่าตองเหลือง มีโรงเรียนอยู่ 1 แห่ง เป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนห้วยฮ่อม มีครูประจำอยู่ 2 คน นอกจากนั้นยังมีครูจ้างสอนอีก 2 คน คือ คุณพองจันทร์ สุขเสน่ห์ และคุณแยะ ชาวเขาเผ่าม้ง มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 คน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน มีนักเรียนศึกษาผู้ใหญ่อยู่ทั้งหมด 30 คน เป็นชาย 15 คน เป็นหญิง 15 คน จากการสอบถามข้อมูลยังไม่มีผู้ใดจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขณะนี้นักเรียนที่ได้เรียนระดับชั้นที่สูงที่สุด คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 5 คน

ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน

ชาวไทยพื้นราบ : บ้านปากห้วยฮ่อม

ประเพณีทานข้าวใหม่ ประเพณีทานข้าวใหม่ ปีนี้ทำเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2543 หรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้ายของทุกปี โดยทุกบ้านจะนำข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ในปีนั้นไปทำบุญตักบาตร เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

การทำนายผีกะโล้ง กะโล้งเป็นภาษาพื้นเมือง หมายถึงกะลามะพร้าว ผู้ที่ทำพิธีนี้คือ นางแฉง กาบแก้ว อายุ 55 ปี หมู่ที่ 5 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด ปลูกอ้อยที่นางแฉงใช้ในการทำนาย ได้แก่ กะลามะพร้าว ไม้กระดานขนาดประมาณ 4 X 10 นิ้ว หากสิ่งที่ตั้งใจถามแล้วเป็นไปดังที่ตั้งใจไว้กะลาจะหยุดหมุนเองแต่ถ้าสิ่งที่หวังไว้จะไม่สำเร็จกะลาจะไม่เคลื่อนที่เลย สิ่งที่ทำนายนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อและศรัทธาของแต่ละคนไม่สามารถพิสูจน์ได้

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง : บ้านห้วยฮ่อม

ประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีปีใหม่ ประเพณีปีใหม่ของชาวม้ง เริ่มขึ้นในเดือนธันวาคม – มกราคม ของทุก ๆ ปี พิธีนี้จะมีการบอบานสำหรับปีใหม่และแก้บนสำหรับปีเก่าที่ผ่านมา ในช่วงเวลานี้ชาวม้งจะมีพิธีกรรมเช่นไหว้บรรพบุรุษ มีการดื่มเหล้าข้าวโพดจากเขาวัว ซึ่งการดื่มเหล้าในลักษณะนี้จะมีไม่บ่อยนัก และพวกเขาจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่สีสันสดใส มีเครื่องประดับเงินสวยงาม มีการเล่นลูกข่าง ที่ทำด้วยไม้ และมีการแข่งขันกันตามกติกาที่กำหนดขึ้นมา

ประเพณีงานศพ เป็นพิธีกรรมที่ชาวม้ง ให้ความสำคัญมาก เจ้าภาพมักจะเก็บศพไว้ในบ้านนานหลายวัน เพื่อรอญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลได้เดินทางมาร่วมพิธีฝังศพครบทุกคน ดังนั้นงานศพม้งแต่ละราย กว่าที่จะถึงวันสุดท้ายที่จะนำไปฝัง ศพจะมีสภาพอืดบวมและมีกลิ่น เพราะบางครั้งม้งจะไม่เอาศพใส่โลง แต่บางรายก็นำใส่โลงแล้วปิดฝาแต่ก็สามารถเปิดดูได้ และที่สำคัญ

จะไม่ฉีดยาศพ ทั้งนี้เป็นข้อปฏิบัติด้วยมารยาทการมีส่วนร่วมพิธีกรรมนี้ มิควรจะแสดงอาการรังเกียจสภาพการจัดงานศพและกลิ่นศพ ถ้าหากจำเป็นสามารถปฏิเสธที่จะไม่ไปร่วมงาน **สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ**

บ้านที่อยู่อาศัย โครงสร้างภายในบ้านม้ง ประกอบด้วยพื้นที่สำคัญ 5 แห่ง คือ หิ้งผีลี้กั้ง หรือ ลี้กั้ง เสากลางบ้าน ประตูหน้าบ้าน เตาไฟเล็ก และเตาไฟใหญ่ บริเวณเหล่านี้จะมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ หรือเรียกว่า “ผี”

หิ้งผีลี้กั้ง อยู่บริเวณฝาบ้านด้านที่อยู่ตรงข้ามกับประตูทางเข้าออกของตัวบ้าน ลักษณะทั่วไปเป็นเพียงกระดาษสีขาว สีเหลืองจัดรูปขนาดไม่เกิน 12 นิ้ว จะมีขนไก่ติดอยู่ตามกระดาษแผ่นนี้ 2 – 3 ชั้น กระดาษสีขาวแผ่นนี้เป็นตัวแทน “ผีลี้กั้ง” ติดกับฝาผนัง ไม่มีหิ้งสำหรับวางเครื่องบูชา ในช่วงเวลาของพิธีกรรมวันขึ้นปีใหม่ ชาวม้งเชื่อว่า ลี้กั้ง เป็นสิ่งที่ให้ความสุข มีความกินดีอยู่ดีให้กับทุกคนในบ้าน ช่วยบันดาลทรัพย์สินต่าง ๆ เข้ามาสู่บ้าน ทุก ๆ ปีในช่วงปีใหม่เจ้าของบ้านจะเซ่นไหว้ ด้วยไก่ 1 ตัว เป็นประจำทุกปี

เสากลางบ้าน ถ้ายืนหันหน้าเข้าหา ลี้กั้ง ทางซ้ายมือ บริเวณตรงหน้าห้องนอนของผู้อาวุโสในบ้าน จะเป็นที่ตั้งของเสากลางบ้าน มีลักษณะเป็นเสาสูงทางเหลี่ยมหรือกลมก็ได้ แต่ข้อสำคัญจะต้องเป็นเสาไม้จริงเท่านั้น “ผี” อยู่ที่เสาด้านนี้

ประตูหน้าบ้าน จะมี “ผี” สถิตอยู่ที่บ้านประตูทางซ้ายมือ ที่อยู่แนวเดียวกับเสากลางบ้าน

เตาไฟเล็ก มี “ผี” อยู่บริเวณพื้นดินที่ตั้งเตาไฟ อยู่คนละด้านกับประตูที่มี “ผี” เตาไฟนี้ใช้ประกอบอาหารทั่วไป ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะสามารถทำให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีอาหารกินอย่างสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย

เตาไฟใหญ่ มี “ผี” ซึ่งมีขนาดใหญ่มาก เป็นเตาก่ออิฐฉาบปูน ตั้งอยู่ตรงบริเวณฝาบ้านด้านเดียวกับที่ติด ลี้กั้ง แต่จะอยู่มุมห้องใกล้กับประตูเล็ก เตาไฟนี้ใช้สำหรับประกอบอาหารเลี้ยงหมูเป็นหลัก ซึ่งเป็นสัตว์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ดังนั้นเตาไฟนี้ จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยดูแลสัตว์เลี้ยงของบ้านให้อยู่ดีเป็นสุข

เผ่าตองเหลือง : บ้านบุญฮีน ตองเหลือง หรือ มลาปรี จัดอยู่ในกลุ่ม

ชาวมอญ-เขมร มีต้นกำเนิดอยู่บริเวณต้นแม่น้ำโขง ประเทศลาว ภายในประเทศไทยมักพบตองเหลืองที่จังหวัดน่าน และตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ชาวมลาปรีเป็นชาวเขากลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเร่ร่อนอยู่ในป่า ชนกลุ่มนี้ในอดีตยังไม่มีเสื้อผ้านุ่งห่มมากนัก ลักษณะเครื่องนุ่งห่มจะมีผ้าเล็กปิดเฉพาะส่วนด้านหน้าอวัยวะเพศเท่านั้น แต่ในปัจจุบันชนเผ่านี้มีเสื้อผ้า

ใช้กันมากขึ้น ซึ่งได้รับจากการบริจาค เพราะชนกลุ่มนี้ไม่รู้จักรักษาผิว เมื่อถึงฤดูหนาวอากาศเย็น จะแก้ปัญหาโดยการสูบไปร์ (คล้ายการสูบบุหรี่) ให้ร่างกายเกิดความอบอุ่นอยู่เสมอ ในอดีตชาว ตองเหลืองยังไม่วัดการเพาะปลูก มักจะเก็บพืชผักผลไม้และของจากป่านานาชนิดมาเป็นอาหาร ได้แก่ มันชนิดต่าง ๆ เช่น มันเล็ก มันสีเลือดหมู มันจำรวมะพร้าวและมันอื่น มันบางชนิดขุดลึกลงไป ประมาณ 50 เซนติเมตร อาจมีน้ำหนักประมาณ 7 – 8 กิโลกรัม วิธีการขุดมันของตองเหลืองนั้นไม่ เหมือนมัน คือเมื่อหาต้นมันได้แล้วก็จะใช้เสียมปลายแหลมหรือเสียมขุดดินรอบ ๆ โคนต้นมันจนได้ หัวมันขึ้นมา จากนั้นก็จะหักเอาเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อมันไปทำอาหารและจะปล่อยให้เนื้อมันส่วนที่เป็น จุกหัวระหว่างต้นและหัวมันไว้ประมาณ 1 – 2 นิ้ว ผึ่งกลบไว้ในหลุมเก่า เมื่อฝนตกมันในหลุมก็สามารถเจริญเติบโตให้หัวมันใช้เป็นอาหารในปีต่อ ๆ ไปได้อีก ช่วงฤดูฝนป่ามีความอุดมสมบูรณ์มี อาหารสำหรับตองเหลืองมากกว่าฤดูกาลอื่น นอกจากหน่อไม้ เห็ด และหน่อหวายอ่อน ๆ ที่เผ่า ตองเหลืองสามารถเก็บได้แล้วยังมีพืชพันธุ์ไม้บางชนิดที่ชนเผ่าอื่นอาจไม่เคยบริโภคแต่ชาว ตองเหลืองรู้จักนำมาทำเป็นอาหาร ส่วนผลไม้จากป่า เช่น กล้วยสุก มะขามป้อม มะม่วง ลูกตำลิว และลูกหวายเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งซึ่งมีคุณค่าทางอาหารที่ให้คุณประโยชน์ต่อชาวมลาบรี นอกจากนี้ ยังรู้จักการนำพืชมาทำเป็นยาสมุนไพรรักษาโรค เช่น นำต้นสะอาด มาต้มกับน้ำแล้วนำมาพอก ศีรษะเพื่อรักษาไข้ป่า

เครื่องมือใช้สอยหลายอย่างของชาวตองเหลืองเป็นสิ่งที่ทำมาจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ ตามธรรมชาติ ต้นไม้ นับว่าเป็นไม้ที่มีประโยชน์ต่อชาวมลาบรีมาก มีผู้ศึกษาบางรายจัดความเจริญ แห่งวัฒนธรรมของตองเหลืองให้อยู่ในยุคไม้ไผ่ จะเห็นได้ว่าชาวมลาบรีใช้กระบอกลูกไม้แทนภาชนะ หุงต้ม ใช้ทำกระบอกลูกไม้ กล้องยาสูบ ขลุ่ยส่งสัญญาณ กลักใส่พริก เกลือและของใช้เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้ยังใช้ทำขุนในการถักทอถุงย่าม บางครั้งนำต้นหวายมาจักเป็นเส้นเพื่อสานเสื่อและ ตะกร้าใส่ของ ชาวมลาบรีใช้เชื้อเพลิงจากกิ่งไม้แห้งและต้นไม้ที่หักโค่นอยู่ตามป่าเป็นฟืนสำหรับการ หุงต้มอาหารและให้ความอบอุ่นรวมทั้ง ให้แสงสว่างในยามมืดค่ำระหว่างฤดูหนาวหรือฤดูฝน ซึ่งมักจะเห็นชาวมลาบรีและสุนัขนั่งนอนล้อมรอบกองไฟ การจับสัตว์ ชาวมลาบรีมักมีการล่าสัตว์ เช่น หนู ตุ่น และอื่น โดยสังเกตจากขุยดินซึ่งสัตว์เหล่านี้จะขุดคุ้ยจากใต้ดินขึ้นมากองไว้บนผิวดิน ขุยดินใหม่จะมีสีดินแดงถึงความชุ่มชื้นมากกว่าขุยดินเก่า ๆ นอกจากนี้ยังจับผีเสื้อ แยก กิ่งก่า เต่า นก และไขนกกมาทำอาหาร ชาวมลาบรีจะไม่กินอาหารสด ๆ และ ดิบ ๆ เนื้อสัตว์ กุ้ง หอย ปู ปลา หัวมันและผักนานาชนิดจะทำให้สุกก่อนกินเสมอ โดยใช้วิธีต้มในกระบอกลูกไม้ไผ่ ย่าง หรือเผาไฟ

ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับความผิดผีของ ชาวมลาบรีไม่ซับซ้อนเหมือนกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ซึ่งการผิดผี คือ ในกรณีที่ผู้หญิงมีชู้กับชายอื่น

ผู้ชายจะหย่าร้างทันที เพราะว่าตนเองจะมีเคราะห์หรือจะต้องมีอันเป็นไป เช่นอาจถูกต้นไม้ล้มทับ หรือถูกงูกัดหรือถูกของมีคมบาดมือ ในกรณีที่มีการทำคลอดห้ามผู้ชายเข้าไปช่วยทำคลอดด้วย โดยเด็ดขาด ในกรณีที่มีการฝังศพ เช่น ผู้หญิงเสียชีวิตบรรดาผู้หญิงด้วยกันจะห้ามศพผู้หญิงไปฝังกันเอง และถ้าผู้ชายเสียชีวิตผู้ชายจะห้ามศพผู้ชายไปฝังเองเช่นกัน ผู้ชายเผ่าตองเหลืองบางคนให้ความสำคัญกับส่วนศีรษะของตนมาก ถ้ามีคนไปจับศีรษะถือว่าผิดผี จะเจ็บปวดอวัยวะของร่างกาย ไม่มีแรงทำงาน

ปัจจุบันชาวมลาบรีที่บ้านห้วยฮ่อมได้รับการพัฒนาจากคุณบุญยืน สุขเสน่ห์ โดยทำให้ไม่ต้องอพยพเคลื่อนย้ายไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังรู้จักเรียนหนังสือ มีชื่อและนามสกุล รู้จักการใส่เสื้อผ้า รู้จักการรักษาโรคด้วยยา มีการเพาะปลูก และรู้จักการใช้เงินเพื่อแลกซื้อของและค่าแรงงาน แต่อย่างไรก็ตามชาวมลาบรีเหล่านี้ยังไม่สามารถมีบัตรประจำตัวประชาชนได้ แต่ในอนาคตชาวเผ่าตองเหลืองเหล่านี้มีโอกาสเป็นคนไทยและมีบัตรประชาชนเหมือนกับคนไทยด้วยกัน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าธรรมชาติ เป็นสภาพป่าไม้เป็นป่าลุ่มน้ำกรด A มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ คือ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้สัก ลักษณะของป่ายังเป็นป่าที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ป่าไม้ที่มีอยู่ในบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านนี้ ส่วนมากเป็นป่าเต็งรัง ต้นไม้ใหญ่ ๆ ยังคงมีอยู่บ้างแต่ไม่มากเหมือนแต่ก่อน บางส่วนก็เป็นป่าไผ่ ไม้ในป่าที่มีอยู่ก็มี เช่น เจซา เสเซ็ง สัก แงะ เปา กระยาเลย และไม้เนื้ออ่อนชนิดต่างๆ

พืชสมุนไพร ป่าไม้ของชุมชนแห่งนี้ มีพรรณไม้ขึ้นนานาชนิด เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง สัก เต็ง รัง ไม้ซาง และ ตำว ไม้มะจิ้ม ก่อ กระบก ซ้อ มะเหียง ไม้ประดู่ ไม้แงะ ไม้ติ้ว ไม้เปกล้า และมีพืชสมุนไพร เช่น ฮ่อสะพายควาย จักค่าน ม้าแม่ก่า มะเขือแจ้พะ จำพวกที่นำมาเป็นยาดองเหล้า เช่น ใบบัวบกหรือ ผักหนอก รากหญ้าคา รากมะเขือแจ้ จักค่านแดง มะตูมหรือมะปิ่น หวาย นำมาตากแห้งแล้วดองกับเหล้า บอระเพ็ด หรือ จุ่มจะริง ใช้ดองสด ๆ สำหรับบรเพ็ดนี้ บางครั้งก็เอาไปให้สัตว์เลี้ยงที่ไม่สบายกิน ช่วยให้เจริญอาหาร อีกอย่าง คือ มะขามป้อม สามารถนำมารับประทานสด ๆ ช่วยแก้กระหาย และมีวิตามิน

น้ำตก

น้ำตกร้อยชาววา อยู่เลยสะพานข้ามแม่น้ำไปอีก 800 เมตร แยกขวาระหว่างทางขึ้นไปยังบ้านห้วยฮ่อม เข้าไปอีก 205 กิโลเมตร เหตุที่เรียกน้ำตกร้อยชาววา เนื่องจากวัดตามสูงของน้ำตก ได้หนึ่งร้อยยี่สิบวา (1 วาเท่ากับ 2 เมตร) มีความสวยงามหอมล้อมด้วยธรรมชาติเหมาะแก่การเดินทางมาพักผ่อน

น้ำตกตาดหมอก น้ำตกตาดหมอก เป็นน้ำตกที่อยู่ในพื้นที่บ้านผามุง เป็นน้ำตกสูงชั้นเดียว มีหุบเขาล้อมรอบ น้ำที่ตกมาจากมุมสูงเมื่อตกกระทบถึงแอ่งด้านล่างจะมองดูคล้ายหมอก มีโขดหินให้นั่งเล่น มีดอกเอื้องและพันธุ์ไม้ป่าต่าง ๆ ขึ้นอยู่ตามพื้นดิน

อุทยานการศึกษา เป็นพื้นที่ของโรงเรียนบ้านห้วยฮ่อม มีที่พักสำหรับนั่งเล่น มีทางลงไปด้านล่าง มีลำธารเล็ก ๆ ไหลผ่าน สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนได้ บรรยากาศเป็นธรรมชาติร่มรื่น

4. บ้านแม่ทราย

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานชุมชน

สถานที่ตั้ง ชุมชนตำบลแม่ทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านแม่ทราย หมู่ที่ 2 บ้านแม่ทรายต้นมื่น หมู่ที่ 3 บ้านแม่ทรายใต้ และหมู่ที่ 4 บ้านแม่ทรายต้นมื่นเหนือ ซึ่งทั้ง 4 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีอาณาเขตดังนี้ ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลไผ่โทน และตำบลร้องกวาง อ.ร้องกวาง ทิศตะวันตกติดกับตำบลร้องกวาง อำเภอร้องกวาง ทิศเหนือติดต่อกับตำบลเตาปูน อำเภอสอง ทิศใต้ติดกับตำบลร้องกวาง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ บ้านแม่ทรายมีพื้นที่ 116,469 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 72,793 ไร่ ตั้งอยู่นอกสุขาภิบาล ทั้ง 4 หมู่บ้านมีครอบครัวจำนวน 480 ครอบครัว แยกเป็นเพศชาย 952 คน เพศหญิง 909 คน รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,861 คน

การคมนาคม ตำบลแม่ทรายมีถนนไปยังอำเภอที่ใกล้ที่สุด 1 เส้นทาง เป็นทางลาดยาง ระยะทาง 5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 10 นาที เส้นทางจากอำเภอร้องกวางเข้าไปบ้านแม่ทรายผ่านมหาวิทยาลัยแม่ใจ-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ด้านหน้ามหาวิทยาลัยฯ เข้าไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร จะถึงตำบลแม่ทราย ส่วนระยะทางจากตำบลแม่ทรายไปยังจังหวัดแพร่มีระยะทาง 35 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที

บ้านที่อยู่อาศัยและร้านค้า ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ได้ถุนสูง บางบ้านเทพื้นด้วยปูน บางบ้านเป็นพื้นดินซึ่งจะทำให้เก็บอุปกรณ์เครื่องมือทำการเกษตร ที่จอดรถ เป็นที่สำหรับพูดคุยและต้อนรับแขกผู้มาเยือน เพดานบ้านไม่มีแต่จะทำได้เป็นที่เก็บไม้ ฝาบ้านจะทำเป็นแนวตั้ง เสาบ้านมีขนาดใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 30-70 เซนติเมตร ในสมัยก่อนจะตัดไม้จากป่าใกล้หมู่บ้านแล้วใช้ช้างลากเข้ามาในหมู่บ้าน หลังคามุงด้วยกระเบื้องหรือสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ บริเวณบ้านมีพื้นที่ประมาณ 200 ตารางวา มีขุ่ยข้าวเกือบทุกหลังคาเรือน มีการปลูกพืชผักสวนครัวเอาไว้รับประทาน นอกจากนี้ในบริเวณบ้านยังมีการปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย และมะขาม มีบ่อน้ำตื้นสำหรับใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนแทบทุกครัวเรือนและมีลานสำหรับซักผ้าและตากผ้า ส่วนห้องครัว ถ้าเป็นบ้านสองชั้นห้องครัวจะอยู่ชั้น

ล่าง แต่ถ้าเป็นบ้านชั้นเดียวห้องครัวจะอยู่ด้านหลัง ทุกบ้านจะมีห้องน้ำโดยนิยมสร้างแยกจากตัวบ้าน ลักษณะห้องน้ำเป็นแบบส้วมซึม ซึ่งสร้างถูกสุขลักษณะ การกำจัดขยะของหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้บริการกำจัดขยะให้แก่ประชาชนในตำบล และเก็บค่าบริการเดือนละ 10 บาท จะเก็บทุก ๆ วันเสาร์ แล้วนำไปกำจัดที่หลุมขยะขนาดใหญ่บริเวณที่สาธารณะของหมู่บ้านเขตหมู่ที่ 2 ไปทางอ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวง ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร ส่วนความเชื่อเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้าน การกระทำต่อไปนี้ชาวบ้านเชื่อว่าถ้าทำแล้วจะทำให้หมู่บ้านอย่างมีความสุข ต้องมีเรื่องเดือดร้อนหรือทุกข์ใจอยู่เสมอ เช่น การสร้างบ้านคร่อมจอมปลวก การสร้างบ้านคร่อมครกกระเดื่อง การสร้างบ้านคร่อมที่ตีเหล็ก การสร้างบ้านคร่อมบ่อน้ำเก่า การสร้างบ้านจะต้องสร้างบันไดบ้านไว้ทางทิศตะวันออก ประตูบ้านจะต้องไม่สร้างตรงกับทางเข้าบ้าน เพราะจะทำให้เงินทองไม่เหลือเก็บ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมา เมื่อหนึ่งร้อยกว่าปีมาแล้ว มีประชาชนอพยพมาจากถิ่นต่าง ๆ ได้แก่ บ้านกาดหลวง บ้านกลาง และบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ โดยประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา และทำสวน ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จึงได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า หมู่บ้านแม่ทราย เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทราย แต่เดิมหมู่บ้านแม่ทรายขึ้นอยู่กับตำบลร้องกวาง มีนายกำ ทรายอินทร์ เป็นผู้นำคนแรก เมื่อปีพ.ศ. 2430 ต่อมาแยกอีก 2 หมู่บ้าน คือบ้านแม่ทรายใต้ หมู่ที่ 13 และบ้านแม่ทรายต้นมีนเหนือ หมู่ที่ 14 รวมเป็น 4 หมู่บ้าน ขึ้นตรงกับตำบลร้องกวาง ต่อมา พ.ศ. 2534 ได้แยกจากตำบลร้องกวางเป็นตำบลแม่ทราย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 ผู้อาวุโสที่สุดในชุมชน ได้แก่ มีผู้อาวุโส คือ นายชุม ยอดหาญ เกิดเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2458 ปีเถาะ อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ 1 ตำบลแม่ทราย สมรสกับนางแก้ว ยอดหาญ (เสียชีวิตแล้ว) มีบุตร 1 คนชื่อ นายชุม ยอดหาญ เป็นบุตรคนโตของพ่อแก้วและแม่ปิ่น ยอดหาญ มีพี่น้อง 4 คน อาชีพเดิมเป็นเกษตรกร ปัจจุบันเป็นอาจารย์บ้าน ทำพิธีสงเคราะห์ สืบชะตา และพิธีกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และนายไธ ทิราวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 ปัจจุบันอายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ทราย เป็นบุตรของพ่อแก้ว และแม่ไธ ทิราวงศ์ เป็นบุตรคนที่ 7 ในจำนวนพี่น้อง 7 คน ได้สมรสกับนางจันทร์ทอง ทิราวงศ์ มีบุตรด้วยกัน 10 คน เดิมมีอาชีพเกษตรกร เคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการโรงเรียน ฯลฯ

เศรษฐกิจของชุมชน

เศรษฐกิจของชุมชน มีผู้ที่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ จำนวน 432 ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 14,000 บาทต่อปี ผู้ที่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียวมี 46 ครัวเรือน มี

รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 9,340 บาทต่อปี อาชีพค้าขายอย่างเดียวมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 20,500 บาทต่อปี อาชีพรับจ้างทั่วไปอย่างเดียวมีรายได้เฉลี่ย 18,570 บาทต่อปี อัตราค่าจ้างทั่วไป ประมาณวันละ 100 บาท

ดนตรีพื้นบ้าน

ดนตรีพื้นบ้านที่พบในชุมชนแม่ทราย ได้แก่ สะล้อ ซอ ซึง ขลุ่ย แต่ไม่มีเพลงพื้นบ้าน ผู้ที่สามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านได้ คือ นายสนั่น ทะทอง ลักษณะการเล่น เนื่องในโอกาสวันขึ้นบ้านใหม่ วันบวชพระ ฯลฯ แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้เห็นกันบ่อยนัก ผู้สืบทอดการเล่นดนตรี ได้แก่ นายพยัคฆ์ บุญทา นายสุวิทย์ คำเฮียน และนายพยับ ภิกาย ปัญหาต่อการสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน คือ เด็กรุ่นไม่มีเวลาที่จะมาเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านแต่สนใจดนตรีสากลมากกว่า

ประเพณีและพิธีกรรมของชุมชน

ตำนานโป่งหลวงหรือโป่งผิดู ตำนานโป่งหลวงหรือโป่งผิดู เป็นบริเวณที่มีหนองน้ำอยู่กลางป่าทำห่มบ้านห่มที่ 2 มีจอมปลวกอยู่ข้างหนองน้ำซึ่งมีดินมะค่าขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กลางจอมปลวก มีศาลซึ่งคนในชุมชนไปสร้างไว้ ชาวบ้านเชื่อว่าบริเวณนี้มีผีคุ้มครองอยู่ ถ้าใครเข้าไปลบหลู่ด้วยการตัดไม้ทำลายป่าหรือจะยึดครองพื้นที่นี้เป็นของตนจะต้องมีอันเป็นไป ชาวบ้านเชื่อว่าผีที่ต้องเสียสละชีวิตเพราะผีโป่งนี้มาก 40 ถึง 50 คนแล้ว คนไปลบหลู่บางคนมีอาการนั่งหรือนอนหลับอยู่ ไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วย ก็หมดลมหายใจไปเฉย ๆ บางคนที่ถูกลบหลู่หรือหยอกล้อกันว่า “ระวังผีโป่งจะหักคอกนะ” ถ้ารู้ตัวว่าทำผิดหรือทำให้ผีไม่พอใจต้องรีบเอาดอกไม้ธูปเทียนไปขอขมาที่ศาล มิเช่นนั้นอาจต้องมีอันเป็นไป ด้วยความเชื่อนี้บริเวณโป่งหลวงจึงไม่มีคนในชุมชนกล้าเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า

พิธีเลี้ยงผีเหือน พิธีกรรมนี้ชาวบ้านมักจะจัดขึ้น 11 ค่ำ เดือน 6 (เดือน 6 ของทางเหนือ คือ มีนาคม) เป็นพิธีกรรมที่คนในตระกูลเดียวกันจะมาร่วมกันจัดเตรียมเครื่องบูชาบรรพบุรุษ เพื่อให้คนในตระกูลอยู่กันอย่างมีความสุข

พิธีกรรมการส่องข้าว พิธีกรรมนี้ว่า พิธีกรรมส่องข้าวจะทำขึ้นเมื่อมีคนในบ้านหรือในครอบครัวไม่สบาย เมื่อต้องการทราบว่าเป็นอะไร มีสาเหตุจากอะไร จะช่วยเหลือได้อย่างไร ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม คือ นำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วมาปั้นขนาดพอประมาณเอาฝ้ายมาพันรอบข้าวเหนียวแล้ววางในขันหรือภาชนะที่เตรียมไว้ เตรียมขันข้าวตอกดอกไม้สำหรับบูชาครูผู้ทำพิธี เมื่อผู้ทำพิธีท่องคาถาแล้วก็เปิดโอกาสให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ยากทราบเกี่ยวกับอาการป่วย คำถามจะต้องเป็นลักษณะที่เลือกตอบว่า ใช่ ไม่ใช่ หรือจริง ไม่จริง ถ้าคำถามเป็นเรื่องจริงปั้นข้าวเหนียวก็จะหมุนไปซ้ำ ๆ เรื่อย ๆ ถ้าไม่จริงปั้นข้าวเหนียวก็จะไม่เคลื่อนไหวใด ๆ

พิธีกรรมการบูชาเท้าทั้งสี่ เป็นพิธีที่ทำขึ้นเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข สิ่งชั่วร้ายไม่สามารถเข้ามาทำลายครอบครัวได้ เท้าทั้งสี่ที่บูชาได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม พระบุตร และเทพธิดา

พิธีสู่ขวัญกระบือ หรือพิธีสู่ขวัญควายเป็นพิธีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว นับตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีการเพาะปลูก โดยใช้สัตว์เป็นแรงงานสำหรับเตรียมพื้นที่จนถึงการเก็บเกี่ยว พิธีนี้มักทำก่อนฤดูกาลเพาะปลูกหรือหลังเก็บเกี่ยว โดยใช้เวลาในตอนบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00 นาฬิกา เป็นต้นไป ในปีนี้ พ.ศ. 2543 จัดขึ้นในวันที่ 6 ธันวาคม ของทุกปี การทำพิธีสู่ขวัญควายทำได้ 2 แบบคือ 1) เจ้าของควายเป็นผู้ทำเองโดยให้ผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้ทำพิธีแบบง่าย ๆ หรือเชิญผู้ทำพิธีที่มีความชำนาญมาทำให้ 2) เจ้าของความในตำบลหรือหมู่บ้านจะนำควายมารวมกัน แล้วเชิญผู้ทำพิธีมาสู่ขวัญควาย พิธีนี้มีความเชื่อว่าสัตว์ที่นำมาใช้แรงงานได้แก่ ควายหรือกระบือ มีบุญคุณต่อมนุษย์เพราะต้องอาศัยแรงงานจากสัตว์ในการเพาะปลูก และเจ้าของมักจะมีบังคับ ดี ๆ ว่า ให้ทำงาน ดังนั้นเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณและขอขมาจึงได้ทำพิธีสู่ขวัญขึ้น

ด้านการช่างฝีมือ

วัฒนธรรมด้านการช่างฝีมือ หรือเรียกได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยทำมาจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการแสดงถึงความผูกพันระหว่างธรรมชาติและท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ในสมัยก่อนชาวบ้านที่มีวิถีชีวิตที่อยู่กับธรรมชาติ โดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่มักมีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ หรือเรียกว่า "ภูมิปัญญา" ที่สามารถดัดแปลงสิ่งที่ธรรมชาติให้มาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันผู้คนได้หันมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น จนลืมตัวไปว่าเทคโนโลยีเหล่านั้นกำลังจะกลับมาทำงานธรรมชาติซึ่งรวมถึงมนุษย์ด้วย ชาวบ้านแม่ทรายยังคงมีสิ่งทีภาคภูมิใจในฝีมือและความสามารถ โดยในตำบลแม่ทรายมีชาวบ้านที่สามารถประดิษฐ์งานประเภทช่างฝีมืออยู่บ้างถึงแม้ว่าจะไม่ได้ทำเป็นธุรกิจอย่างจริงจัง แต่ก็มีการใช้ทำเอง ถ้าเหลือใช้ก็จำหน่ายพอมีรายได้เสริมให้ครอบครัวได้บ้าง งานด้านช่างฝีมือที่พบในตำบลแม่ทราย ได้แก่ การทอผ้า การจักสาน การเย็บผ้า และการทำไผ่ญ้าคา

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พื้นที่ป่าของตำบลแม่ทราย ได้แก่ ป่าแม่คำมี อยู่ในพื้นที่หมู่ 1 และหมู่ 4 ป่าแม้อย่างอยู่ในพื้นที่ หมู่ 1, 2 และหมู่ 3 พื้นที่ป่าของตำบลแม่ทรายอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2 กิโลเมตร จะเป็นป่าประเภทป่าแพะ มีต้นไม้ขนาดเล็กขึ้นอยู่มาก พื้นที่ของหมู่บ้านแม่ทราย หมู่ที่ 2 ห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ของสวนป่าแม่ทราย จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่

135 ไร่ ปลูกไม้สัก โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ดูแล สำหรับพื้นที่ป่าเบญจพรรณอยู่ห่างจากหมู่บ้าน ประมาณ 5 กิโลเมตร สภาพป่าไม้มีต้นไม้สูงชันอยู่มากมาย ขนาดของต้นไม้มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 60 เซนติเมตร ส่วนต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกชาวบ้านตัดนำไปใช้ประโยชน์และจำหน่ายหมด ป่าที่ยังหลงเหลือไม้ขนาดใหญ่จะอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 10 กิโลเมตร พันธุ์ไม้ที่สำคัญที่ยังอยู่ในพื้นที่ป่าบ้านแม่ทราย ได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้กระยาเลย ฯลฯ ส่วนพืชสมุนไพรและยาสมุนไพร บริเวณที่มีพืชสมุนไพรของตำบลแม่ทรายจะอยู่ในป่าท้ายหมู่บ้าน สมุนไพรบางชนิดก็อยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ จักค่าน ต่างสี รางเย็น เครือตดหมาตัน ช่างแดง ต้นช่างหัว หมู แก้วจ้ำแค มะขามเครือ หัวผักหนาม ม้ากระทืบโรง สุมไฟที่กล่าวมาข้างต้นถ้านำมาต้ม รวมกัน หรือดองเหล้า จะมีสรรพคุณรักษาอาการปวดเมื่อยตามร่างกายได้ นอกจากนี้ยังพบสัตว์ ป่าหลายชนิด เช่น หมูป่า เก้ง กระต่ายป่า ไก่ป่า และนกนานาชนิด

ลำห้วย มี 3 แห่งคือ ลำห้วยแม่ยางหลวง มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร ซึ่งลำ ห้วยนี้ เกิดจากการรวมตัวของแม่น้ำสายเล็ก ๆ ได้แก่ ห้วยแม่ยางฝั่งซ้าย มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ห้วยแม่ยางฝั่งขวา ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ห้วยต้นตอง ความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ห้วยเขียดยาวประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งลำห้วยทั้งหมดนี้ไหลมาจากสันเขาของป่าแม่สอง รวมกันเป็นลำห้วยแม่ยางหลวง ดังนั้นแม่ยางหลวงจึงเป็นแม่น้ำสายใหญ่ กรมชลประทานจึง ก่อสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวงขึ้น เพื่อกักเก็บน้ำดังกล่าวไว้ใช้ในการเกษตร นอกจากนี้ยังมี ลำห้วยอีก 2 สาย ที่ไหลมารวมกับห้วยแม่ยางหลวง ได้แก่ ห้วยโป่ง ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร และ ห้วยหลวง ยาวประมาณ 10 กิโลเมตร ลำห้วยที่ 2 คือ ลำห้วยแม่ทราย เป็นลำห้วยขนาดใหญ่ เกิด จากการรวมตัวกันของลำน้ำหลายสาย ซึ่งมีลำน้ำที่สำคัญ 2 สาย ได้แก่ ห้วยแม่ทราย ซึ่งเป็นสาย หลักกับห้วยต้นกุก ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ไหลมาบรรจบกัน ลำห้วยแม่ทรายนี้ยาวประมาณ 15 กิโลเมตร ซึ่งกรมชลประทานได้สร้างอ่างเก็บน้ำแม่ทรายขึ้น เพื่อใช้ในการเกษตร โดยลำน้ำสายนี้ จะไหลไปรวมกับลำน้ำห้วยแม่ยางหลวง และลำห้วยที่ 3 คือ ลำห้วยแม่หยวก เกิดจากแม่น้ำ 2 สายมารวมกัน ได้แก่ ลำห้วยฟ้าร้องกับลำห้วยแม่หยวก โดยมีอ่างเก็บน้ำแม่หยวกเป็นที่กักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตร

อ่างเก็บน้ำแม่หยวก เป็นอ่างเก็บน้ำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ พระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จมาทอดพระเนตร อ่างเก็บน้ำแม่หยวกนี้มี ทัศนียภาพที่สวยงาม มีชายหาดสำหรับลงเล่นน้ำได้ ซึ่งน้ำนั้นมีความใสสะอาด รอบบริเวณอ่าง เก็บน้ำเป็นป่าไม่มีถนนดิน รถยนต์สามารถเข้าไปยังอ่างเก็บน้ำได้ ตามของอ่างมีต้นไม้ขนาดใหญ่ ให้ร่มเงา สามารถนั่งพักผ่อนชมวิวทิวทัศน์ได้ และยังมีศาลาหลังเล็กซึ่งสร้างจากไม้เพื่อมีไว้สำหรับ

นั่งชมทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำ ตรงข้ามศาลาจะเป็นเนินมีบริเวณลานกว้างสำหรับจอด เฮลิคอปเตอร์เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเสด็จมา จะสังเกตเห็นมีชั้นบันไดขึ้นลง ในอ่างเก็บน้ำแม่หยวกมีสัตว์น้ำนานา ชนิด เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลาดุก ฯลฯ ซึ่งชาวบ้านสามารถจับไปเป็นอาหารได้ ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูวางไข่

อ่างเก็บน้ำแม่บางหลวง เป็นอ่างเก็บน้ำที่อยู่บริเวณป่าท้ายหมู่บ้าน ห่างจาก หมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร บริเวณรอบอ่างมีต้นไม้โดยรอบ ซึ่งรถยนต์ไม่สามารถเข้าไปรอบอ่าง ได้ ต้องใช้วิธีการเดิน ใช้รถจักรยาน หรือรถจักรยานยนต์ เนื่องจากเป็นทางแคบ อีกด้านหนึ่งของ อ่างจะเป็นหาดมีพื้นที่กว้างเหมือนชายหาด เหมาะสำหรับการตั้งแคมป์พักผ่อนในช่วงน้ำลด นอกจากนี้ยังสามารถตกปลาได้ ปลาที่พบในอ่างมีหลายชนิด แต่มีปลาชนิดหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ ปลาบึก ซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ที่มีต้นกำเนิดมาจากแม่น้ำโขง

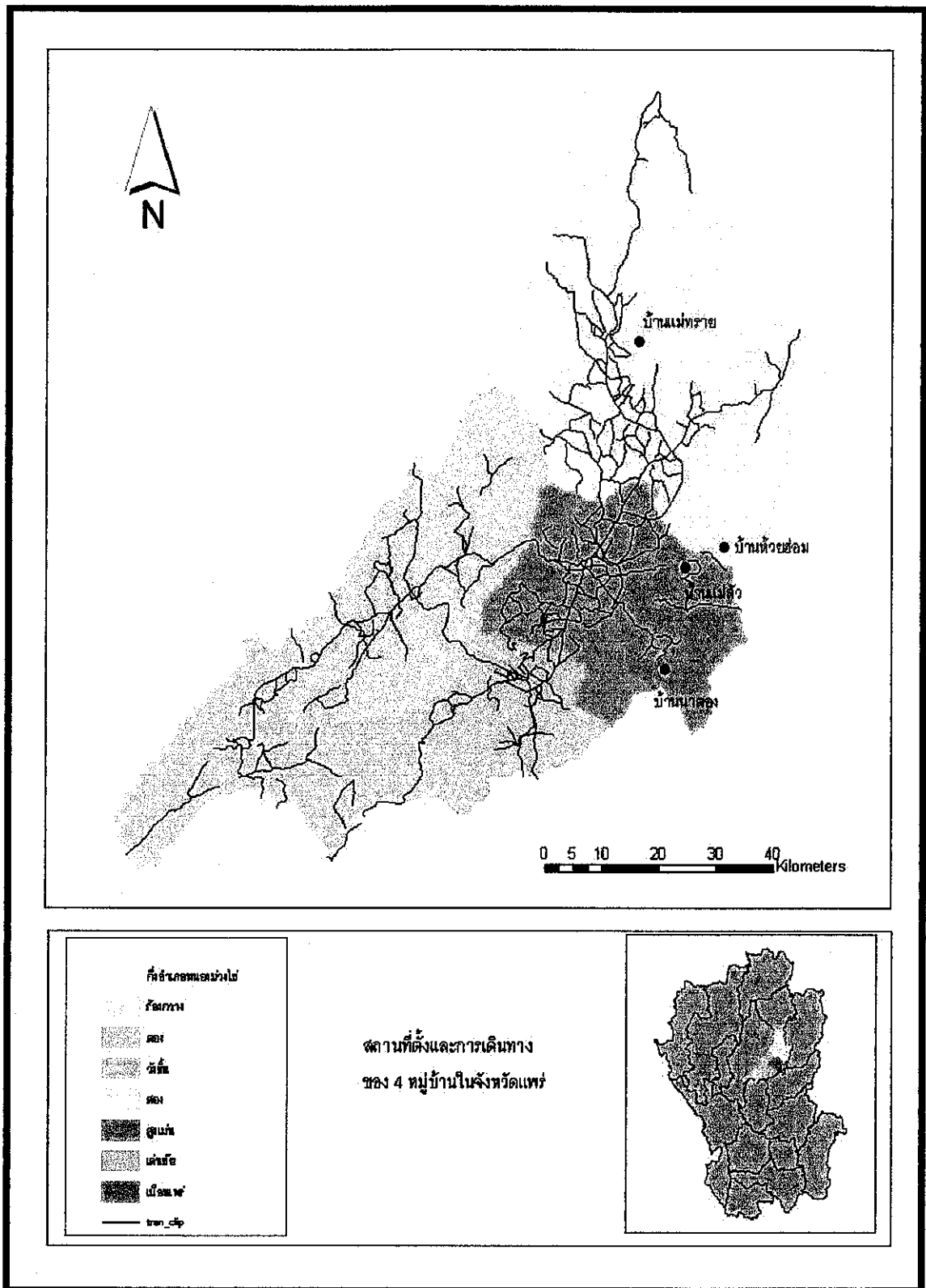
อ่างเก็บน้ำแม่ทราย เป็นอ่างเก็บน้ำแห่งใหม่มีการสร้างเสร็จเมื่อไม่นานมานี้ เคย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการแพ และตกปลา เคยมีประชาชนเลี้ยงปลาในกระชังขายในเทศกาล วันสงกรานต์ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ และนักท่องเที่ยวจะมา เฉพาะวันสงกรานต์เท่านั้น ปัจจุบันจึงได้ล้มเลิกไป จุดเด่นที่สวยงาม คือ บริเวณกลางอ่างจะมี เกาะกลางน้ำ

การประกอบอาชีพของชาวบ้าน

การทำนา ในชุมชนแม่ทรายมีอาชีพทำนาเกือบทุกหลังคาเรือน ชาวบ้านทำนาเพื่อ บริโภคเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือจากบริโภคก็จะจำหน่าย

การปลูกถั่วเหลือง ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนแม่ทราย แทบทุก หลังคาเรือนจะปลูกถั่วเหลืองเพื่อจำหน่ายเมื่อถึงฤดูกาล ซึ่งการปลูกถั่วเหลืองจะเริ่มต้นในเดือน พฤษภาคม

ภาคผนวก ค
แผนที่แสดงพื้นที่การวิจัย

ภาพ 24 แสดงแผนที่พื้นที่การวิจัย

ภาคผนวก ง

ข้อมูลพื้นฐานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลพื้นฐานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. หมู่บ้านแม่ลัว

การก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตั้งอยู่ ตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มากและควรค่าแก่การอนุรักษ์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ประชาชนบ้านแม่ลัวจึงได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "ชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทัวร์ผาด่าน" ขึ้นมาเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บริการแก่คนที่สนใจในการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจและต้องการได้รับความรู้จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีที่ดั้งเดิมของหมู่บ้านของ

ระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสมัครเป็นสมาชิกในข้อบังคับและกฎระเบียบของชมรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ไม่ให้คนที่ไม่ทำงานเอาประโยชน์ 2) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสำหรับการได้ประโยชน์โดยทั่วหน้า 3) ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและโปร่งใส ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ในอัตราหุ้นละ 20 บาท และสมาชิกสามารถร่วมลงทุนได้ไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น แต่ไม่เกิน 100 หุ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกขาด ครบ 1 ปี จะมีการปันผลหุ้นปีละ 1 ครั้ง ให้กับสมาชิก ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่ และผู้ที่มีกิจกรรมร่วมพัฒนาชุมชนโดยประธานและกรรมการเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติตามความเหมาะสม ปัจจุบันชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทัวร์ผาด่าน มีสมาชิกจำนวน 47 คน มีเงินทุนที่มาจากการซื้อหุ้นของสมาชิกจำนวน 4,900 บาท

สำหรับเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นนั้น ทางคณะกรรมการดำเนินงานของชมรมและสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลัวทัวร์ผาด่านได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์และวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนในการดำเนินงานและบริการนำเที่ยว คนละ 100 บาทต่อการนำเที่ยว 1 กลุ่มหรือคณะหากมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการไม่เกิน 15 คน ทางชมรมจะจัดให้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยว 1 คน หากมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 15 คนจะมีมัคคุเทศก์ 2-3 คน ตามความเหมาะสม ส่วนเรื่องที่พักค้างคืนแบบ Home stay หรือแบบพักตามบ้านพักกับเจ้าของบ้านนั้น เจ้าของบ้านได้รับค่าตอบแทน จำนวน 120 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยแยกเป็นค่าที่พักพร้อมอาหารเช้า 1 มื้อ ส่วนการเตรียมอาหารกลางวันและอาหารเย็นทาง

ชมรมฯ ได้มอบหมายให้กลุ่มแม่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคิดในราคาเฉลี่ย 80 บาทต่อ
นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว 1 คน โดยประธานกลุ่มแม่บ้านจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำอาหารและแบ่งหน้าที่ใน
การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป โดยเน้นวัตถุประสงค์ในท้องถิ่นเป็นหลัก สำหรับการอุดหนุนร้านค้าใน
ชุมชนท้องถิ่นนั้น ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยกว่า 15 คนโดยมีข้อตกลงกันว่าต้องแบ่ง
รายได้ส่วนหนึ่งร้อยละ 5 ให้กับชมรมด้วย (นำชัย ทนผล, 2543. หน้า 183)

รายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังจากที่ได้จัดตั้งโครงสร้างหน้าที่การบริหารงานและระเบียบและข้อบังคับของชมรม
การท่องเที่ยว การสมัครเป็นสมาชิกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจึงสำรวจ
ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ชุมชนของตนเองมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และได้
ร่วมกันคิดและกำหนดเป็นรายการนำเที่ยวและอัตราค่าบริการรวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่
เป็นธรรมแก่สมาชิกนั้น ซึ่งมีรายการนำเที่ยวของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัตราค่าบริการ
กิจกรรมที่แตกต่างกันดังนี้คือ

รายการนำเที่ยวที่ 1 : ครึ่งวัน ได้แก่ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ชาวลัวะ สัมผัสเส้นทางเดิน
ศึกษาธรรมชาติ ลิ้มรสอาหารท้องถิ่นบ้านแม่แล้ว ชื่อของที่ระลึกพื้นบ้าน
หมายเหตุ : ค่าบริการ 150 บาท ต่อคน (รวมค่านำเที่ยว และค่าอาหารกลางวัน)

รายการนำเที่ยวที่ 2 : ครึ่งวัน ได้แก่ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ชาวลัวะ ชมสวนเมี่ยง
ทดลองการเก็บและชิมเมี่ยง สัมผัสวิถีชีวิตคนโบราณสานกำย ชมแปลงดอกไม้เมืองหนาว ลิ้ม
รสอาหารท้องถิ่นบ้านแม่แล้ว ชื่อของที่ระลึกพื้นบ้าน

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 150 บาท ต่อคน (รวมค่านำเที่ยวและค่าอาหารกลางวัน)

รายการนำเที่ยวที่ 3 : หนึ่งวัน ได้แก่ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ชาวลัวะ สัมผัสเส้นทางเดิน
ศึกษาธรรมชาติ สัมผัสอาหารกลางวันท่ามกลางธรรมชาติ ค้นหา "ร่องรอยในอดีต"
ชื่อของที่ระลึกพื้นบ้าน

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 190 ต่อคน (รวมค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน และค่าพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 4 : หนึ่งวัน ได้แก่ ชมถ้ำน้ำออกภู ความมหัศจรรย์ของสายน้ำ
สัมผัสสุดยอดด้าน ฉายา "หลังคาเมืองแพร์" สัมผัสอาหารกลางวันท่ามกลางธรรมชาติ

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 190 บาท ต่อคน (รวมค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน และค่าพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 5 : หนึ่งวัน หนึ่งคืน ได้แก่ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ชาวลัวะ

สัมผัสเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ สัมผัสอาหารกลางวันท่ามกลางธรรมชาติ ค้นหา "ร่องรอยใน

อดีต" รับประทานอาหารเย็นและพักผ่อนแบบ Home Stay ช่วงเช้ารับประทานอาหารเช้ากับ
เจ้าของบ้าน ชมแปลงดอกไม้เมืองหนาวพร้อมซื้อของที่ระลึก

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 300 บาท ต่อคน (รวมค่าน้ำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน + เย็น ค่าพาหนะ
และค่าที่พัก)

2. หมู่บ้านนาตอง

การก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตั้งอยู่ที่ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า
"ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อนุรักษ์เต่าปลูบ้านนาตอง" เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมี
วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกโดยวิธี
ร่วมกันดำเนินงานเพื่อประโยชน์ร่วมกันคือ 1) เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ
มีการอนุรักษ์เต่าปลู 2) เพื่อให้สมาชิกมีความภูมิใจในถิ่นที่อยู่และสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อให้สมาชิก
ตระหนักในคุณค่าของป่าและสิ่งแวดล้อม 4) เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากชมรมโดยยุติธรรม
5) เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมโดยไม่มีการทำลายและรักษาไว้ตลอดไป
6) เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จัก

ระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสมัครเป็นสมาชิกในข้อบังคับและกฎระเบียบของชมรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)
ไม่ให้คนที่ไม่ทำงานเอาประโยชน์ 2) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสำหรับการได้ประโยชน์โดย
ทั่วหน้า 3) ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและโปร่งใส ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต
วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศนั้น ในอัตราหุ้นละ 10 บาท และสมาชิกสามารถร่วมลงทุนได้ไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น แต่ไม่เกิน
100 หุ้นทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกขาด ครบ 1 ปี จะมีการปันผลหุ้นปีละ 1 ครั้ง ให้กับสมาชิกส่วน
คุณสมบัติของผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่ชมรมการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศตั้งอยู่และผู้ที่มิกิจกรรมร่วมพัฒนาชุมชนโดยประธานและกรรมการเป็นผู้พิจารณา
คุณสมบัติตามความเหมาะสม ปัจจุบันชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เต่าปลูบ้านนาตอง มี
สมาชิกจำนวน 13 คน มีเงินทุนที่มาจากค่าหุ้นของสมาชิกจำนวน 4,320 บาท

สำหรับเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นนั้น
ทางคณะกรรมการดำเนินงานของชมรมและสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เต่าปลูบ้าน
นาตองได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์และวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการการ
ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนในการ

ดำเนินงานและบริการนำเที่ยว คนละ 100 บาทต่อการนำเที่ยว 1 กลุ่มหรือคณะ หากมีนักท่องเที่ยวใช้บริการไม่เกิน 10 คน ทางชมรมจะจัดให้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยว 1 คน หากมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 10 คนจะมีมัคคุเทศก์ 2 คน ตามความเหมาะสม ส่วนเรื่องที่พักค้างคืนแบบ Home Stay หรือแบบพักตามบ้านพักกับเจ้าของบ้านนั้น เจ้าของบ้านได้รับค่าตอบแทนจำนวน 120 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยแยกเป็นค่าที่พักพร้อมอาหารเช้า 1 มื้อ ส่วนการเตรียมอาหารกลางวันและอาหารเย็นทางชมรมฯ ได้มอบหมายให้กลุ่มแม่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคิดในราคาเฉลี่ย 80 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยประธานกลุ่มแม่บ้านจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำอาหารและแบ่งหน้าที่ในการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป โดยเน้นวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก สำหรับการอุดหนุนร้านค้าในชุมชนท้องถิ่นนั้น ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยกว่า 15 คน โดยมีข้อตกลงกันว่าจะต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่ง ร้อยละ 5 ให้กับชมรมด้วย

รายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังจากที่ได้จัดตั้งโครงสร้างหน้าที่การบริหารงานและระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยว การสมัครเป็นสมาชิกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจึงสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ชุมชนของตนเองมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และได้ร่วมกันคิดและกำหนดเป็นรายการนำเที่ยวและอัตราค่าบริการรวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่สมาชิกนั้น ซึ่งมีรายการนำเที่ยวของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัตราค่าบริการกิจกรรมที่แตกต่างกันดังนี้คือ

รายการนำเที่ยวที่ 1 : ครึ่งวัน ได้แก่ เดิน/ขี่จักรยานชมวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรและการละเล่นพื้นบ้าน ศึกษาการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าปูลู ศึกษาเส้นทางธรรมชาติถ้ำนาตอง ชมและเลือกซื้อของที่ระลึกพื้นบ้าน
หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 120 บาท / คน (ค่านำเที่ยว ไม่รวมค่ายานพาหนะ)
การละเล่นพื้นบ้าน (เฉพาะวันเสาร์ , อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์)

รายการนำเที่ยวที่ 2 : หนึ่งวัน ได้แก่ ผจญภัยและศึกษาเส้นทางธรรมชาติน้ำตกผาปอง ห้วยระอา เดิน/ขี่จักรยานชมวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าปูลู ศึกษาเส้นทางธรรมชาติถ้ำนาตอง ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรและการละเล่นพื้นบ้าน ชมและเลือกซื้อของที่ระลึกพื้นบ้าน
หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 190 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน ไม่รวมค่าพาหนะ)
การละเล่นพื้นบ้าน (เฉพาะวันเสาร์ , อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์)

รายการนำเที่ยวที่ 3 : หนึ่งวัน หนึ่งคืน ได้แก่ เคน/ซีจักรยานชมวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรและการละเล่นพื้นบ้าน ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าปลู ศึกษาเส้นทางธรรมชาติถ้ำนาตอง ผจญภัยและศึกษาเส้นทางธรรมชาติน้ำตก ผาป่อง ห้วยระอา ชมหมู่บ้านจำเริญ สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นธรรมชาติอย่างใกล้ชิดโดยพักแบบกางเต้นท์ ดูดาวและดูนก ชมและเลือกซื้อของที่ระลึกพื้นบ้าน
 หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 190 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน ไม่รวมค่าพาหนะ) การละเล่นพื้นบ้าน (เฉพาะวันเสาร์ , อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์) บริการนวดแผนโบราณ (ออกค่าใช้จ่ายเพิ่ม) เลี้ยงแบบขันโตก 15 คนขึ้นไป

รายการนำเที่ยวที่ 4 : สองวัน สองคืน ได้แก่ เคน/ซีจักรยานชมวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรและการละเล่นพื้นบ้าน ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าปลู ศึกษาเส้นทางธรรมชาติถ้ำนาตอง ผจญภัยและศึกษาเส้นทางธรรมชาติน้ำตก ผาป่อง ห้วยระอา ชมหมู่บ้านจำเริญ สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยพักแบบ Home Stay ชมและเลือกซื้อของที่ระลึกพื้นบ้าน
 หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 470 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน 3 มื้อ ไม่รวมค่าพาหนะ) การละเล่นพื้นบ้าน (เฉพาะวันเสาร์ , อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์) บริการนวดแผนโบราณ (ออกค่าใช้จ่ายเพิ่ม) เลี้ยงแบบขันโตก 15 คนขึ้นไป บริการสถานที่กางเต้นท์

3. หมู่บ้านแม่ทราย

การก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตั้งอยู่ตำบลแม่ทราย อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ชื่อว่า "ชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทางชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บริการท่องเที่ยวแก่คนทั่วไปที่สนใจเพื่อประโยชน์ร่วมกันดังนี้ 1) เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ 2) เพื่อให้สมาชิกได้รับความรู้ที่เกิดจากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ 3) เพื่อให้สมาชิกตระหนักในคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) เพื่อให้สมาชิกได้มีความภาคภูมิใจในถิ่นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิม 5) เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมโดยไม่มีการทำลายและรักษาไว้ตลอดไป 6) เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของตำบลให้เป็นที่

ระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสมัครเป็นสมาชิก ในข้อบังคับและกฎระเบียบของชมรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ไม่ให้คนที่ไม่ทำงานเอาประโยชน์ 2) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสำหรับการได้ประโยชน์โดยทั่วหน้า 3) ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและโปร่งใส ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ในอัตราหุ้นละ 10 บาท และสมาชิกสามารถร่วมลงทุนได้ไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น แต่ไม่เกิน 100 หุ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกขาด ครบ 1 ปี จะมีการปันผลหุ้นปีละ 1 ครั้ง ให้กับสมาชิก ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่ และผู้ที่มีกิจกรรมร่วมพัฒนาชุมชนโดยประธานและกรรมการเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติตามความเหมาะสม ปัจจุบันชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย มีสมาชิกจำนวน 87 คน มีเงินทุนที่มาจากการซื้อขายหุ้นของสมาชิกจำนวน 12,500 บาท

สำหรับเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นนั้น ทางคณะกรรมการดำเนินงานของชมรมและสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย ได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์และวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนในการดำเนินงานและบริการนำเที่ยว คนละ 100 บาทต่อการนำเที่ยว 1 กลุ่มหรือคณะหากมีนักท่องเที่ยวมาให้บริการไม่เกิน 10 คน ทางชมรมจะจัดให้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยว 1 คน หากมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 10 คนจะมีมัคคุเทศก์ 2 คน ตามความเหมาะสม ส่วนเรื่องการพักค้างคืนแบบ Home Stay หรือแบบพักตามบ้านพักกับเจ้าของบ้านนั้น เจ้าของบ้านได้รับค่าตอบแทน จำนวน 120 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยแยกเป็นค่าที่พักพร้อมอาหารเช้า 1 มื้อ ส่วนการเตรียมอาหารกลางวันและอาหารเย็นทางชมรมฯ ได้มอบหมายให้กลุ่มแม่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคิดในราคาเฉลี่ย 80 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยประธานกลุ่มแม่บ้านจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำอาหารและแบ่งหน้าที่ในการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป โดยเน้นวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก สำหรับการอุดหนุนร้านค้าในชุมชนท้องถิ่นนั้น ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยกว่า 15 คน โดยมีข้อตกลงกันว่า จะต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่ง ร้อยละ 5 ให้กับชมรมด้วย

รายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังจากที่ได้จัดตั้งโครงสร้างหน้าที่การบริหารงานและระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยว การสมัครเป็นสมาชิกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจึงสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ชุมชนของตนมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และได้ร่วมกันคิดและกำหนดเป็นรายการนำเที่ยวและอัตราค่าบริการรวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่

เป็นธรรมแก่สมาชิกนั้น ซึ่งมีรายการนำเที่ยวของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัตราค่าบริการ กิจกรรมที่แตกต่างกันดังนี้คือ

รายการนำเที่ยวที่ 1 : ครึ่งวัน ได้แก่ นั่งเกวียนชมวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพ เกษตร ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรบ้านแม่ทรายและการแสดงควายไทย ชื่อของที่ระลึก จากผลิตภัณฑ์การเกษตรของกลุ่มแม่บ้าน

หมายเหตุ : 150 ต่อคน (ค่านำเที่ยวและค่ายานพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 2 : หนึ่งวัน ได้แก่ นั่งเกวียนชมวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพ เกษตร เดินศึกษาความหลากหลายทางธรรมชาติป่าชุมชนแม่ทราย ชมพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม การเกษตรบ้านแม่ทรายและการแสดงควายไทย ชื่อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์การเกษตรของกลุ่ม แม่บ้าน

หมายเหตุ : 210 ต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวันและค่ายานพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 3 : หนึ่งวัน หนึ่งคืน ได้แก่ นั่งเกวียนชมวิถีชีวิต และการประกอบ อาชีพเกษตร เดินศึกษาความหลากหลายทางธรรมชาติป่าชุมชนแม่ทราย ชมพิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมการเกษตรบ้านแม่ทรายและการแสดงควายไทย ชื่อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ การเกษตรของกลุ่มแม่บ้าน สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยพักตามบ้าน

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 320 บาท (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน - เย็น - เช้า ค่าที่พักและค่า ยานพาหนะ) บริการอาหารพื้นเมืองภาคเหนือแบบขันโตก(กรณีมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 20 คน) บริการนวดแผนโบราณ (ออกค่าใช้จ่ายเอง)

รายการนำเที่ยวที่ 4 : หนึ่งวัน หนึ่งคืน ได้แก่ นั่งเกวียนชมวิถีชีวิต และการประกอบ อาชีพเกษตร เดินศึกษาความหลากหลายทางธรรมชาติป่าชุมชนแม่ทราย ชมพิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมการเกษตรบ้านแม่ทรายและการแสดงควายไทย ชื่อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ การเกษตรของกลุ่มแม่บ้าน สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด โดยพักแบบกาง เต็นท์

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 310 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวัน - เย็น - เช้า ค่าที่พัก และค่ายานพาหนะ) บริการอาหารพื้นเมืองภาคเหนือแบบขันโตก (กรณีมีจำนวน นักท่องเที่ยวมากกว่า 20 คน) บริการนวดแผนโบราณ (ออกค่าใช้จ่ายเอง) บริการสถานที่กาง เต็นท์ / ไม่มีบริการเช่าเต็นท์ ต้องนำเต็นท์มาเอง

4. หมู่บ้านห้วยฮ่อม

การก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หมู่บ้านห้วยฮ่อม ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นยังมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ มีมนต์เสน่ห์ ผู้ที่เคยได้มาสัมผัสบรรยากาศ ณ แห่งนี้ จึงไม่พลาดโอกาสที่จะได้มาอีกครั้ง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ จึงได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชื่อว่า "ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้งตำบลบ้านเวียง" ขึ้นมาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยไมตรีจิตอันดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของหมู่บ้านไว้กำหนดการท่องเที่ยว

ระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสมัครเป็นสมาชิกในข้อบังคับและกฎระเบียบของชมรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ไม่ให้คนที่ไม่ทำงานเอาประโยชน์ 2) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสำหรับการได้ประโยชน์โดยทั่วหน้า 3) ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและโปร่งใส ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ในอัตราหุ้นละ 20 บาท และสมาชิกสามารถร่วมลงทุนได้ไม่ต่ำกว่า 5 หุ้น แต่ไม่เกิน 100 หุ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกขาด ครบ 1 ปี จะมีการปันผลหุ้นปีละ 1 ครั้ง ให้กับสมาชิก ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่ และผู้ที่มีกิจกรรมร่วมพัฒนาชุมชนโดยประธานและกรรมการเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติตามความเหมาะสม ปัจจุบันชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้งตำบลบ้านเวียง มีสมาชิกจำนวน 18 คน มีเงินทุนที่มาจากการถือหุ้นของสมาชิกจำนวน 3,000 บาท

สำหรับเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นนั้น ทางคณะกรรมการดำเนินงานของชมรมและสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนเมือง เผ่าม้งตำบลบ้านเวียงได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์และวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนในการดำเนินงานและบริการนำเที่ยว คนละ 100 บาทต่อการนำเที่ยว 1 กลุ่มหรือคณะ หากมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการไม่เกิน 10 คน ทางชมรมจะจัดให้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยว 1 คน หากมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 10 คนจะมีมัคคุเทศก์ 2 คน ตามความเหมาะสม ส่วนเรื่องการพัก

ค้างคืนแบบ Home Stay หรือแบบพักตามบ้านพักกับเจ้าของบ้านนั้น เจ้าของบ้านได้รับ ค่าตอบแทน จำนวน 120 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยแยกเป็นค่าที่พักพร้อมอาหารเช้า 1 มื้อ ส่วนการเตรียมอาหารกลางวันและอาหารเย็นทางชมรมฯ ได้มอบหมายให้กลุ่มแม่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคิดในราคาเฉลี่ย 90 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน โดยประธานกลุ่มแม่บ้านจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำอาหารและแบ่งหน้าที่ในการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป โดยเน้นวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก สำหรับการอุดหนุนร้านค้าในชุมชนท้องถิ่นนั้น ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยกว่า 15 คน โดยมีข้อตกลงกันว่าจะต้องแบ่งรายได้ส่วนหนึ่ง ร้อยละ 5 ให้กับชมรมด้วย

รายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลังจากที่ได้จัดตั้งโครงสร้างหน้าที่การบริหารงานและระเบียบและข้อบังคับของชมรมการท่องเที่ยว การสมัครเป็นสมาชิกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจึงสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ชุมชนของตนเองมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และได้ร่วมกันคิดและกำหนดเป็นรายการนำเที่ยวและอัตราค่าบริการรวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่สมาชิกนั้น ซึ่งมีรายการนำเที่ยวของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อัตราค่าบริการกิจกรรมที่แตกต่างกันดังนี้คือ

รายการนำเที่ยวที่ 1 : ครึ่งวัน ได้แก่ ชมพิพิธภัณฑสถาน/ความเชื่อของเผ่าม้ง และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ศึกษาวิถีชีวิตของเผ่ามลาบรี ชมและเลือกซื้อของที่ระลึก
หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 160 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยวและค่ายานพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 2 : ครึ่งวัน ได้แก่ สัมผัสเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตเกษตรกรไทยในชนบท ศึกษาพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพร สัมผัสความชุ่มชื้น ณ น้ำตกร้อยสาวา
หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 160 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยวและค่ายานพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 3 : ครึ่งวัน ได้แก่ ชมพิพิธภัณฑสถาน/ความเชื่อของเผ่าม้ง และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน สัมผัสความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไผ่ สัมผัสไอน้ำเย็นจากน้ำตกตาดหมอก

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 160 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยวและค่ายานพาหนะ)

รายการนำเที่ยวที่ 4 : หนึ่งวัน (ไป – กลับ) ได้แก่ ชมพิพิธภัณฑสถาน/ความเชื่อของเผ่าม้ง และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ศึกษาวิถีชีวิตของเผ่ามลาบรี ลิ้มรสอาหารพื้นบ้าน สัมผัสความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไผ่ สัมผัสไอน้ำเย็นจากน้ำตกตาดหมอก

หมายเหตุ : อัตราค่าบริการ 230 บาทต่อคน (ค่านำเที่ยว ค่าอาหารกลางวันและค่ายานพาหนะ)

โครงสร้างหน้าที่การบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจุบันการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ได้จัดให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานและมีคณะกรรมการดำเนินงานแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

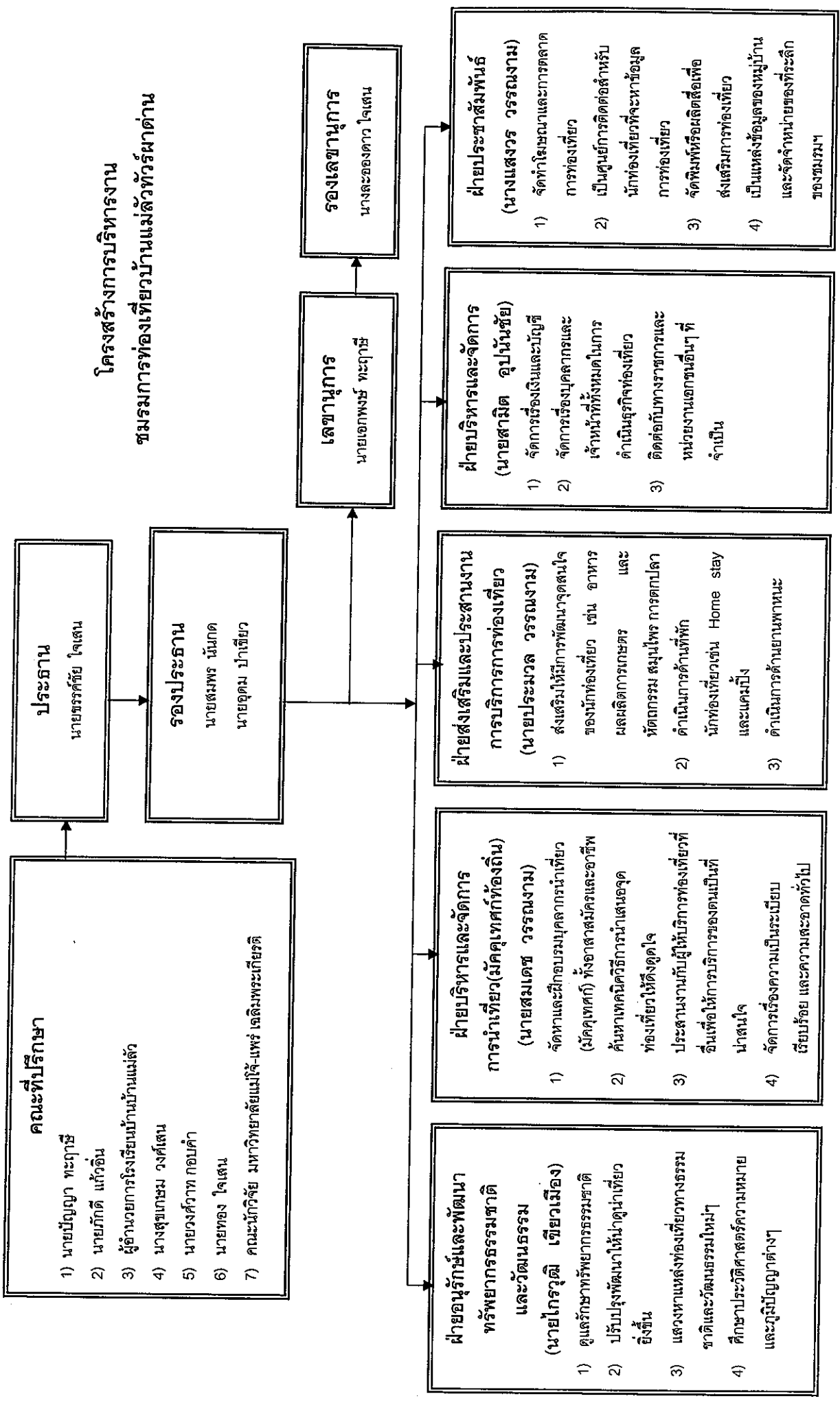
1. ฝ่ายประธาน มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ควบคุมดูแลระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนท้องถิ่นให้อยู่ในความเรียบร้อยและเหมาะสม
2. ฝ่ายรองประธาน มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ช่วยเหลือประธาน ดูแลรับผิดชอบ ควบคุมดูแลระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนท้องถิ่นให้อยู่ในความเรียบร้อยและเหมาะสม
3. ฝ่ายคณะที่ปรึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการดำเนินงาน
4. ฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ด้านการเงิน และการบัญชี ตลอดจนเอกสารสำคัญต่าง ๆ ในชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปการประชุมทุกครั้ง
5. ฝ่ายรองเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ช่วยเหลือฝ่ายเลขานุการ ด้านการเงิน และการบัญชี ตลอดจนเอกสารสำคัญต่าง ๆ ในชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปการประชุมทุกครั้ง
6. ฝ่ายอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ ปรับปรุงพัฒนาให้นำดูน่าเที่ยวยิ่งขึ้น แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมใหม่ ๆ และศึกษาประวัติศาสตร์ ความหมายและภูมิปัญญาต่าง ๆ
7. ฝ่ายบริหารและจัดการการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น) มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ จัดหาและฝึกอบรมบุคลากรนำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น) ทั้งอาสาและสมัครและอาชีพ ค้นหาเทคนิค วิธีการนำเสนอจุดท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจ ประสานงานกับผู้ให้บริการท่องเที่ยวที่อื่น เพื่อให้การบริการของตนเป็นที่น่าสนใจ จัดการเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสะอาดทั่วไปของหมู่บ้าน
8. ฝ่ายส่งเสริมและประสานงานการบริการการท่องเที่ยว มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาจุดสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น อาหาร ผลผลิตทางการเกษตรและหัตถกรรม สมุนไพร การตกปลา ดำเนินงานด้านที่พักนักท่องเที่ยวเช่น บ้านพัก (Home Stay) และกางเต็นท์ (Camping)

9. ฝ่ายบริหารและจัดการ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ จัดการเรื่องเงินและบัญชี จัดการเรื่องบุคลากรและหน้าที่ทั้งหมดในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ติดต่อกับทางราชการและหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ที่จำเป็น

10. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ จัดทำโฆษณาและการตลาด การท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางการติดต่อสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะหาข้อมูลการท่องเที่ยว จัดพิมพ์ หรือผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งข้อมูลของหมู่บ้านและจัดจำหน่ายของที่ระลึกของชมรม

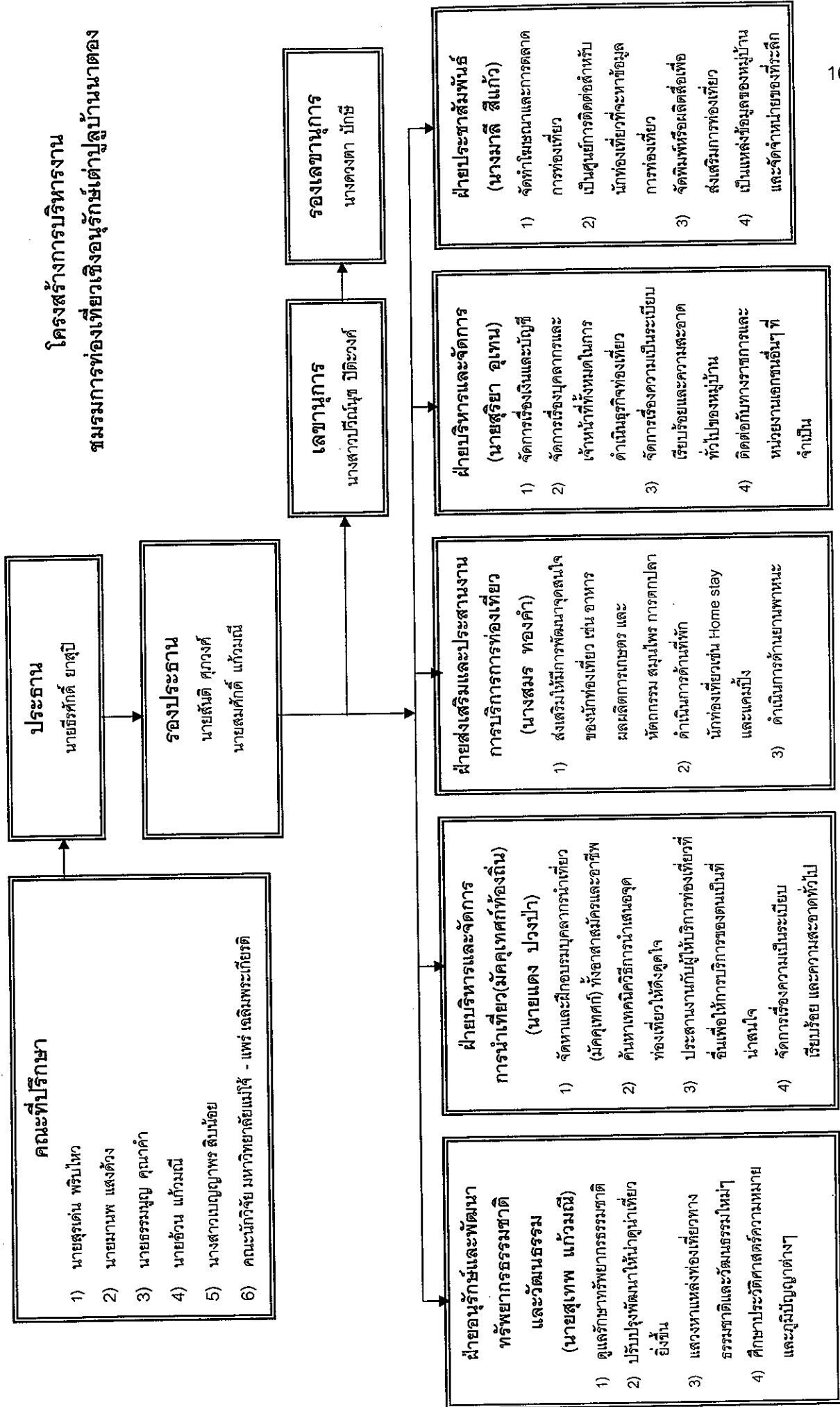
โครงสร้างการบริหารงาน

ชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลาวัวร์ผาด่าน

ภาพ 25 แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวบ้านแม่ลาวัวร์ผาด่าน

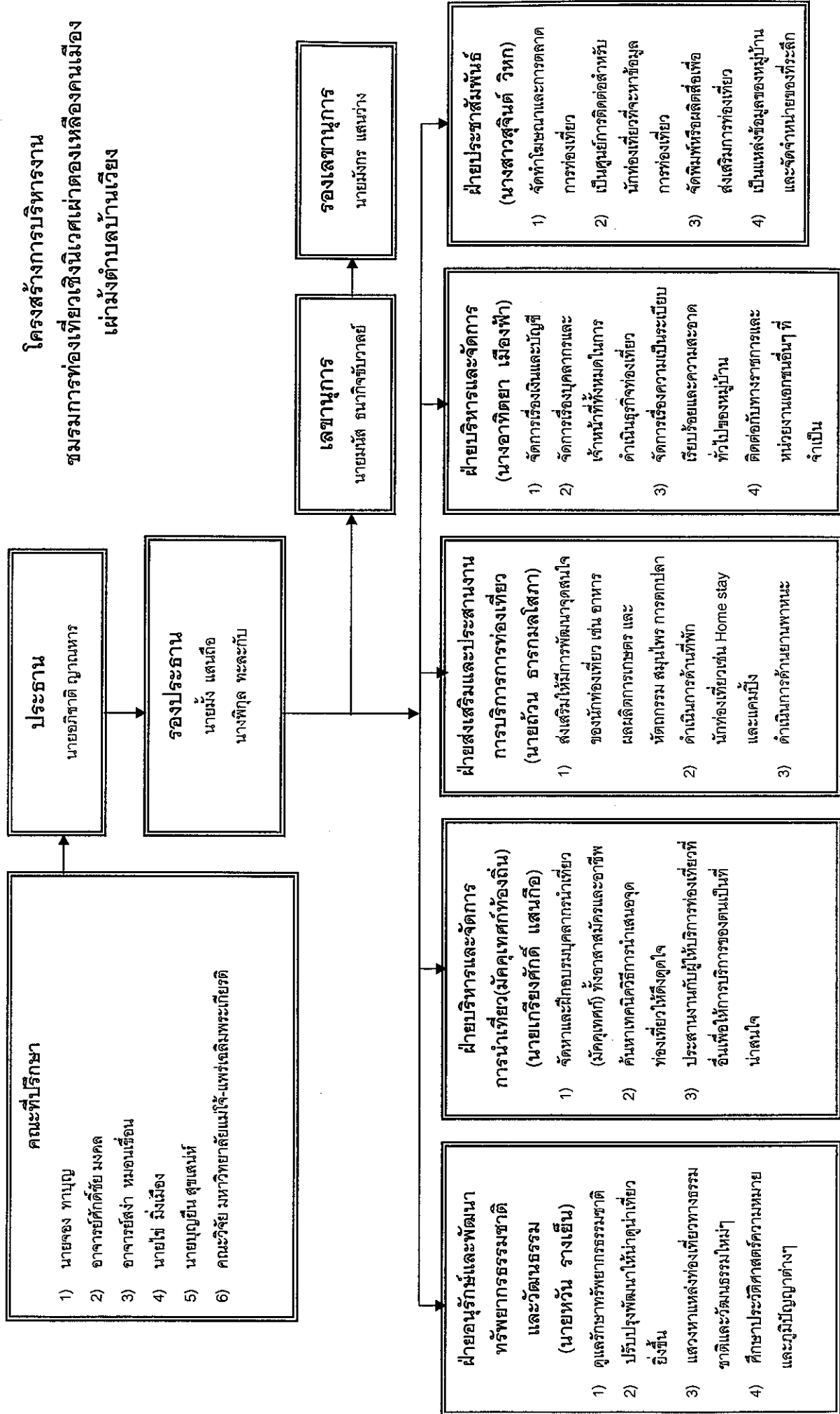
**โครงสร้างการบริหารงาน
ชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ตำบลบ้านนาแดง**

ภาพ 26 แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ตำบลบ้านนาแดง

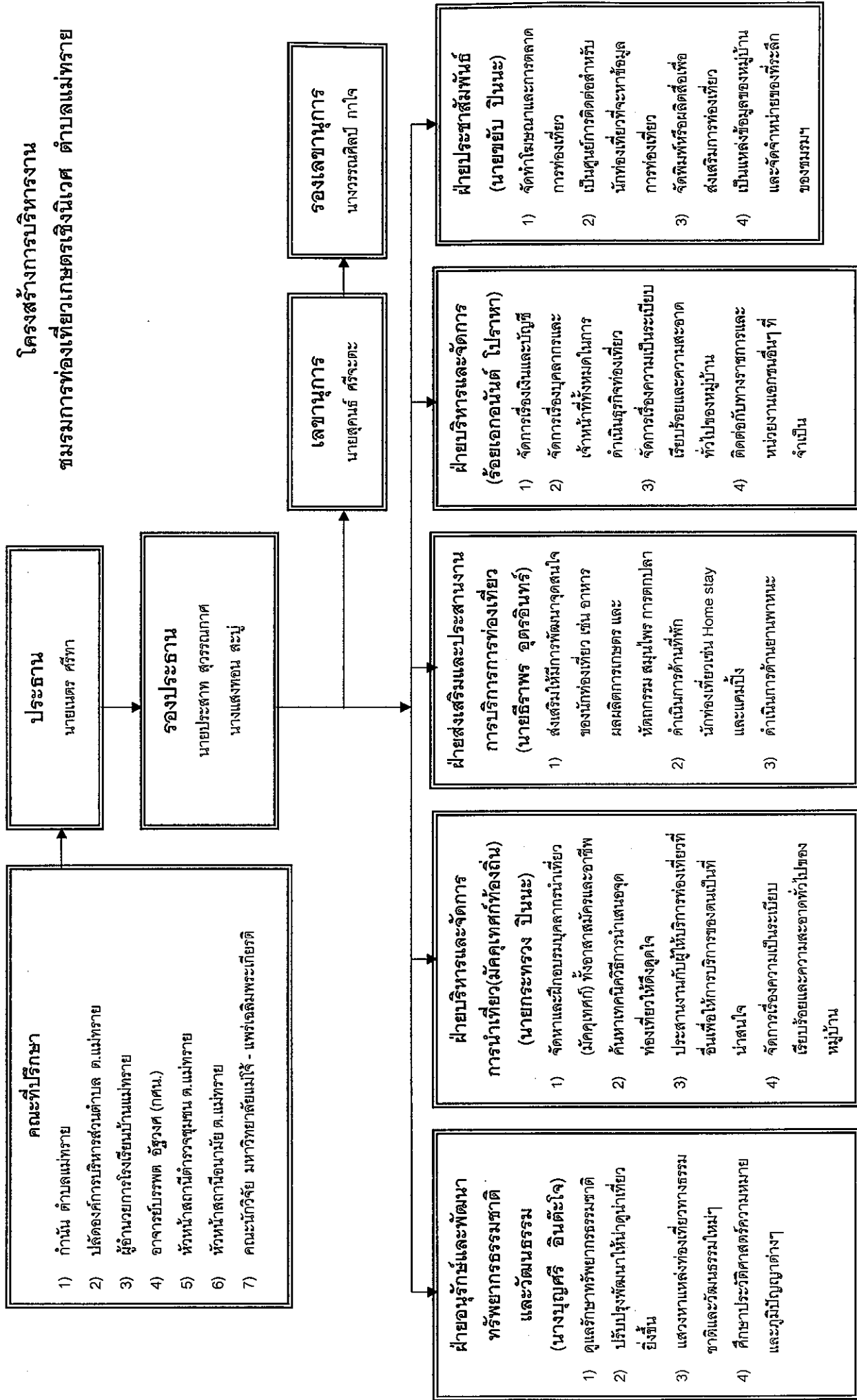
โครงสร้างการบริหารงาน

ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง
เผ่าม้งตำบลบ้านเวียง

ภาพ 27 แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเผ่าตองเหลือง คนม้งตำบลบ้านเวียง

**โครงสร้างการบริหารงาน
ชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตำบลแม่ทราย**

ภาพ 28 แสดงโครงสร้างการบริหารงานชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตำบลแม่ทราย

ภาคผนวก จ
ทิศทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ทิศทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

สินธุ์ สโรบลและคณะ (2546. หน้า 247) ได้สรุปแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาว่า ฐานการพัฒนาที่แท้จริงต้องมาจากชุมชน และประชากรในชุมชนใช้ฐานทรัพยากร หรือต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวฐานทรัพยากรหรือต้นทุนของชุมชนดังกล่าวนี้ ได้แก่ 1). ทุนทางธรรมชาติ ได้แก่ ป่าเขา น้ำตก แม่น้ำลำธาร ฯลฯ 2). ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน 3). ทุนทางภูมิปัญญา ได้แก่ ภูมิรัฐของคนในท้องถิ่นที่สั่งสมสืบทอดกันต่อ ๆ มาจากฐานความเชื่อทางศาสนา คติความเชื่อที่สอนสั่งโดยผู้อาวุโส เช่น ปู่สอนหลาน 4). ทุนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่ภาครัฐได้ใช้งบประมาณดำเนินการในชุมชนหรือในพื้นที่ท่องเที่ยว อาทิ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ

ตลอดช่วงพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของประเทศ มีการนำทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ทั้งแหล่งธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ผืนป่าที่มีระบบนิเวศที่หลากหลาย ศิลปกรรมที่มีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว วัฒนธรรมประเพณีที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีต และภูมิปัญญาที่มีการยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน รวมทั้งโบราณสถานที่ยังบอกถึงพัฒนาการที่ผ่านมาในอดีตของชุมชน มาเป็นปัจจัยในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

พัฒนาการอันยาวนานดังกล่าว ในด้านหนึ่งได้แสดงถึงพลวัตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่พัฒนาไปภายใต้ทิศทางและนโยบายหลักที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละแผน ประกอบกับรัฐบาลแต่ละสมัยล้วนมีนโยบายให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่ง ในการสร้างรายได้นำเงินตราต่างประเทศ แนวนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ขณะนี้ทั่วประเทศมีตัวเลขแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไม่น้อยกว่า 2,600 แห่ง และการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศมากเป็นอันดับสอง รองจากการส่งออกผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ โดยตัวเลขรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงปี 2542 สูงกว่า 2.5 แสนล้านบาท ตัวเลขสถิติระบุว่า ในปี 2542 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 8.6 ล้านคน ในการนี้เข้ามาเที่ยวที่กรุงเทพฯ มากเป็นอันดับหนึ่ง นอกนั้นกระจายไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี พิษณุโลก เชียงราย เชียงใหม่ สุโขทัย แม่ฮ่องสอน สุราษฎร์ธานี พังงา และภูเก็ต ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม อันเป็นผลจากมีการใช้พื้นที่ท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ขาดความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์และหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร้ทิศทางดังกล่าว ส่งผลให้ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ คุณภาพทางธรรมชาติถูกทำลายเปลี่ยนแปลงไป โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ของรัฐบางโครงการมีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม ใช้ทรัพยากรส่วนรวม (Common Property) โดยมีได้นำต้นทุนทรัพยากรมาคิดคำนวณด้วย และมีได้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมก่อนดำเนินโครงการ

บางพื้นที่การจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้เกณฑ์มาตรฐาน มีการใช้สิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการบริการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนนหนทาง สุขาสาธารณะโดยขาดการดูแลรักษา ขาดการวางแผนที่ดี และขาดการสนับสนุนให้มีการลงทุนด้านสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ระบบการจัดเก็บ ขนย้าย และกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิภนที่เหมาะสมกับพื้นที่

ทิศทางในเรื่องนี้ ควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ ประสานแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และดำเนินงานให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอย่างแท้จริง มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นการประสานงานการพัฒนาเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนา ด้านสังคม และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนเป็นจำนวนมาก ควรมีระบบการจัดเก็บขยะที่ดี มีการจัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ ทั้งขยะแห้ง ขยะเปียก และขยะมีพิษ มีการนำขยะหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ หรือนำมาผลิตใหม่ รวมทั้งลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ลงจากเดิม

พื้นที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีการสร้างสิ่งก่อสร้างไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เป็นทัศนอุจาดทางด้านสถาปัตยกรรม ทำให้เอกลักษณ์ทางด้านศิลปะสถาปัตยกรรมของโบราณสถานลดคุณค่าลง นอกจากนี้ในบางพื้นที่บรรดาเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการการท่องเที่ยวภาคเอกชนที่เข้ามาร่วมทุนกับภาครัฐยังไม่เข้าใจในความหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ดำเนิน

โครงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เพื่อมุ่งรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ โดยเล็งผลเลิศในเรื่องการ สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศเป็นสำคัญโดยมิได้ให้ความสำคัญ และการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสังคม-วัฒนธรรมเท่าที่ควร

ที่สำคัญ ระบบราชการซึ่งมีการบริหารและสั่งการในแนวตั้งจากบนลงล่าง โดยมิได้เปิด โอกาสให้ประชาชนในพื้นที่แสดงทัศนะความคิดเห็นว่าเห็นด้วยและต้องการให้มีการดำเนิน โครงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ดังกล่าวในพื้นที่ของตนหรือไม่ อาจนำไปสู่ปัญหาการคัดค้านต่อต้าน จากประชาชนหรือชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร

การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในกรอบแนวคิดดังกล่าว ดำเนินไปภายใต้ทิศทาง ของการยึดเอาเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมุ่งรายได้ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าจากการลงทุน ประกอบการ และเล็งผลเลิศในผลกำไรสูงสุดเป็นสำคัญ อันเป็นการดำเนินการในลักษณะของการ นำสินทรัพย์ร่วมคือ ทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ มาเป็นปัจจัยในการลงทุนประกอบการ โดยมิได้ คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร และมีได้หาแนวทางหลีกเลี่ยงหรือแนวทางป้องกัน ผลกระทบไว้แต่ต้น

สืบเนื่องจากปัญหาดังกล่าว ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในการประกอบธุรกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น จึงควรปรับเปลี่ยนไปสู่ทิศทางใหม่ ที่ยึดเอาระบบ นิเวศเป็นศูนย์กลาง ดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนไปในกรอบของการใช้ประโยชน์ จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม วิชาฐานทรัพยากรการ ท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความยั่งยืน เป็นมรดกสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นลูกหลาน โดยยึดเอาความ มั่นคงของฐานทรัพยากรในพื้นที่ และการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของระบบนิเวศเป็นสำคัญ

การประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่นในแนวคิดดังกล่าว เป็นการจัดการท่องเที่ยวในทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ มุ่งเน้นให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยยึด เอาความต้องการที่แท้จริงของชุมชนเป็นตัวตั้งแล้วดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่ชุมชนต้องการ อันจะ นำไปสู่การร่วมมือร่วมใจกันในชุมชนที่จะอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม และภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนไว้ให้เกิด ความยั่งยืนต่อไป

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล : นางสาวอ้อยใจ บุญหล้า
เกิดเมื่อ : 9 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด : ตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน : 58 หมู่ที่ 9 ตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2535 : ม.3 จากโรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2538 : ปวช. (อุตสาหกรรมท่องเที่ยว) จากวิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2540 : ปวส. (การท่องเที่ยว) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิค
กรุงเทพ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542 : ศศ.บ. (พัฒนาการท่องเที่ยว) จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2547 : วท.ม. (การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก